

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA U RIBARSTVU

LOKALNE AKCIJSKE GRUPE U RIBARSTVU I AKVAKULTURI

PANNONIA

ZA RAZDOBLJE 2021.-2027.

**Sufinancira
Europska unija**

**Program
ZA RIBARSTVO
I AKVAKULTURU**

**Izrada ove Lokalne razvojne strategije u ribarstvu sufinancirana je sredstvima
Europske unije iz Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu**

KRATICE

CLLD	eng. <i>Community Led Local Development</i> - Lokalni razvoj vođen lokalnom zajednicom
DZS	Državni zavod za statistiku
EFPR	Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu
EU	Europska unija
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
FLAG	Lokalna akcijska grupa u ribarstvu (Pannonia)
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
IT	Informacijske tehnologije
IKT	Informacijsko-komunikacijske tehnologije
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LEADER	Program Europske unije za razvoj ruralnih područja fran. <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale</i>
LRSR	Lokalna razvojna strategija u ribarstvu
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
MSP	Mikro, mala i srednja poduzeća
OCD	Organizacije civilnog društva
PRA	Program za ribarstvo i akvakulturu RH za programsko razdoblje 2021.-2027.
PP	Park prirode
RH	Republika Hrvatska
SRD	Sportsko ribolovno društvo
TZ	Turistička zajednica
ZRP	Zajednička ribarstvena politika EU
OBŽ	Osječko-baranjska županija
RA	Razvojna agencija

SADRŽAJ

UVOD.....	6
1. OPIS PODRUČJA KOJE STRATEGIJA OBUHVAĆA.....	7
1.1. OPĆE ZEMLJOPISNE ZNAČAJKE PODRUČJA.....	7
1.1.1. POVRŠINA I GRANICE PODRUČJA.....	7
1.1.2. RELJEFNE KARAKTERISTIKE.....	8
1.1.3. KLIMATSKE KARAKTERISTIKE.....	10
1.1.4. HIDROLOŠKA OBILJEŽJA.....	10
1.1.5. KULTURNA, POVIJESNA I PRIRODNA BAŠTINA.....	12
1.2. STANJE DRUŠTVENE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE.....	15
1.2.1. PROMETNA INFRASTRUKTURA.....	15
1.2.2. VODOOPSKRBA I SUSTAV ODVODNJE.....	16
1.2.3. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA.....	17
1.2.4. OPSKRBA ENERGIJOM.....	18
1.2.5. INFORMACIJSKA I TELEKOMUNIKACIJSKA MREŽA.....	18
1.2.6. GOSPODARENJE OTPADOM.....	19
1.3. GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA FLAG-A.....	19
1.3.1. PODUZETNICI.....	20
1.3.2. OBRTI.....	21
1.3.3. POLJOPRIVREDA I PREHRAMBENO PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA.....	21
1.3.4. OBITELJSKA POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA.....	22
1.3.5. TURIZAM.....	24
1.4. STANJE I PROBLEMATIKA RIBARSTVA I AKVAKULTURE NA PODRUČJU FLAGA.....	24
1.4.1. RIBNJACI NA PODRUČJU FLAG-A PANNONIA.....	25
1.4.2. GRANICE PODRUČJA ZA GOSPODARSKI RIBOLOV NA RIJEKAMA.....	26
1.4.3. GOSPODARSKI RIBOLOV I ŠPORTSKO-RIBOLOVNA DRUŠTVA.....	27
1.4.4. DIVERSIFIKACIJA RIBARSTVA I AKVAKULTURE.....	32
1.5. DEMOGRAFSKE ZNAČAJKE FLAG PODRUČJA.....	32
2. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRSR.....	34
3. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA.....	35
3.1. SWOT ANALIZA.....	35
3.2. PRIKAZ POTREBA FLAG PODRUČJA.....	38
4. OPĆI CILJ, SPECIFIČNI CILJEVI I MJERE LRSR.....	41
4.1. OPĆI I SPECIFIČNI CILJEVI I POVEZANOST SA POTREBAMA.....	41
4.2. OPIS MJERA.....	42
4.3. ZAJEDNIČKE ZNAČAJKE ZA SVE MJERE U OKVIRU PROVEDBE LRSR.....	51
4.4. INOVATIVNI KARAKTER LRSR I USKLAĐENOST S HORIZONTALNIM PRIORITETIMA PRA 2021.-2027.....	52
5. OPIS PROCESA ODABIRA PROJEKTATA NA FLAG NATJEČAJIMA.....	53
6. USKLAĐENOST NA NADREĐENIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA.....	54
7. UPRAVLJANJE, NAČIN PRAĆENJA I VREDNOVANJA PROVEDBE LRSR.....	55
7.1. KAPACITETI FLAG-A ZA PROVEDBU LRSR.....	55
7.2. ISKUSTVO U PROVEDBI LEADER PRISTUPA I DRUGIH PROJEKATA.....	56
7.3. OPIS PRAĆENJA (MONITORING) I PROCJENE (EVALUCIJA) PROVEDBE LRSR.....	56

7.4. POKAZATELJI ZA MJERENJE UČINAKA PROVEDBE LRSR.....	57
8. FINACIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR.....	58
9. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR.....	60
PRILOZI.....	62
Prilog 1. Popis naselja i broj stanovnika po naseljima unutar FLAG-a.....	62
Prilog 2. Broj i vrsta zaštićenih kulturnih dobara.....	67
Prilog 3. Komunalna, društvena i kulturna infrastruktura.....	68
Prilog 4. Broj obrta na području FLAG-a Pannonia.....	70
Prilog 5. Struktura i površine poljoprivrednog i šumskog zemljišta na području FLAG-a.....	71
Prilog 6. Ekonomska veličina PG na području FLAG-a Pannonia.....	73
Prilog 7. Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području FLAG-a.....	74
Prilog 8. Dozvole u akvakulturi na području FLAG-a.....	76
Prilog 9. Dobna struktura nezaposlenih na području FLAG-a.....	78
Prilog 10. Dobna struktura zaposlenih na području FLAG-a.....	81
Prilog 11. Obrazovna struktura stanovništva na području FLAG-a.....	84
Prilog 12. Događaji i sudionici tijekom izrade LRSR.....	86

Popis slika

Slika 1.: Kartografski prikaz FLAG-a Pannonia

Slika 2.: Područje FLAG-a pod mrežom Natura 2000

Popis tablica

Tablica 1.: Opći prostorni pokazatelji područja FLAG Pannonia

Tablica 2.: Popis manjih vodotoka i akumulacija na području FLAG-a

Tablica 3.: Popis zaštićenih prirodnih lokaliteta

Tablica 4.: Razvojni pokazatelji FLAG područja

Tablica 5.: Analiza stanja poduzetništva na području FLAG-a

Tablica 6.: Broj i struktura PG na području FLAG-a

Tablica 7.: Proizvodnja ribe u ribnjacima na području FLAG-a u 2021. i 2022. godini

Tablica 8.: Ribnjaci na području FLAG-a

Tablica 9.: Ovlaštenici za gospodarski ribolov na području FLAG-a

Tablica 10.: Ovlaštenici ribolovnog prava

Tablica 11.: Broj sportsko-ribolovnih udruga

Tablica 12.: Broj i vrijednost izdanih ribolovnih dozvola u 2022. godini

Tablica 13. Ulov po vrstama u sportskom ribolovu na području FLAG-a Pannonia (Osječko-baranjske županije u 2022. godini

Tablica 14.: Osnovni demografski pokazatelji na području FLAG-a

Tablica 15.: SWOT analiza

Tablica 16.: Potrebe FLAG područja

Tablica 17.: Plan prihoda i rashoda FLAG-a Pannonia 2023.-2027.

Tablica 18.: Pokazatelji učinka provedbe LRSR

Tablica 19. Alokacija sredstava LRSR po SC i mjerama

Tablica 20.: Raspored financijske alokacije po godinama

Tablica 21.: Plan raspisivanja FLAG natječaja

Tablica 22.: Planirani broj projekata u novom programskom razdoblju

UVOD

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu i akvakulturi (FLAG) Pannonia osnovana je u veljači 2023. godine kako bi na svom prostoru obuhvata od 26 jedinica lokalne samouprave Istočne Hrvatske (Osječko-baranjska županija) promicala i razvijala sektor ribarstva i akvakulture te s njima povezane djelatnosti.

Sa svrhom poticanja razvitka kroz sudjelovanje u projektima vođenima zajednicom te povezujući gospodarski, civilni i javni sektor, FLAG danas djeluje kao nositelj održivog razvoja ribarstva i akvakulture svog područja, brojeći ukupno 53 člana.

Strateški nacionalni cilj je očuvati i razvijati samoodrživo slatkovodno ribarstvo, poštujući pri tome tržišne i ekološke zakonitosti. Tržišna načela i konkurentna sposobnost nužnost je hrvatskog slatkovodnog ribarstva u uvjetima deficita slatkovodne ribe na tržištu.

Slatkovodno ribarstvo već dulji niz godina nalazi se u teškoj ekonomskoj situaciji i prolazi kroz sveobuhvatne promjene i tržišne izazove. Glavni problemi u uzgoju ribe visoka su novčana izdvajanja za razne vrste koncesija i naknada, dugogodišnji ciklus proizvodnje i pojava bolesti. Velike štete također uzrokuju ribojedne ptice. Visoki troškovi poslovanja dovode do previsoke cijene u konačnici, što otežava konkurentnost i plasman ribe na domaćem i na inozemnom tržištu, iako postoje povećani zahtjevi u domaćem turizmu i ugostiteljstvu.

Kroz proces izrade Lokalne razvojne strategije u ribarstvu podignuta je svijest lokalnih dionika o potrebi međusobne suradnje u procesu pripreme, planiranja i provedbe strateškog razvoja te su uvaženi prijedlozi i kritike istih. S obzirom da je naglasak razvoja stavljen na sinergijsko djelovanje različitih dionika, provedbom ovog dokumenta osigurat će se ujednačen i održiv razvoj svih aktera slatkovodnog ribarstvenog područja FLAG-a. Glavni zadatak i cilj djelovanja je poticanje provedbe Lokalne razvojne strategije u ribarstvu (LRSR), određivanjem prioriteta za razvoj slatkovodnog ribarstva i akvakulture promicanjem i provedbom projekata kako bi se ostvarili ciljevi udruge.

FLAG ima za cilj potaknuti članove i stanovništvo da promišljaju i djeluju u svojoj lokalnoj zajednici, educirati ih o važnosti sektora ribarstva i akvakulture i njihovih proizvoda te o potrebnim mjerama za postizanje njegove održivosti. Svojim djelovanjem teži jačanju gospodarstva, održavanju radnih mjesta i dodatnom zapošljavanju, očuvanju prirodnih vrijednosti, a ujedno doprinoseći zaštiti i dodavanju vrijednosti proizvodima slatkovodnog ribarstva. FLAG pruža potrebna znanja i informacije za napredak u razvoju slatkovodnog ribarsko / akvakulturnog gospodarstva i lokalne zajednice, a sve u skladu s održivim razvojem ribarstvenog područja.

1. OPIS PODRUČJA KOJE STRATEGIJA OBUHVAĆA

1.1. OPĆE ZEMLJOPISNE ZNAČAJKE PODRUČJA

1.1.1. POVRŠINA I GRANICE PODRUČJA

FLAG Pannonia je jedini FLAG na području Osječko-baranjske županije. FLAG Pannonia čini 26 jedinica lokalne samouprave, odnosno šest gradova: Beli Manastir, Belišće, Đakovo, Donji Miholjac, Našice i Valpovo te dvadeset općina: Antunovac, Belišće, Čepin, Darda, Donja Motičina, Draž, Drenje, Đurđenovac, Erdut, Feričanci, Jagodnjak, Kneževi Vinogradi, Levanjska Varoš, Magadenovac, Petlovac, Petrijevci, Popovac, Satnica Đakovačka, Trnava i Vladislavci.

Tablica 1.: Opći prostorni pokazatelji područja FLAG Pannonia

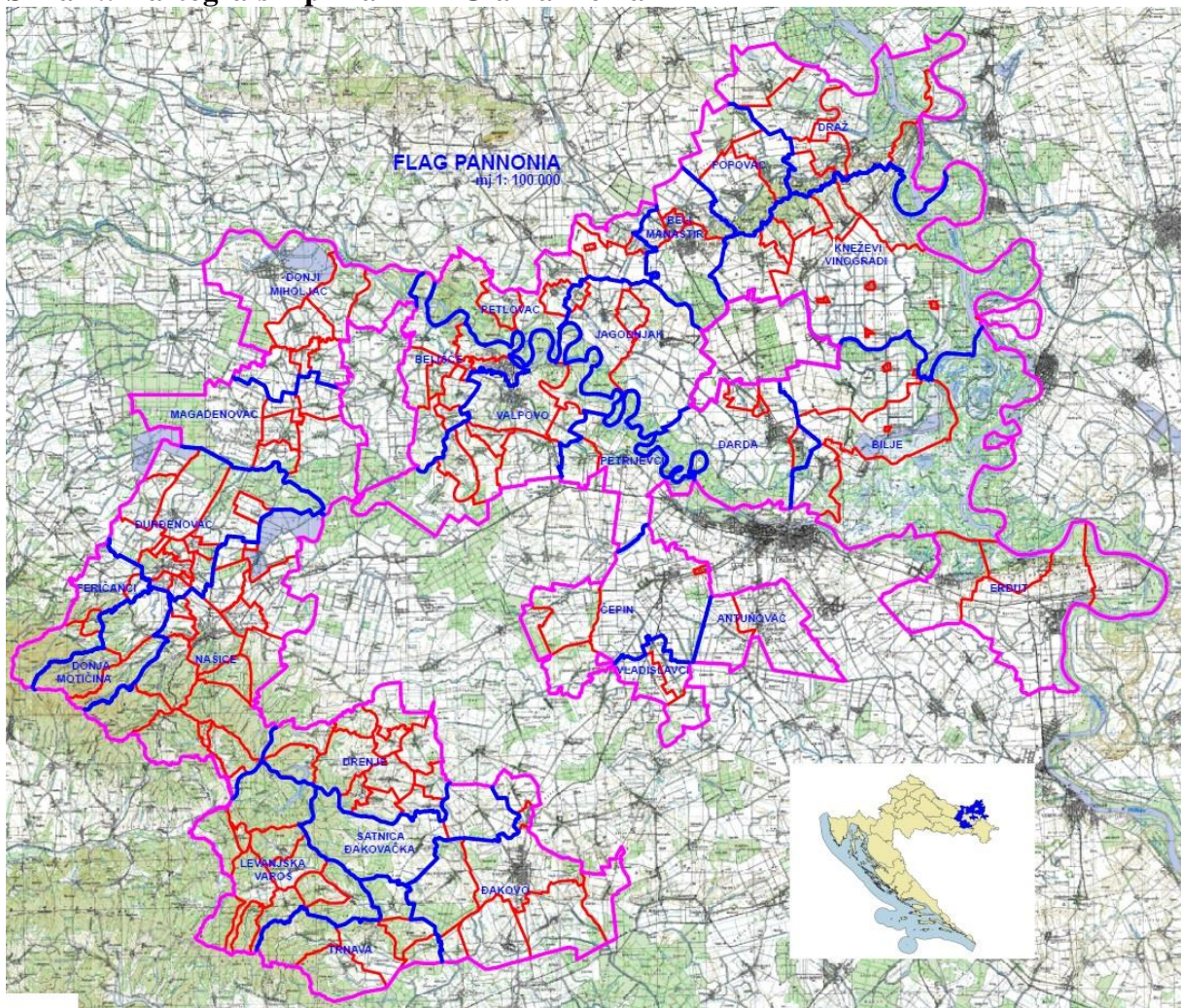
Naziv JLS	Broj naselja JLS	Broj stanovnika	Površina u km ²	Gustoća naseljenosti	Broj kućanstava
Beli Manastir	4	7.973	62,73	127,10	3.146
Belišće	9	8.884	68,75	129,22	3.369
Donji Miholjac	7	8.031	134,63	59,65	2.937
Đakovo	9	23.577	169,39	139,19	8.092
Našice	19	14.291	200,32	71,34	5.254
Valpovo	8	9.784	142,66	68,58	3.667
Antunovac	2	3.411	57,05	59,79	1.106
Bilje	8	4.772	291,95	16,35	1.800
Čepin	5	9.665	105,69	91,45	3.413
Darda	4	5.427	94,50	57,43	2.095
Donja Motičina	3	1.334	51,67	25,82	480
Draž	6	1.949	147,01	13,26	863
Drenje	12	2.126	105,73	20,11	797
Đurđenovac	14	5.332	121,01	44,06	2.119
Erdut	4	5.436	157,78	34,45	2.259
Feričanci	4	1.725	45,90	37,58	664
Jagodnjak	4	1.500	102,35	14,66	578
Kneževi Vinogradi	9	3.357	248,48	13,51	1.397
Levanjska Varoš	11	767	123,80	6,20	300
Magadenovac	6	1.579	112,06	14,09	591
Petlovac	9	1.874	93,80	19,98	715
Petrijevci	2	2.485	55,60	44,69	906
Popovac	3	1.446	61,90	23,36	633
Satnica Đakovačka	2	1.775	79,08	22,45	602
Trnava	6	1.251	81,47	15,36	443
Vladislavci	3	1.552	36,74	42,24	579
UKUPNO	173	131.303	2.952,05	44,48	48.805

Izvor: DZS, Popis stanovništva i kućanstava 2021. godine

Na području FLAG-a nalazi se 26 JLS koja imaju ukupno 173 naselja. Podatci o broju stanovnika u svakom naselju nalaze se u Prilogu 1. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine, FLAG Pannonia broji 131.303 stanovnika odnosno 50,89% stanovnika Osječko-baranjske županije s prosječnom gustoćom naseljenosti od 44,48 st/km².

Kada bi iz ukupnog broja stanovništva OBŽ (258.026) izostavili broj stanovnika grada Osijeka, sjedišta županije (96.313), FLAG bi obuhvaćao 81.20% stanovnika OBŽ. Prostor obuhvata FLAG-a Pannonia prostire se na 2.952,05 km² te čini zemljopisno kontinuiranu cjelinu.

Slika 1.: Kartografski prikaz FLAG-a Pannonia

Izvor: FLAG Pannonia

1.1.2. RELJEFNE KARAKTERISTIKE

Područje FLAG-a u reljefnom smislu karakterizira pretežito nizinsko područje, osim u njegovom najistočnijem dijelu, odnosno na području općine Erdut te na jugu i jugozapadu FLAG-a gdje prevladava nešto viši teren kao lesna zaravan naziva krndijsko i diljsko pobrđe koje ima bitno različita geomorfološka obilježja. U geološkom sastavu po svojim karakteristikama izdvaja se i Banska kosa ili Bansko brdo s najvišom kotom 243 metra nadmorske visine, gdje se u vertikalnom i horizontalnom pogledu izmjenjuju na relativno malim udaljenostima različite vrste lesa i lesu sličnih sedimenata.

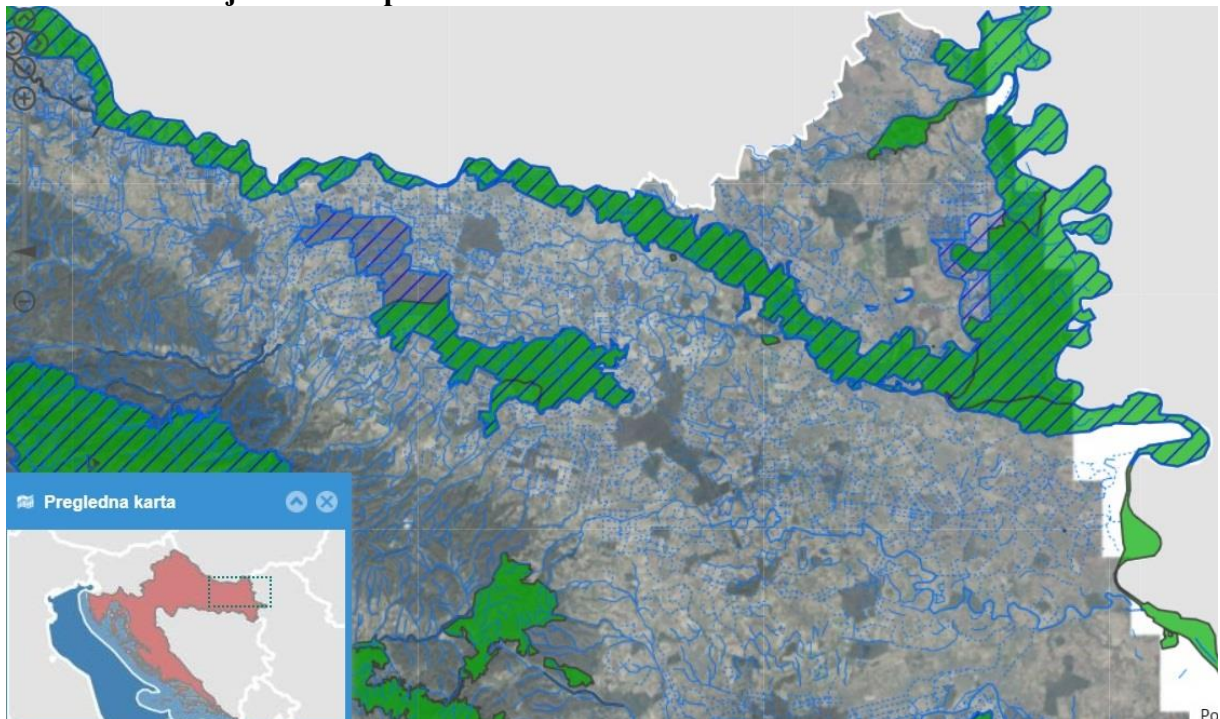
Područje FLAG-a dio je područja koje je nekada bilo prekriveno Panonskim morem, a njegovim povlačenjem se na tom prostoru formirala blago valovita ravnica. Također, prisutne su i riječne

terase i praporne zaravni koje na svojim rubnim dijelovima pružaju mogućnosti za naseljavanje i poljoprivredu. Reljefne karakteristike tla često determiniraju oblik i vrste poljoprivredne proizvodnje. U izrazito nizinskim područjima prevladava intenzivno ratarstvo, dok u ranije navedenom području koje pripada povišenom brdskom terenu prevladava vinogradarstvo i voćarstvo. Reljefne karakteristike područja uvjetuju u određenom smislu i kretanje vodotokova. Kako se područje FLAG-a naslanja na dvije najveće hrvatske rijeke Dunav i Dravu, može se reći da one imaju veliko hidrološko značenje za njega. U rijekama Vučica, Karašica i Vuka, koje pripadaju u kategoriju manjih riječnih tokova, količina vode je u vezi s rasporedom godišnjih količina oborina, što u razdoblju visokog vodostaja može izazvati poplave okolnih poljoprivrednih površina i značajnije štete.

Na području FLAG-a prisutne su i mineralne sirovine i geotermalni izvori, naročito na području Panonskog gorja koja su postala izvor građevinskih sirovina poput eksploatacije kamena, opekarske gline, građevinskog pijeska i cementnog lapora. Nafta i plin se na području FLAG-a eksploatiraju na ukupno 8 naftnih i jednom plinskom polju. Naftna polja su: Bizovac, Števkovica, Obod, Obod-Lacići, Kućanski-Kapelna, Bokšić-Klokočevci te dio polja Crnac. Plinsko polje je Bokšić. Prema istraživanju INA-e na području FLAG-a Pannonia postoje značajni potencijali korištenja geotermalne energije. Posebno se izdvajaju geotermalne bušotine: Slavonija 1, Madarinci 1, dok je bušotina Bizovac 4 u funkciji proizvodnje tople vode u sklopu „Bizovačkih toplica“.

Biološka i krajobrazna raznolikost FLAG-a bitno pridonosi i očuvanju biološke raznolikosti u Republici Hrvatskoj, zbog čega je veliko područje u obuhvatu ekološke mreže RH, koja je uključena u europsku mrežu Natura 2000.

Slika 2.: Područje FLAG-a pod mrežom Natura 2000

Izvor: www.bioportal.hr/gis

Područje u obuhvatu FLAG-a ima raznolik pedološki sastav tla, što je u određenom smislu uvjetovano i njegovim reljefnim karakteristikama. Uglavnom se može konstatirati da prevladavaju tla visoke prirodne plodnosti (npr. gajnjača i crnica (černozem)), pa i u dijelu koji se odnosi na lesnu zaravan na istoku područja. Na lesnoj zaravni u istočnom dijelu područja prevladavaju tla karakteristična za les, a to su tla koja imaju manje fosfora i dušika i ponajviše

kalija. Ona su pogodnija za razvitak vinogradarstva i voćarstva. Općenito, može se tvrditi da je pedološka struktura tla na području dosta povoljna pa je to jedan od osnovnih razloga što se u kombinaciji s drugim prirodnim karakteristikama to područje profiliralo kao poljoprivredno i što se ono tradicionalno smatra ruralnim područjem.

1.1.3. KLIMATSKE KARAKTERISTIKE

Prema Koeppenovoj klasifikaciji, područje FLAG-a ima umjerenu kontinentalnu klimu, a što je posljedica pripadnosti Panonskoj zavali. Njeno osnovno obilježje je umjereno topla vlažna klima s toplim ljetima i s prosječnom godišnjom temperaturom od 10°C, količinom oborina od 609 do 792 mm godišnje te povoljnim rasporedom padalina u vegetacijskom razdoblju. Oborine imaju godišnji raspored s dva maksimuma, primarni u jesen, a sekundarni krajem proljeća i početkom ljeta, a to utječe i na porast ili pad vodostaja rijeka i razinu podzemnih voda. Gospodarski su najznačajnije oborine u sekundarnom maksimumu jer su tada najpotrebnije za poljoprivrednu proizvodnju. Između ta dva maksimuma ističu se dva minimuma od kojih je glavni tijekom zime, a sporedni tijekom ljeta. Za količinu vode u ribnjacima rijekama i jezerima te za poljoprivrednu proizvodnju značajne su i snježne oborine. Interval od prvog do posljednjeg dana s pojavom padanja snijega iznosi u prosjeku 110 dana. Međutim, vrijeme kontinuiranog snježnog pokrivača iznosi u prosjeku oko 25 do 35 dana. Pojava magle godišnje se javlja u prosjeku oko 90 dana. Magle koje nastaju na ovom području su radijacijskog porijekla, odnosno to su prizemne i nizinske magle. Broj dana s mrazom najveći je u zimskom razdoblju (u prosincu od 5 do 13 dana), dok se prvi mraz može pojaviti već u rujnu, a posljednji tijekom svibnja. Međutim, takvu klimu obilježavaju i raznolike vremenske situacije uz česte i intenzivne vremenske promjene tijekom godine.

1.1.4. HIDROLOŠKA OBILJEŽJA

Hidrografski se na području FLAG-a ističu Drava s južnim i Dunav sa zapadnim pritocima od kojih je, dakako, najznačajnija Drava. Osnovno hidrografsko obilježje površja jest ekscentričnost tekućica. Najveće i najvažnije rijeke teku rubno. To se odražava i u reljefnoj slici kraja, a uvjetovano je geotektonskim značajkama širega prostora. Inače na vodene prilike u cjelini utjecali su još diferencirani klimamorfološki procesi u prošlosti, pri čemu su u detaljima pored hidrogeoloških osobina stijena imali značajnu ulogu i noviji društveno-gospodarski zahvati. Vodotoci na području FLAG-a značajni za državne vode su međudržavne vode Dunav, Drava, Karašica (Baranja), Odvodni kanal Karašica, Borza, Hatvan, Travnik te ostali vodotoci Vuka – do ceste Đakovo-Osijek, Vučica i Karašica, akumulacija Borovik i akumulacija Lapovac II, a ostale površinske vode su lokalne vode. Dužina rijeke Dunava u Osječko-baranjskoj županiji je 86,06 km (od rkm 1433+060 do rkm 1347+000), što čini 62,6% dužine ukupnog toka Dunava kroz Hrvatsku. Na dionici kroz FLAG ima karakteristike nizinske rijeke s prosječnim padom vodnog lica pri srednjoj vodi od 0,047‰ do 0,056‰. Širina korita kreće se u rasponu od 500-800 m, prosječna brzina toka je 0,9 m/s, dok se srednji godišnji protoci kreću od 2.442 do 3.144 m³/s. Dubina mu se kreće od 5 do 15 m. Režim voda Dunava pokazuje nivalno-pluvijalne karakteristike. Na kretanje njegovih voda najviše utječu alpski pritoci, pa se u skladu s tim u godišnjem hodu vodostaja javljaju dvije visoke vode, i to u proljeće i rano ljeto. Proljetni maksimum uzrokovan je otapanjem snijega u nižim dijelovima gornjeg toka, a ranoljetni otapanjem snijega i leda u najvišim dijelovima Alpa i ciklonalnim kišama karakterističnim za taj dio godine. Prosječni godišnji protoci Dunava kod Bezdana su oko 2200 m³/s; najveći do 7000 m³/s, a najmanji oko 1000 m³/s. Dunav je plovnik tokom čitave godine, osim u vrlo hladnim zimama kada se zamrzne u prosjeku na nekoliko tjedana i za izuzetno niskih vodostaja u sušnim razdobljima.

Rijeka Drava je najveći prtok Dunava s ušćem u Republici Hrvatskoj odnosno Osječko-baranjskoj županiji (na području FLAG-a) na rkm 1382+300 Dunava, kod mjesta Aljmaš. Drava je drugi po značaju vodotok u FLAG-u i čini južnu i jugozapadnu među Baranje. Na području FLAG-a Drava protječe u dužini od nešto manjoj od 100 km, što iznosi približno 28% ukupne dužine toka Drave kroz Hrvatsku.

Pritoke Dunava koje su od interesa za FLAG su: – Bosut s Biđem što se FLAG-a tiče u toliko što prikuplja vodu s južnih padina Đakovačko-vinkovačke praporne grede vodotocima od kojih su najznačajniji Kašnica i Jošava. Režim oticanja je pretežno kišni. – Karašica, koja izvire u Mađarskoj, a utječe u Dunav kod Batine, jest vodotok čiji su vodostaji u direktnoj zavisnosti od padalinskih osobina Baranje. Visoke vode najčešće su pri otapanju snijega u proljeće i u jesen za jakih kiša. Sličnih su osobina i ostale tekućice na prostoru Baranje. – Vuka na svom toku kroz FLAG uglavnom prikuplja vode s istočnih ogranaka Dilja i sjeverne strane Đakovačko-vinkovačke praporne grede. Režim voda je također pluvijalni, a u veliko ovisi i o režimu voda Dunava, u koji utiče kod Vukovara. Pritoci rijeke Drave na području FLAG-a su: – Karašica koja putem Gatskog kanala utječe u Dravu, Vučica s ušćem kod mjesta Petrijevci. U Baranji, na ušću Drave u Dunav, nalazi se inundacijsko i močvarno područje Parka prirode Kopački rit ukupne površine 17.700 ha.

Tablica 2.: Popis manjih vodotoka i akumulacija na području FLAG-a

JLS	VODOTOK			AKUMULACIJA
	Naziv	Dužina vodotoka (km)	Dužina nasipa (km)	Naziv
Beli Manastir	Travnik	4,45	3,7	Šećeransko jezero
	Potok Karašica	6,9	13,8	
	Odv.kanal Karašice	7,2	0	
Bilje	Dunav	24,76	10,67	Stara Drava - Bilje
	Drava	15,53	9,55	
Darda	Drava	7,45	10,1	Đola
Draž	Potok Karašica	12,76	6,22	Topoljski Dunavac
	Odv.kanal Karašice	7,2	0	
	Dunav	15,05	9,13	
	Bujice	13,22	0	
Jagodnjak	Drava	11,55	0,67	
Kneževi Vinogradi	Dunav	10,95	20,5	
	Bujice	31,42	0	
Petlovac	Potok Karašica	3	6	
	Odv.kanal Karašice	8,61	0	
	Drava	7,33	11,2	
	Toplica	8,22	12,5	
Popovac	Borza	10,58	21,16	
	Hatvan	4,75	4,37	
	Potok Karašica	7,8	10,1	
	Odv.kanal Karašice	8,65	0	
	Bujice	4,24	0	
Donji Miholjac	Karašica	16		
Valpovo	Vučica	17		

Našice				Lapovac II.
Magadenovac	Vučica	21		
Petrijevci	Vučica	11,15		
Čepin	Vuka	4		
Drenje	Vuka	10	4	Aku. Borovik
Ernestinovo	Vuka	9	6,9	
Vladislavci	Vuka	7	5	
Đakovo	Z.lat.kanal	6,5	6,5	Mlinac
				Jošava

Izvor: Prostorni plan Osječko-baranjske županije

1.1.5. KULTURNA, POVIJESNA I PRIRODNA BAŠTINA

Kulturno-povijesna baština područja FLAG-a vrlo je važan element identiteta promatranog područja kao i održivog razvoja istog. Kulturnu baštinu čine materijalna i nematerijalna kulturna dobra od umjetničkog, povijesnog, arheološkog i znanstvenog značenja. Kompleksan povijesni razvoj na ovom području rezultirao je iznimno vrijednom i jedinstvenom materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom o čemu svjedoči velik broj registriranih i evidentiranih kulturnih dobara. Prema registru kulturne baštine, na području FLAG-a u 2023. godini bilo je registrirano 118 objekata kulturne baštine. Najveći broj registriran je na području općine Erdut (17), zatim slijedi grad Đakovo (16), općina Kneževi Vinogradi (9), općina Draž i grad Našice (8), grad Belišeće i općina Bilje (7), općine Popovac i Čepin (5), gradovi Donji Miholjac i Valpovo i općina Feričanci (4), grad Beli Manastir, općine Darda, Đurđenovac i Vladislavci (3), općine Antunovac, Jagodnjak i Trnava (2) i općine Donja Motičina, Drenje, Lavanjska Varoš, Magadenovac, Petrijeveci i Petlovac (1). Prema Prostornom planu Osječko-baranjske županije na području FLAG-a je registrirano 9 nepokretnih kulturnih dobara kao kulturna povijesna cjelina, te 81 arheološka nepokretna kulturna dobra, 16 pokretnih pojedinačnih kulturnih dobara, 33 zbirke i 7 nematerijalnih kulturnih dobara gdje prednjače gradovi Đakovo i Našice, te općina Kneževi Vinogradi, Bilje i Draž. Svakako treba istaknuti katedralu u Đakovu reprezentativni je spomenik duhovne i kulturne baštine hrvatskog naroda u Slavoniji. Na katedrali, koja je sjedište Đakovačko-osječke nadbiskupije, ističu se katedralni zvonici visoki 84 metra, a visina kupole je 54 metra. Ova Stolna crkva Đakovačko-osječke nadbiskupije ili kraće - „Katedrala sv. Petra apostola“ predstavlja kulturno dobro sakralne graditeljske baštine. Svetište Gospe od Utočišta u Aljmašu je najznačajnije marijansko svetište u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji, ali i u cijeloj Slavoniji, a od svetišta jos se ističi Gospino svetište u Dragotinu i Ivanovcima.

U Đakovu se nalazi 36 raznih spomenika kulture među kojima valja istaknuti „Arheološku zonu grada Đakova“ koja obilježava prostor srednjovjekovnog Đakova najvjerojatnije iz 9. stoljeća koji se sastojao od utvrde (castrum) u okvirima koje je bila smještena katedrala i biskupski dvor, te utvrđenog dijela mjesta s trgovištem (oppidum, forum, civitas) s kanoničkim kurijama i franjevačkim samostanom, te mjesta gdje su bile kuće i srednjovjekovna župna crkva Sv. Lovre; i ova arheološka zona predstavlja prostor nastanka srednjovjekovnog Đakova. U Muzeju Đakovštine smještena je bogata građa s nekoliko zaštićenih zbirki etnološkog, kulturno-povijesnog i arheološkog sadržaja. Na području Baranje nalazi se nekoliko dvoraca, dvorac Eugena Savojskog u Bilju, kompleks dvorca „Tikveš“ i lovačka kurija, dvorac Esterhazy u Dardi, dvorac Friedricha Habsburškog u Kneževu koji bi se obnovom i stavljanjem u funkciju mogli koristiti u svrhu razvoja „elitnog turizma“. Iz sredstava EU do sada je obnovljen i stavljen u funkciju kompleks dvorca Tikveš koji je pretvoren u suvremeni Prezentacijsko-edukacijski centar Tikveš - Kopački rit sa zanimljivim prikazom biljnog i životinjskog svijeta Kopačkog

rita i prikazom povijesnog značaja dvorca Tikveš od razdoblja prvih vlasnika Izabele Habsburg do suvremenog doba. Važno je izdvojiti Mali i veliki dvorac plemićke obitelji Pejačević u Našicama unutar kojeg se nalazi i muzej posvećen Dori Pejačević i Izidoru Kršnjavom. U okolici Našica nalazi se i nepokretno kulturno dobro – crkva sv. Antuna Padovanskog s jednim od najznačajnijih franjevačkih samostana u ovom dijelu RH, kao i jedna od rijetko očuvanih crkvi templarskog reda iz 13. stoljeća (crkva sv. Martina u Martinu). U Donjem Miholjcu nalaze se dva dvorca – stariji miholjački dvorac koji je izgrađen početkom 19. stoljeća od strane barunice Marije Ane, rođene Pejačević, udate za Josipa Ignaca Hilleprand von Prandau, te drugi noviji dvorac koji je pripadao grofovskoj obitelji Mailath, a koji je kulturno dobro. Značajan je i kompleks dvorca Prandau-Normann u Valpovu koji se zbog toga često naziva grad muzej. Očuvanju tradicijske baštine doprinosi postojanje velikog broja KUD-ova i ostalih udruga u kulturi, koji promocijom starih napjeva, prikazom tradicionalnih nošnji te plesanjem narodnih plesova upoznaju novije generacije, ali i goste, s poviješću i identitetom ovog područja. Postoje brojni običaji koji se i danas njeguju, posebice oni vezani uz crkvene blagdane. Jedan od načina valoriziranja i očuvanja kulturno povijesne baštine jest organiziranje različitih manifestacija putem kojih se prikazuju tradicijske metode i pripremanja hrane od ribe te se na taj način gostima prenose znanja, a tradicija se štiti od zaborava dok se istovremeno čuva identitet područja. Važno je spomenuti Ribarske dane u Kopačevu kao i najveću fišijadu u Republici Hrvatskoj u Belom Manastiru.

Bez obzira na veliki potencijal koji područje FLAG-a ima u kulturi potrebna je veća usklađenost i komunikacija institucija s ciljem organiziranja kulturnih manifestacija tijekom cijele godine kako bi se izbjegla preklapanja. Također je istaknut problem nerazmjernog financiranja kulturnih dionika, kao i netransparentnost kriterija za ostvarenje financiranja. U Prilogu 2. nalazi se popis broja i vrste zaštićenih kulturnih dobara na području FLAG-a Pannonia.

Područje FLAG-a Pannonia raspolaže s iznimnim prirodnim bogatstvima, a prepoznatljivost prirodnih ljepota ima 17 prirodnih lokaliteta te se očituje trendom porasta broja gostiju i posjećenosti iz godine u godinu. Dio područja FLAG-a nalazi se u ranije spomenutom području Natura 2000 kao važno područje u RH za očuvanje ugroženih europskih vrsta i staništa zahvaljujući prije svega području Kopačkog rita i toku rijeke Dunav te Regionalnom parku Mura-Drava. Kopački rit je poplavno područje nastalo djelovanjem dviju velikih rijeka, Dunava i Drave. Područje Parka prirode Kopački rit nalazi se na najnižem dijelu Baranje, gdje se nadmorske visine terena kreću od 78 m (dno Kopačkog jezera) do 86 m. Cijelo poplavno područje poprma izgled delte, a jedinstveno je po tomu što rijeka Dunav u svom srednjem toku, uz pomoć rijeke Drave, stvara tzv. unutrašnju deltu. Zbog iznimne prirodne vrijednosti i velike biološke raznolikosti PP Kopački rit je od 1993. godine uvršten u Popis močvarnih i vlažnih područja od međunarodnog značaja, sukladno odredbama Ramsarske konvencije. U PP Kopački rit zabilježeno je stanište za 293 vrsta ptica, što čini 78,1% od ukupne ornitofaune Hrvatske (375 vrsta). Osim ptica, na području Kopačkog rita raste oko 260 vrsta biljaka među kojima su i mnoge rijetke vrste, koje rastu samo na nekoliko mjesta u RH. Takve su šarena perunika i sibirski perunika, te bijeli lopoč koji pripada u skupinu najljepših biljaka u Kopačkom ritu. Bogatstvo faune Kopačkog rita vidljivo je po tome što na području rita živi veliki broj mekušaca, kukaca, 44 vrste slatkovodnih riba od kojih su 39 vrsta autohtone vrste, 11 vrsta vodozemaca od ukupno 20 vrsta vodozemaca registriranih u RH i 10 vrsta gmazova. Među 54 vrste sisavaca svakako se izdvaja „baranjski jelen“ koji je zbog svojih kvaliteta prenesen na područje Australije i Novog Zelanda. Zbog svojih posebnosti, Kopački rit je prepoznat kao turistički magnet za područje Baranje.

Postojanje zaštićenih područja Natura 2000 predstavlja veliku prednost jer pruža mogućnost očuvanja ugroženih vrsta flore i faune i zadržavanje biološke raznolikosti, ali je istodobno i slabost jer se u zaštićenim područjima propisuju visoki standardi zaštite okoliša i zakonski se ograničavaju mogućnosti izgradnje kako bi se zadržala izvorna biološka baština.

Na području FLAG-a obitavaju predstavnici većine europskih vrsta, ali i veliki broj zaštićenih vrsta. Svojom bio raznolikošću posebno se ističe područje „Podpanj“ kod Donjeg Miholjca, zaštićeno kao posebni ornitološki rezervat, kao i područja poplavnih nizina uz Dravu, te ribnjaci koji svojim karakteristikama zadovoljavaju kriterije Ramsarske konvencije o močvarnim područjima. U osobito vrijedne dijelove prirode spadaju i šumski kompleksi, uključujući bazen između Čađavice i Poganovaca te šumski kompleks na Krndiji. Prostorno prirodno i dijelom kultivirano područje rijeke Drave stavljeno je 2008. godine pod preventivnu, a 2011. godine pod trajnu zaštitu u kategoriji Regionalnog parka. Zaštita na području FLAG-a odnosi se na područje koje prati prirodni tok rijeke Drave.

Na prostoru FLAG-a rodio se i prema agenciji NASA, Milutin Milanković, jedan od 15 najvažnijih znanstvenika svih vremena koji su se bavili planetom Zemljom i klimatskim promjenama. Njemu u čast po jedan krater na Mjesecu i Marsu te jedan planetoid nose njegovo ime. Klimatolog, astronom, geofizičar, matematičar, građevinar, sveučilišni profesor, književnik... – sve je to bio Milutin Milanković. Rođen je 1879. u Dalju, mjestu nadomak Osijeku, a njegova je rodna kuća danas kulturni i znanstveni centar s fascinantnim postavom koji, primjerice, na suvremen način približava laicima, pa i djeci, teorije o ledenom dobu.

Tablica 3.: Popis zaštićenih prirodnih lokaliteta

Kategorija zaštite	Naziv	Površina u ha	Godina proglašenja	JLS-ovi u FLAG-u na čijem području se nalazi
Regionalni park	Mura – Drava	87.448,70	2011.	Belišće, Petrijevci, Valpovo, Erdut, Bilje, Darda, Jagodnjak, Petlovac
Posebni rezervat	Potpanj	90,22	1998.	Donji Miholjac
Park prirode	Papuk	34.306,81	1999.	Feričanci
Spomenik parkovne arhitekture	Park kraj dvorca u Našicama	53,94	1949.	Našice
Spomenik parkovne arhitekture	Valpovo – park oko dvorca	28,97	1958.	Valpovo
Spomenik parkovne arhitekture	Donj Miholjac – park uz dvorac	14,36	1958.	Donji Miholjac
Spomenik parkovne arhitekture	Park slobode (Mali park) u Đakovu	1,04	1970.	Grad Đakovo
Spomenik parkovne arhitekture	Stari park u Đakovu (Srossmayerov perivoj)	8,02	1968.	Grad Đakovo
NATURA 2000: POVS (Područja	Šume na Dilj gori	15463.8	2014.	Levanjska Varoš, Trnava

prema Direktivi o staništima	Područje oko jezera Borovik	7232.56	2014.	Drenje, Levanjska Varoš, Satnica Đakovačka, Trnava
	Londa; Glogovica i Breznica	1.200.851,00	2014.	Levanjska Varoš, Trnava
Spomenik parkovne arhitekture	Park u Dalju	1,22	1973.	Općina Erdut
	Park u Čepinu	2,18	1975.	Općina Čepin
Park prirode	Kopački rit	17.700,00	1976./1999.	Općina Bilje
Posebni rezervat	Kopački rit (zoološki)	7.228,00	1967.	Općina Bilje
Spomenik parkovne arhitekture	Bilje-park oko dvorca	8,80	1975.	Općina Bilje
Spomenik parkovne arhitekture	Kneževo-park oko dvorca	14,05	1976.	Općina Popovac
Spomenik prirode	Travnjačka površina na Biljskom groblju	0,63	2001.	Općina Bilje
Ukupno FLAG	17			

Izvor: LRS LAG-ova, Obrada FLAG Pannonia

1.2. STANJE DRUŠTVENE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

1.2.1. PROMETNA INFRASTRUKTURA

Najveće značenje zemljopisnog položaja za FLAG proizlazi iz njegove geoprometne pozicije. Naime, područje se naslanja na niz vrlo značajnih prometnih pravaca koji ga dobro povezuju na lokalnoj, ali i na makro razini. Kroz samo područje prolazi Koridor 5c kroz koji prolazi autocesta koja trenutno povezuje grad Osijek s Koridorom 10. U skoroj perspektivi ovaj će cestovni prometni pravac biti izgrađen do mađarske granice, a to znači tranzitno povezivanje na pravcu Budimpešta – Ploče. Nedavno je pušten u promet dio međunarodne autoceste koridor 5C na dionici Beli Manastir Osijek (18,76 km) koja se gradi u pravcu Budimpešta - Ploče. Izgradnjom ove međunarodne autoceste očekuje se znato unaprjeđenje u prometu roba i usluga kao i pozitivan utjecaj na razvoj gospodarstva na prostoru Istočne Hrvatske. Na ovaj način se promet područja FLAG-a može izravno povezati sa širim prostorom Srednje Europe, te posredstvom tranzitne luke Ploče, s međunarodnim pomorskim prometom, što je sve značajno za gospodarski razvoj. Koridor 5c „Slavonska autocesta“ („Slavonika“) izravno se spaja i s Autocestom A3 (E70, smjer Zagreb - Lipovac) i prolazi kroz samo naselje FLAG-a (Đakovo) Kroz područje FLAG-a prolazi magistralna pomoćna željeznička pruga M-301 (32,50 km), koja je međunarodni željeznički pravac Budimpešta – Osijek – Ploče. Kroz područje ili u njegovoj neposrednoj blizini prolazi niz državnih i regionalnih cestovnih pravaca koji povezuju grad Osijek s okolnim županijama ili susjednim državama, prije svega Republikom Srbijom,

Republikom Mađarskom i Republikom Bosnom i Hercegovinom. Svakako veliko značenje imaju i lokalne i nerazvrstane ceste koje povezuju naselja unutar područja.

Kroz isti koridor prolazi u istom pravcu i željeznički pravac. Nadalje, kroz područje prolaze ili ga tangiraju i značajni željeznički pravci i to Varaždin – Osijek – Erdut – Bogojevo (Srbija); Vukovar – Dalj – Erdut - Bogojevo; Osijek - Vinkovci; Osijek – Đakovo. Za područje FLAG-a je bitan željeznički pravac Osijek – Našice - Zagreb, te lokalni pravci Nova Kapela - Našice i Bizovac - Belišće. Također je bitan i željeznički promet koji se odvija na trasi postojeće magistralne pomoćne željezničke pruge MP13 Beli Manastir – Osijek – Strizivojna / Vrpolje - Slavonski Šamac. Ovim područjem prolazi i trasa željezničke pruge MG2 Savski Marof – Sisak – Novska – Vinkovci - Tovarnik, a osposobljena je za brzine do 160 km/sat i nosivost 225 kN/osovini te je najznačajnija željeznička trasa na području FLAG-a.

Treba naglasiti i činjenicu da se područje naslanja i na međunarodni plovni put Dunavom i Dravom do Osijeka, koji se nalazi u sustavu Rajna – Majna - Dunav, a što može biti značajno i za samo područje. Stoga je i važna izgrađena putnička luka i pristanište u Aljmašu i Batini koja prima riječne brodove - kruzere na turističkim proputovanjima od srednje Europe do Crnoga mora, a u planu je izgradnja i u Erdutu i Dalju. Područje se također nalazi u blizini dvije zračne luke Osijek – Klisa (referentnog koda 4D), koja ima međunarodni karakter, i zračne luke Osijek – Čepin (referentnog koda 2C), koja ima sportski, ali po potrebi i putnički karakter. Sva navedena prometna obilježja, kao i sama zemljopisna pozicija područja, daju mu značajno geoprometno značenje.

1.2.2. VODOOPSKRBA I SUSTAV ODVODNJE

Infrastrukturu vodoopskrbe na području FLAG-a je neophodno obnoviti i unaprijediti. Na području FLAG-a stanovništvo se opskrbljuje vodom za piće na tri različita načina: 1. Putem priključenja na javni vodoopskrbni sustav; 2. Putem lokalnih vodovoda i drugih vodoopskrbnih objekata odnosno vodovoda koji nisu uključeni u sustav organizirane komunalne djelatnosti i 3. Putem individualne vodoopskrbe pomoću zdenaca, pumpi i slično na privatnim zemljištima i za osobne potrebe domaćinstva.

Priključkom na javni vodoopskrbni sustav:

- Vodovod Osijek d.o.o. Osijek ima jedinstvenu razvodnu mrežu i 1 zonu opskrbe te pokriva najveći dio grada Osijeka te 24 prigradska naselja. Opskrbljuje vodom i komunalno poduzeće Urednost d.o.o. Čepin te naselje Bijelo Brdo o kojem skrbi komunalno poduzeće Čvorkovac vodne usluge d.o.o. Dalj.

- Dvorac d.o.o. Valpovo - za područje grada Valpova i okolnih naselja te općine Bizovac, Petrijevcima i Koška. Ima 2 zone opskrbe: grad Valpovo i Nard se snabdijevaju vodom iz rijeke Drave, 24 naselja se snabdijevaju iz crpilišta Jarčevac, a sredinom 2015. uvedena je nova prerada vode uklanjanja arsena, željeza, mangana, amonijaka i prisutnih organskih tvari.

- Hidrobel d.o.o. Belišće ima 1 zonu opskrbe za područje grada Belišća i 15 prigradskih naselja.

- Park d.o.o. Donji Miholjac ima 1 zonu opskrbe za područje grada Donjeg Miholjca i 17 okolnih naselja.

- Baranjski Vodovod d.o.o. - Beli Manastir ima 2 zone opskrbe: za područje grada Belog Manastira i 23 okolna naselja sa crpilišta Livade, Prosine i Topolje te jednog naselja sa crpilišta Konkološ, Bilje.

- Našički vodovod d.o.o. Našice - za područje grada Našica i okolnih naselja ima 2 zone opskrbe: sa crpilišta Velimirovac snabdijeva se grad Našice i 12 okolnih naselja, a sa crpilišta Gornja Motičina 6 naselja. Od kraja 2014. godine crpilište Seona nije aktivno, te se vodi kao rezervno, a naselja koja su se prije snabdijevala s tog crpilišta sada se snabdijevaju sa crpilišta Gornja Motičina.

- Vodoopskrba Darda d.o.o. - ima 1 zonu opskrbe za područje Darde i 13 okolnih naselja.
- Urednost d.o.o. Čepin - za područje Čepina i 3 okolna naselja (uključeno u vodoopskrbni sustav Grada Osijeka od 03. listopada 2011.)
- Čvorkovac vodne usluge d.o.o. Dalj - ima 2 zone opskrbe: za područje Dalja, Erduta i Aljmaša sa crpilišta Lekić te zona opskrbe Bijelog Brda sa crpilišta Vinogradi Osijek.
- Vodograd d.o.o. Đurđenovac - ima 1 zonu opskrbe za 14 naselja.
- Đakovački vodovod d.o.o. Đakovo - ovo područje obuhvaća prilično disperzirana vodocrpilišta što otežava njihovo spajanje u jedinstveni vodovodni sustav Đakovštine. U sklopu Đakovačkog vodovoda broj malih vodovoda, tj. zona opskrbe, se smanjio sa šest na četiri zone opskrbe. Đakovo i 21 okolno naselje snabdijeva se s crpilišta Trslana i Šumarija Gaj, zatim tri zone opskrbe malih vodovoda o kojima skrbi komunalno poduzeće Đakovački vodovod: Đakovačka Breznica za 2 naselja (voda je tehnološka), te zona opskrbe sa crpilišta Kućanci, koje je u funkciji od kraja 2013. godine. Iz ovog sustava trebalo bi se opskrbljivati još šest naselja, no još nisu spojena na ovaj glavni vodovodni sustav. Mali vodovod Široko Polje krajem 2015. godine spojen je na vodoopskrbni sustav crpilišta Trslana, dok je polovicom 2016. godine mali vodovod Ivanovci, koji je opskrbljivao četiri naselja, također priključen na crpilište Trslana.

Putem lokalnih vodovoda i drugih javnih vodoopskrbnih objekata

Zakon o vodi za ljudsku potrošnju ("Narodne novine" 56/13, 64/15) definira lokalne vodovode kao one vodovode koji nisu uključeni u sustav organizirane komunalne djelatnosti i kojim ne upravlja pravna osoba registrirana za obavljanje djelatnosti javne vodoopskrbe (na području Županije to su: Valenovac, Ada, Palača, Silaš, Petrova Slatina, Šodolovci, Novi Bezdán, Novo Nevesinje, Kneževo i Gradac Našički), za koje ne postoji sustavno nadziranje količine i kvalitete crpljene vode, niti podaci o kapacitetima crpilišta. Spomenuti sustavi ne posjeduju uporabnu dozvolu. Ovaj način snabdijevanja vodom koristi 3.417 stanovnika (1,12%) ili 10 naselja, odnosno 3,80% naselja. Na području Županije, prema evidenciji Zavoda za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije ima 10 lokalnih vodovoda koji nisu u sustavu javne vodoopskrbe. Svi su izgrađeni prije dvadeset i više godina, uglavnom na inicijativu tadašnjih mjesnih zajednica, samodoprinosom i to na zemljištima koja su većinom u privatnom vlasništvu građana. Broj lokalnih vodovoda je manji nego prethodnih godina jer Zakon o vodi za ljudsku potrošnju, lokalnom vodoopskrbom smatra isporuku vode kojom ne upravlja pravna osoba registrirana za obavljanje djelatnosti javne vodoopskrbe.

Putem individualne vodoopskrbe

Iz različitih oblika zahvaćanja vode, kao što su kopani zdenci, zabijene pumpe, kaptirani ili nekaptirani izvori na vlastitom zemljištu, koristi za potrebe domaćinstva 2,41% stanovnika FLAG-a.

1.2.3. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

Sveukupni razvoj nekog područja usko je povezan s društvenim razvojem, koji je pak ovisan o raznolikosti i razvijenosti raspoložive društvene infrastrukture, uključujući obrazovnu, kulturnu, sportsku i rekreacijsku te zdravstvenu i socijalnu.

Obrazovanje.

Na području FLAG-a odgoj i obrazovanje započinje obveznim polaženjem predškole, koje se ustrojava pri predškolskim organizacijama ili pri osnovnim školama, a nastavlja se u obveznom polaženju osnovnoškolskog i prema izboru nastavka srednjoškolskog obrazovanja. Na području FLAG-a djeluje ukupno 37 Ustanova za predškolski odgoj – vrtića, 47 osnovnih škola (uključujući područne škole) te samo 10 srednjih škola. Stanovništvo FLAG-a svoje potrebe za

visokom naobrazbom i programima cjeloživotnog učenja može zadovoljiti u središtu županije – Osijeku koji je sa Sveučilištem Josipa Jurja Strossmayera sveučilišno središte cijele Slavonije i Baranje. Određene obrazovne potrebe stanovništvo može zadovoljiti i u obližnjim gradovima – Vukovaru i Vinkovcima. Iako je broj visokoobrazovanog stanovništva u porastu, još uvijek je riječ o nedovoljnom broju imajući u vidu razvojne potrebe područja i postojeće stanje.

Kultura.

Mjesta s bogatim kulturnim zbivanjima i koncentracijom zaposlenih u tim zanimanjima atraktivna su mjesta življenja i poslovanja te kao takva ne samo da zadržavaju stanovništvo (posebice mlade) na svom području, već i privlače ona iz drugih područja.

Sport i rekreacija.

Kada je riječ o športu i rekreaciji, potrebno je istaknuti kako se na području FLAG-a nalazi mreža objekata za šport i rekreaciju, a kojoj pripadaju: 1) objekti u funkciji športa u natjecateljskom smislu (najčešće je riječ o nogometnim igralištima), 2) objekti namijenjeni zadovoljavanju potreba tjelesno-zdravstvene kulture učenika osnovnih škola (najčešće je riječ o dvoranama i terenima na otvorenom za tjelesnu i zdravstvenu kulturu) te 3) rekreacijskim sadržajima i objektima namijenjenim najrazličitijim kategorijama korisnika. Međutim, ta mreža objekata za šport i rekreaciju nedostatnog je kapaciteta i opremljenosti, imajući u vidu broj stanovnika i športskih udruga, kao i iskazane potrebe ispitanika i sudionika radionica.

Zdravstvo i socijalna skrb.

Primarna zdravstvena zaštita stanovništva, sukladno mreži odobrene od strane Ministarstva zdravstva, organizirana je putem ambulanti lociranih u svakom općinskom središtu i većem naselju. Ona je osigurana, djelomično također sekundarna, dok specijalističku, tercijarnu zaštitu stanovništvo FLAG-a može ostvariti u obližnjem Kliničkom bolničkom centru u Osijeku te Općim bolnicama u Našicama, Vukovaru i Vinkovcima. Djelatnost socijalne skrbi obavljaju ustanove socijalne skrbi, udruge, vjerske zajednice, druge pravne i fizičke osobe. Na području FLAG-a ispitano stanovništvo iskazuje potrebu upravo za povećanjem broja ustanova socijalne skrbi kao i za povećanjem kvalitete socijalne skrbi.

U Prilogu 3. Komunalna, društvena i kultura infrastruktura prikazan je broj komunalnih objekata na području FLAG-a.

1.2.4. OPSKRBA ENERGIJOM

Područje je premreženo i energetsom infrastrukturom, prije svega elektroenergetskom mrežom. Na području se nalazi jedan od najznačajnijih energetskih objekata za Republiku Hrvatsku, a to je TS 400/110 Ernestinovo, koja je povezana s DV 400 kV s TE Osijek, s ostalim dijelovima Republike Hrvatske, Republikom Mađarskom, Republikom Srbijom i Republikom Bosnom i Hercegovinom. Gledano u cjelini, područje FLAG-a infrastrukturno je pokriveno; no, ostaje još dosta prostora za daljnji razvoj, proširenje, izgradnju nove i poboljšanje postojeće infrastrukturne mreže i to u svim njenim oblicima. To se, primjerice, odnosi i na izgradnju plinifikacijske mreže na cijelom području FLAG-a. Geotermalna energija koristi se zasad jedino u sklopu kompleksa Bizovačkih toplica.

1.2.5. INFORMACIJSKA I TELEKOMUNIKACIJSKA MREŽA

Obavljanje aktivnosti u bilo kojoj djelatnosti nezamislivo je bez odgovarajuće elektroničko-komunikacijske (digitalne) infrastrukture i povezane opreme. Ona je također posebno važna za zadržavanje mladih ljudi na području FLAG-a. Statistički podaci pokazuju kako područje

FLAG-a nije potpuno pokriveno tom vrstom infrastrukture. S obzirom na tu činjenicu, kao i na brzi tehnološki napredak, osjeća se potreba ne samo za ostvarenjem 100% pokrivenosti područja FLAG-a elektroničko-komunikacijskom (digitalne) infrastrukturom, već i njezinom modernizacijom.

1.2.6. GOSPODARENJE OTPADOM

Na području FLAG-a komunalna infrastruktura postoji; međutim, postoje i izražene potrebe za njezinim obnavljanjem, održavanjem, nadogradnjom i proširenjem u svim njezinim segmentima. Na području FLAG-a trenutno se nalazi 8 centara za gospodarenje otpadom. Komunalne tvrtke zadužene za gospodarenje otpadom provode stalne akcije i postupke s ciljem podizanja svijesti stanovništva o razvrstavanju i boljem gospodarenju komunalnim i drugim otpadom. U organizirani sustav gospodarenja otpadom u smislu sakupljanja i odlaganja komunalnog otpada na području FLAG-a obuhvaćeno je gotovo 100% stanovništva. Na području FLAG-a je 8 odlagališta, ali nemaju dovoljan kapacitet da zaprime sav otpad. Važno je napomenuti da se u zadnjih nekoliko godina sustavno radi na provedbi mjera odvojenog skupljanja otpada kroz ulaganje u izgradnju reciklažnih otoka i reciklažnih dvorišta, organizaciju odvoza glomaznog otpada, akcijama skupljanja papira i slično, ali i edukacijom građana. Nažalost, još uvijek ima dosta lokacija na FLAG području sa „divljim deponijama“, odnosno otpadom onečišćenog tla i voda. Jedan od prijedloga za rješavanja ovih problema je i udruživanje više jedinica lokalne samouprave u zajedničkoj provedbi mjera gospodarenja otpadom.

1.3. GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA FLAG-A

Stanje gospodarstva na području FLAG-a Pannonia nužno je sagledati u korelaciji sa nacionalnim i regionalnim kontekstom. U posljednjih nekoliko godina sve je izraženija globalna ekonomska kriza koja usporava razvoj gospodarstva, a rast bruto društvenog proizvoda ili stagnira ili se mjeri negativnim predznakom. Ekonomski oporavak na nacionalnoj razini je znatno usporen, a dodatno je otežan potresima, pandemijom i rastom cijene energenata, stoga će stvarni ekonomski oporavak biti dugotrajan i zahtijevati dodatne napore i sve inovativnije i učinkovitije ekonomske reforme. U tablici 4. su definirani razvojni pokazatelji FLAG područja: razvojni pokazatelji JLS-ova - članica FLAG-a s obzirom na razvojnu skupinu prema indeksu razvijenosti, stupnju razvoja pojedine JLS, prosječan dohodak po stanovniku za svaku JLS; prosječnu stopu nezaposlenosti; prosječni izvorni prihod po stanovniku; stopu nezaposlenosti, kretanje stanovništva, indeks starenja i stupanj visoko obrazovanog stanovništva. Prema podacima iz siječnja 2021. vidljiva je regionalna nejednakost i neujednačenost razvoja gospodarstva između ruralnih sredina i gradova. Najveći prosječni dohodak po stanovništvu imaju Našice, a najniži dohodak ima Levanjska Varoš dok Jagodnjak ima najveću prosječnu stopu nezaposlenosti.

Tablica 4.: Razvojni pokazatelji FLAG područja

JLS	Razvoj na skupina prema IR	Indeks razvijeno sti JLS	Prosječan dohodak po stanovniku, eura	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku, eura	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Visoko obrazovan o stanovništvo (VŠS, VSS)
Beli Manastir	3	97,01	3.399,31	210,63	0,31	84,94	135,90	0,17
Belišće	4	97,95	23.888,40	1.849,80	0,29	90,94	96,30	0,13

Donji Miholjac	4	99,16	24.094,40	1.353,40	0,21	94,06	111,50	0,15
Đakovo	4	99,71	2.966,21	166,18	0,22	94,40	82,40	0,15
Našice	5	100,66	26.078,20	1.609,60	0,27	95,80	81,30	0,18
Valpovo	4	99,71	25.568,80	1.387,20	0,22	94,40	82,40	0,15
Antunovac	5	100,35	25.823,70	1.238,70	0,20	102,32	80,00	0,09
Bilje	4	99,94	3.380,60	197,45	0,22	92,63	93,40	0,14
Čepin	4	98,98	24.915,51	1.351,85	0,19	89,90	96,40	0,11
Darda	2	94,99	2.714,39	154,18	0,33	92,13	92,00	0,09
Donja Motičina	1	92,63	19.448,20	1.100,90	0,35	85,89	67,60	0,04
Draž	1	89,82	2.564,96	160,54	0,37	78,56	199,10	0,08
Drenje	1	90,78	1.940,14	89,82	0,33	86,21	96,90	0,04
Đurđenovac								
Erdut	2	93,67	20.572,55	1.412,79	0,29	82,99	146,90	0,09
Feričanci	3	95,60	22.707,90	1.351,60	0,30	88,64	104,90	0,09
Jagodnjak	1	87,94	1.876,78	171,33	0,48	88,68	116,90	0,04
Kneževi Vinogradi	2	93,40	2.790,64	201,29	0,34	84,14	132,70	0,09
Levanjska Varoš	1	88,09	1.552,43	123,85	0,42	89,66	121,00	0,04
Magadenovac	2	94,85	18.970,60	3.430,00	0,30	88,87	127,20	0,05
Petlovac	1	92,34	2.713,15	182,55	0,34	81,87	119,60	0,06
Petrijevci	3	97,79	22.569,50	1.476,20	0,22	94,23	129,20	0,10
Popovac	1	89,94	2.680,39	246,37	0,41	73,37	124,50	0,05
Satnica Đakovačka	2	94,61	2.243,87	123,36	0,28	95,49	74,60	0,06
Trnava	1	92,21	2.024,68	124,81	0,32	87,19	89,80	0,06
Vladislavci	2	93,98	19.342,06	1.329,22	0,26	86,68	105,20	0,04

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU

1.3.1. PODUZETNICI

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore za 2020. godinu područje FLAG-a broji 2.217 poduzetnika. Najveći ih je broj po gradovima Đakovo 466 i Našicama 257, a slijede ih općina Čepin s 168, grad Valpovo sa 164, grad Beli Manastir sa 150, Donji Miholjac sa 142 i Belišće sa 132 poduzetnika. Od ostalih općina FLAG-a najveći broj ima općina Bilje 129, Darda 97, Đurđenovac 71, Kneževi Vinogradi 70 i Erdut 65 poduzetnika dok u ostalim općinama FLAG-a broj poduzetnika je manji od 50.

Tablica 5.: Analiza stanja poduzetništva na području FLAG-a

JLS	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007					
	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi	Dobit razdoblja	Gubitak razdoblja	Neto dobit
Antunovac	75	355	177.620	10.966	1.002	9.964
Beli Manastir	150	1.158	460.698	37.001	8.973	28.027
Belišće	132	1.656	1.303.267	20.825	13.188	7.637
Bilje	129	372	212.031	14.467	4.681	9.786

Čepin	168	781	987.466	62.904	19.753	43.151
Darda	97	2.489	1.985.542	40.797	55.805	-15.007
Donji Miholjac	142	1.169	813.050	36.934	7.702	29.231
Draž	35	145	114.384	6.049	1.706	4.343
Drenje	12	151	65.950	2.198	751	1.447
Đakovo	466	3.276	1.541.398	100.597	11.248	89.349
Đurđenovac	71	727	229.440	7.148	1.871	5.278
Erdut	65	342	138.550	8.468	4.018	4.450
Feričanci	19	189	97.465	2.556	1.701	522
Kneževi Vinogradi	70	399	247.369	10.985	1.265	3.720
Levanjska Varoš	7	25	12.371	1.249	73	1.177
Našice	257	2.042	1.649.312	167.058	12.176	154.882
Petlovac	12	30	28.596	1.796	196	1.600
Petrijevci	39	161	93.298	6.778	621	6.157
Popovac	7	53	18.018	858	105	753
Satnica Đakovačka	27	204	83.118	3.344	170	3.174
Trnava	13	60	69.438	9.340	5.152	4.188
Valpovo	164	974	495.947	37.867	2.749	35.118
Donja Motičina	8	20	35.707	14.460	273	14.187
Magadenovac	22	102	157.823	18.518	915	17.603
Vladislavci	18	73	23.357	2.027	1.430	597
Jagodnjak	12	154	138.355	9.925	988	8.937

Izvor: fina.hr Analiza financijskih rezultata poslovanja poduzetnika RH u 2020. godini po gradovima/općinama (iznosi u tisućama kuna-)

1.3.2. OBRTI

Broj obrtnika na FLAG području prema dostupnim podacima obrtnog registra je 2.987 u listopadu 2023. godine. (Tablica 9) . Kao i kod broja poduzetnika najveći je broj obrtnika u gradovima Đakovo, Našice, Beli Manastir, Valpovo. Donji Miholjac i Belišće kao i u općinama Čepin, Bilje, Darda Kneževi Vinogradi, Đurđenovac, Erdut dok i općina Antunovac ima više od 50 obrtnika točnije a kod ostalih općina s područja FLAG-a je njihov broj manji od 50. Tablica sa brojem registriranih obrta nalazi se u Prilogu 4.

1.3.3. POLJOPRIVREDA I PREHRAMBENO PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA

Poljoprivreda i prehrambeno-prerađivačka industrija bilježe pad prihoda i broja zaposlenih u razdoblju od prošle globalne krize. Proizvodnja i prerada hrane smatraju se najvećim gospodarskim potencijalom FLAG-a s obzirom na prirodnu osnovu, tradiciju i utjecaj na razvoj i naseljavanje. Od 2008. do 2017. godine došlo je do pada prihoda od poljoprivrede od 22,5 %, uz određene oscilacije u međurazdoblju, dok je prehrambeno-prerađivačka industrija bilježila porast od 12,4 %. FLAG karakterizira najveći obujam i najpovoljnija struktura korištenog poljoprivrednog zemljišta na području Istočne Hrvatske, uz visok udio državnog vlasništva i velike razlike u strukturi ovisno o vrsti proizvođača. U Prilogu 5. prikazana je struktura i površine poljoprivrednog i šumskog zemljišta na području FLAG-a. Ukupne korištene površine iznose 136.435,53 ha, a prosječna veličina ARKOD parcele iznosi 2,37 ha u odnosu na 0,84 ha u RH. S udjelom od 35 – 40 % državnog poljoprivrednog zemljišta, način raspolaganja bitan je čimbenik za kreiranje optimalnog i učinkovitog poljoprivrednog sustava. Veličina čestice

državnog zemljišta iznosi 3,15 ha, a najvećim dijelom radi se o okupljenim i neprekinutim poljoprivrednim cjelinama primarno u posjedu velikih poljoprivrednih subjekata. Manja poljoprivredna gospodarstva karakterizira raštrkana i izazovnija struktura za proizvodnju. Niska produktivnost rada u poljoprivredi i produktivnost proizvodnje po jedinici površine u Hrvatskoj daleko su ispod razine EU-a te se ogledaju u načinu korištenja poljoprivrednog zemljišta. Produktivnost rada u poljoprivredi u RH za 2015. godinu iznosila je 5.788 eura dodane vrijednosti po godišnjoj jedinici rada (1/3 prosjeka EU-a). Produktivnost proizvodnje po jedinici površine bilježi pad do 2015. godine, kada je iznosila 50 % vrijednosti članica EU15. Niska produktivnost rada i proizvodnje na području FLAG-a ogleda se u načinu korištenja poljoprivrednog zemljišta, gdje je vidljiva dominacija niskodohodovnih kultura. Žitarice zauzimaju 58,59 % poljoprivrednih površina, a slijede uljarice (15,9 %), soja (8,2 %), krmno bilje (6,7 %) i šećerna repa (2,7 %). Sve ostale kulture i kategorije pojedinačno, bez voćnih vrsta, zauzimaju manje od 2 % korištenih poljoprivrednih površina. Što se tiče omjera pojedinih kultura u prekrivenosti poljoprivrednih površina, ratarstvo bilježi slične trendove od 2015. do 2020. godine. No primjetan je porast voćarskih kultura od cca. 20 % u istom razdoblju, što se primarno odnosi na povećanje površina prekrivenih ekološkim nasadima oraha i lješnjaka, a moguće je da je motivirano poticajima u poljoprivredi. Ekološka poljoprivreda bilježi pozitivne trendove u broju poljoprivrednih gospodarstava i površina prekrivenih ekološkom proizvodnjom, što je primarno uvjetovano poticajima u poljoprivredi. Postoje određene naznake da je rast ekoloških površina i broja proizvođača vezan uz izdašnija izravna plaćanja u poljoprivredi te bi navedene odnose trebalo dodatno istražiti u budućem razdoblju. Klimatske promjene jedan su od glavnih izazova za poljoprivredni sektor u budućnosti. Promjene u temperaturi, režimu padalina i sve ekstremniji vremenski uvjeti u temperaturnom i oborinskom smislu utječu na prinose usjeva i stočarsku proizvodnju, tj. na količine i vrijeme ostvarivanja prinosa u poljoprivrednoj proizvodnji. Navedene promjene utjecat će i na globalno tržište poljoprivrednih proizvoda, odnosno na njihove cijene, količinu i kvalitetu, te će imati izravan vanjski utjecaj na prihode od poljoprivrede u EU-u. Ekstremni vremenski uvjeti uzrokuju i erozivna djelovanja, čime utječu na smanjenje kvalitete tla za poljoprivrednu proizvodnju. Jačanje infrastrukture za navodnjavanje i melioraciju poljoprivrednog zemljišta stoga će biti od iznimnog značaja za održavanje visoke kvalitete poljoprivrednog tla i poljoprivredne proizvodnje u budućnosti. Bilježi se konstantan pad u sektoru stočarske proizvodnje i promjena u strukturi stočarskih farmi, odnosno smanjenje broja malih proizvođača. Iako je stočarska proizvodnja važan čimbenik produktivnosti hrvatske poljoprivrede i bilježi 50,4 % vrijednosti ukupne proizvodnje, bilježi se pad najbrojnijih stočarskih vrsta – goveda (9,5 % od 2015. do 2019. godine) i svinja (9,2 %). Istovremeno, pad broja proizvođača bio je daleko intenzivniji (goveda 35,4 %, svinje 27,7 %), što ukazuje na smanjen broj manjih proizvođača, povećan utjecaj većih farmi i relativno povećanje prosječne veličine gospodarstva. Povećanje prosječne veličine stočarskog gospodarstva može biti pokazatelj povećanja učinkovitosti u proizvodnji, ali predstavlja i indikator gašenja velikog broja malih proizvođača, čija je stabilnost itekako važna za stabilnost života u ruralnim područjima.

1.3.4. OBITELJSKA POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA

Prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na području FLAG-a su prisutne različite strukture poljoprivrednih gospodarstava. Najčešći organizacijski oblik su OPG-ovi, a najveći broj OPG-ova nalazi se na području grada Đakova 950, dok ih je najmanje na području općine Donja Motičina - svega 53. Ako se usporede i ostali oblici poljoprivrednih gospodarstava kao što su SOPG, obrti, trgovačka društva i zadruge, vidljive su značajne razlike unutar FLAG područja. Potrebno je naglasiti da je u stalnom porastu broj ekoloških proizvođača. Budući da je najveći broj OPG-ova na području Đakova, tu je i prisutan

najveći broj ekoloških proizvođača – njih 150. Na cijelom FLAG području od ukupno 6.493 OPG-ova, broj ekoloških proizvođača je svega 642. (Tablica 6.)

Potrebno je naglasiti da su obiteljska poljoprivredna gospodarstva izuzetno važna ne samo za gospodarski razvoj već i za očuvanje prirodnih resursa. Sve je veća potražnja za „sigurnom i zdravom hranom“, a to je prilika i za regionalni razvoj, ali i za sve važniju modernizaciju poljoprivrede, ekološke i organske poljoprivrede te stvaranje prilika za bolji plasman proizvoda i povlačenje sredstava iz EU fondova.

U Prilogu 6. je iskazana ekonomska veličina poljoprivrednih gospodarstava (EUR). Prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju najviše je onih do 3.000 EUR – ukupan broj „najmanjih“ je 4.005, najveći broj ove vrste gospodarstava je u Đakovu (491), a najmanje ih je u Donjoj Motičini – svega 33. Ukupan broj gospodarstava koji su ekonomske veličine preko 100.001 EURA i više je 285, najviše ih je u Đakovu (31), a samo 2 u Feričancima.

Tablica 6.: Broj i struktura PG na području FLAG-a

JLS	Organizacijski oblik poljoprivrednika						
	OPG	SOPG	Obrt	Trgovačko društvo	Zadruga	Druga pravna osoba i ostalo	Od toga broj ekoloških proizvođača
Antunovac	113	23	3	8	4	1	17
Belišće	232	60	4	3	0	3	10
Beli Manastir	240	36	5	6	1	1	19
Bilje	258	23	4	5	3	4	28
Čepin	375	50	14	16	0	2	45
Darda	196	26	6	8	1	2	15
Donja Motičina	53	4	1	0	0	0	5
Donji Miholjac	513	69	18	20	0	2	31
Draž	209	21	7	7	3	n/p	9
Drenje	293	14	21	5	1	0	22
Đakovo	950	56	60	26	6	3	150
Đurđenovac	290	50	5	3	1	1	25
Erdut	406	50	13	13	2	2	36
Feričanci	86	16	7	4	1	0	6
Jagodnjak	207	17	3	4	1	n/p	15
Kneževi Vinogradi	271	32	18	15	1	1	11
Levanjska Varoš	108	2	3	2	1	0	21
Magadenovac	231	11	2	9	0	0	9
Našice	528	80	25	19	1	3	58

Petlovac	114	30	4	2	n/p	n/p	12
Petrijevci	83	34	5	5	0	0	8
Popovac	103	4	3	1	1	1	2
Satnica Đakovačka	116	3	12	5	2	0	22
Trnava	169	5	8	5	1	0	20
Valpovo	243	97	4	15	1	3	37
Vladislavci	106	12	0	2	1	0	9
Ukupno FLAG	6.493	825	255	208	33	29	642

Izvor: APPRRR, obrada FLAG Pannonia

1.3.5. TURIZAM

Razvoj turizma na FLAG području godinama je prepoznat kao jedan od razvojnih ciljeva jer resursi FLAG-a predstavljaju potencijal razvoja različitih selektivnih oblika turizma koje je potrebno dodatno valorizirati: zdravstveni turizam (wellness); sportski turizam; eko turizam; lovni i ribolovni turizam; ruralni turizam; turizam društvenih resursa; kulturni turizam; gastronomski turizam; turizam događaja (engl. event tourism); vjerski turizam i dr. Jedan od problema turističkog sektora kontinentalne Hrvatske jesu nedostatna vlastita sredstva za turističke investicije. Osim fondova EU-a, javnim i privatnim dionicima na raspolaganju stoje bespovratna sredstva koja dodjeljuju ministarstvo nadležno za turizam i HTZ. Time se financira unaprjeđenje proizvoda, stvaranje prepoznatljivog imidža hrvatskog turizma i zemlje u cjelini te obogaćivanje ponude u predsezoni i sezoni. Turistički trendovi u svijetu sve više pokazuju promjenu ponašanja turista, koji nastoje doživjeti što je moguće više različitih iskustava tijekom svog putovanja. Tom obliku potražnje odgovara koncept suvremenog turizma, tj. turistička ponuda koja u sebi integrira eko turizam, vinski i gastro turizam, avanturistički, riječni, zdravstveni, poslovni, lovni, ornitološki, kulturni, vjerski i sportski turizam, cikloturizam i sl. Iz navedenog proizlaze i osnovni ciljevi razvoja turizma: postizanje ekonomske dobrobiti za stanovništvo uz osiguravanje zaštite prirode i okoliša i racionalno korištenje prirodnih resursa. Turistički potencijal je očuvana priroda, bogatstvo rijeka, jezera, ribnjaka i PP Kopački rit kao najveći ornitološki rezervat u Europi. Uz prirodna bogatstva potrebna su dodatna ulaganja u smještajne kapacitete, u uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture, postoji veliki potencijal u uređenju obala rijeka i jezera kao i ribnjaka te vodenih površina koje koriste lokalne udruge i JLS (stari ribnjaci, stari tokovi rijeka i dr.) koje je uz relativno mala ulaganja vrlo brzo moguće staviti u funkciju razvoja ribolovnog turizma putem sportskih natjecanja u ribolovu ili rekreativnog ribolova. U Prilogu 7. prikazani su dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području FLAG-a.

1.4. STANJE I PROBLEMATIKA RIBARSTVA I AKVAKULTURE NA PODRUČJU FLAGA

Slatkovodni ribolov obuhvaća gospodarski ribolov i športski ribolov, a uređen je odredbama Zakona o slatkovodnom ribarstvu („Narodne novine“ broj 63/19.) kao i nizom podzakonskih propisa. Uzgoj slatkovodnih vrsta riba obavlja se u Hrvatskoj na dva načina, kao uzgoj hladnovodnih i uzgoj toplovodnih vrsta. Najznačajnije vrste u slatkovodnom uzgoju su šaran i kalifornijska pastrva. Za naše područje najznačajniji je uzgoj šaranskih vrsta koji većinom podrazumijeva kontrolirani uzgoj šarana u monokulturi ili polikulturi s drugim vrstama (bijeli

amur, sivi glavaš, bijeli glavaš, som, smuđ i štika). Proizvodni ciklus u pravilu traje tri godine. Razvoj ribarstva je značajan i zbog očuvanja i zaštite okoliša, jer su ribnjaci posljednje oaze raznih vrsta ptica. U Republici Hrvatskoj u 2022. godini proizvedeno je 4.151,7 tona slatkovodne ribe, ukupne vrijednost 10.441.465,00 EURA. Na području FLAG-a (Osječko-baranjske županije) nalazi se 2.996,76 ha ribnjaka, u kojima je u 2022. godini proizvedeno 496.141 kilograma ribe. Prema privremenim podacima u 2022. godini povećana je proizvodnja slatkovodne ribe za oko 17%.

U tablici 7. prikazana je proizvodnja ribe u Osječko-baranjskoj županiji i Republici Hrvatskoj 2021. - 2022. godina

Tablica 7.: Proizvodnja ribe u ribnjacima na području FLAG-a u 2021. i 2022. godini

PROIZVODNJA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI		
KOLIČINA (KG)		
VRSTA RIBE	2021.	2022.*
ŠARAN	298.685	353.064
BIJELI AMUR	30.942	24.690
BIJELI GLAVAŠ	51.913	102.367
SIVI GLAVAŠ	23.074	4.937
SOM	5.757	9.148
OSTALO	588	1.935
UKUPNO	410.959	496.141
<i>OSTALO (smuđ, štika, srebrni karas)</i>		
<i>*preliminarni podaci</i>		

Izvor: Osječko-baranjska županija

1.4.1. RIBNJACI NA PODRUČJU FLAG-A PANNONIA

Područje FLAG-a Pannonia na području svog obuhvata bogato je slatkovodnim ribnjacima. U Prilogu 8. nalaze se detaljni podatci o dozvolama za akvakulturu na području FLAG-a Pannonia, površini, katastarskim općinama, uzgojnim vrstama i dr., dok Tablica 8. donosi detaljnije podatke o površini, koncesionaru i lokaciji ribnjaka u konzumnoj proizvodnji na području FLAG-a.

Koncesionar PP Orahovica na području obuhvata područja FLAG-a raspolaže sa tri ribnjaka:

- **Grudnjak:** ribnjačarstvo Grudnjak umjetno je močvarno stanište posebne krajobrazne i ornitološke vrijednosti na kojem se uzgaja riba. Ukupna površina ribnjaka je 981,2 ha. Od ukupnih površina ribnjaka mladičnjaci čine 34,5%, a uzgajališta za konzumnu ribu 65,5%. Ribnjačarstvo svojom djelatnošću obuhvaća cjelovit proces proizvodnje od matičnog štoka i mrijesta svih uzgojnih kategorija do konzumne ribe. Riba se uzgaja u polikulturi, što znači da se osim glavne uzgaja više sporednih ili dopunskih ribljih vrsta. Najviše se proizvodi: šaran, biljojedne ribe i ostale ribe. Ribnjak Grudnjak nalazi se na granici područja FLAG-a, ali svojim većim dijelom je na području Općine Đurđenovac u FLAG-u Pannonia.
- **Donji Miholjac:** Ribnjak Donji Miholjac pripada potpunom prirodnom sustavu klasičnih šaranskih ribnjaka, jer u svojoj strukturi ima sve potrebne kategorije objekata (od matičnjaka, predgrijališta, mrijestilišta, rastilišta, mladičnjaka, tovilista i zimnjaka) za uzgoj i skladištenje ribe. Ribnjak Donji Miholjac proteže se na 1017,9 ha, a rijeka Drava osigurava neograničenu vodu potrebnu za proizvodnju.
- **Podunavlje:** Ribnjaci „Podunavlje“ su do sada nekoliko puta mijenjali ime te su osim po nazivu „Podunavlje“ poznati i pod nazivom ribnjaci „Baranja“, ribnjaci „Bilje“,

Biljski ribnjaci, ribnjaci „Belje“. Međutim, svi ti nazivi označavaju isto područje. Ribnjaci „Podunavlje“ se nalaze u središnjem dijelu Općine Bilje u Osječko-baranjskoj županiji, u Parku prirode Kopački rit te oko 2 km istočno od naselja Bilje. Ribnjaci su izgrađeni 1963. godine u prirodnim uvjetima između vodoobrambenih nasipa unutar Kopačkog rita, na površini od oko 685,2 ha.

Našički ribnjaci regionalno su i europski poznati ribnjaci u okolici Našica, izgrađeni 1905. godine na obali Našičke rijeke, na površini od 1.298 ha. Ribnjaci su prošli mnoge izmjene od tada pa do danas, kada njima upravlja tvrtka Miagro d.o.o. Uzgajaju nekoliko slatkovodnih vrsta ribe: šarana, soma, smuđa i štuku. Važno je napomenuti da tvrtka posjeduje i objekt za preradu ribe.

Osilovac d.o.o. se također se nalazi na području obuhvata FLAG-a. Ribnjak se nalazi na kč.br. 2, k.o. Feričanci, a sastoji se od tri proizvodne table (M-1, M-2 i M3) i zimovnika. U procesu je modernizacije i uređenja za veći uzgoj slatkovodnih vrsta ribe. Na lokaciji se nalaze ukupno tri table, a ukupna površina katastarske čestice na kojoj se nalazi predmetni ribnjak iznosi 321.694 m², odnosno 32,1694 ha. Društvo Osilovac d.o.o., posjeduje dozvolu za akvakulturu koje je izdalo Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske (KLASA: UP/I-324-05/18-01/81, URBROJ: 525-13/1256-18-2) za obavljanje djelatnosti akvakulture na lokaciji predmetnog ribnjaka.

Kaniner j.d.o.o. relativno je novi proizvođač slatkovodne ribe koji gospodari ribnjacima u površini od 21 ha koji se nalaze na području općine Popovac u Baranji. Društvo posjeduje dozvolu za akvakulturu koju je izdalo Ministarstvo poljoprivrede za obavljanje djelatnosti akvakulture na lokaciji predmetnog ribnjaka.

Tablica 8.: Ribnjaci na području FLAG-a

Naziv ribnjaka (JLS)	Površina u HA	Napomena
Grudnjak (Zdenci i Đurđenovac)	981	Ribnjakom gospodari PP Orahovica iz Zdenaca
Ribnjaci Donji Miholjac (Donji Miholjac)	1017	Ribnjakom gospodari PP Orahovica iz Zdenaca
Baranja Bilje (Bilje)	685	Ribnjakom gospodari PP Orahovica iz Zdenaca
Našički ribnjaci (Našice)	1196	Ribnjakom gospodari MIAGRO d.o.o. Ribnjak
Feričanci	32	Ribnjakom gospodari Osilovac d.o.o. Feričanci
Popovac (Popovac)	21	Ribnjakom gospodari Kaniner j.d.o.o. Osijek
UKUPNO	3.932	

Izvor: OBŽ, obrada FLAG Pannonia

1.4.2. GRANICE PODRUČJA ZA GOSPODARSKI RIBOLOV NA RIJEKAMA

Na temelju članka 8. stavka 3. Zakona o slatkovodnom ribarstvu („Narodne novine“, br. 106/01), donijeta je Naredba o granicama područja za gospodarski ribolov. Ovom Naredbom

određuju se granice područja na ribolovnim vodama Republike Hrvatske na kojima je dozvoljeno obavljanje gospodarskog ribolova. Gospodarski ribolov smije se obavljati samo na području rijeke Save i rijeke Dunava sukladno odredbi članka 8. Zakona o slatkovodnom ribarstvu.

S obzirom na činjenicu da je rijeka Dunav dio FLAG-a Pannonia (njenih 86.06 km od r.km. 1.433+060 do r.km 347+000) u nastavku su navedene granice područja gospodarskog ribolova koji se odvija na rijeci Dunav.

Ribolovno područje rijeke Dunava dijeli se na sljedeće ribolovne zone:

- ribolovna zona D1 koja obuhvaća rijeku Dunav od državne granice sa Republikom Mađarskom (rkm 1433+000) do sjeverne granice Parka prirode „Kopački rit“ (rkm 1412+100), uključujući Šarkanjski, Zmajevački i Monjoroški Dunavac)
- ribolovna zona D2 koja obuhvaća rijeku Dunav od južne granice parka prirode „Kopački rit“ (rkm 1382+500) do Borova Sela – Savulje (rkm 1347+500), uključujući Porički i Erdutski Dunavac;
- ribolovna zona D3 koja obuhvaća rijeku Dunav od Borova Sela – Savulje (rkm 1347+500) do Iloka (rkm 1295+200), uključujući Poretak, Ostrovski, Vučedolski, Opatovački, Renovski i Iločki Dunavac.

Ribolovna zona D1 i ribolovna zona D2 dio su područja FLAG-a Pannonia.

1.4.3. GOSPODARSKI RIBOLOV I ŠPORTSKO-RIBOLOVNA DRUŠTVA

U Osječko-baranjskoj županiji gospodarski ribolov se obavlja samo na Dunavu (u granicama Republike Hrvatske) i reguliran je odredbama Zakona o slatkovodnom ribarstvu, posebnim podzakonskim propisima koji se odnose na gospodarski ribolov, kao i ostalim podzakonskim propisima koji se odnose na najmanje dozvoljene veličine riba, lovostaje i procjene šteta nanesenih ribljem fondu. Oko 30 gospodarskih ribara obavlja djelatnost gospodarskog ribolova od čega ih je od 11-15 na području Osječko-baranjske županije (Tablica 9.). Ukupan godišnji ulov na Dunavu iznosi oko 55 tona ribe. Godišnja kvota za izlov ribe u športskom i gospodarskom ribolovu na području Osječko-baranjske županije iznosi oko 180 tona ribe. Gospodarenje ribolovnim resursima rijeke Dunav, koja kroz Republiku Hrvatsku protječe u ukupnoj dužini od 138 km, odvija se putem gospodarskog i športskog ribolova. Treba napomenuti kako osim ovlaštenika ribolovnog prava (ZŠRD Osijek, ZŠRU Baranja i ZŠRU Vukovar), znatnim dijelom rijeke Dunav gospodari javna ustanova Park prirode Kopački rit koja prodaje ribolovne dozvole ribičima, što je važna činjenica u ukupnom ribolovnom gospodarenju Dunavom. Osim prihoda od ribolova znatan dio prihoda bi se mogao ostvariti razvojem turističke i ugostiteljske ponude.

Tablica 9.: Ovlaštenici za gospodarski ribolov na području FLAG-a

Ovlaštenik povlastice (naziv obrta ili trg. društva)	Vlasnik	Adresa	Broj povlastice	Plovilo	Ribolovna zona
Ugostiteljsko-ribarski obrt „LOVAC“	Drago Dumančić	Trg Braće Radića 22, 31205 Aljamaš	B000106	531-OK	D2
Ribarski obrt „SMUĐ“	Jozo Šimić	Lajoša Košuta 3 31327 Bilje	B000138	542-OK 486-OK	D1 i D2
Ribarski obrt „ŠARAN“	Miroslav Milić	A.G. Matoša 2 31326 Darda	A018	422-OK	D1

Obrt za slatkovodni ribolov „RIBA“	Slobodan Bojanić	Nikole Tesle 113, 31204 Bijelo Brdo	B00052	108-VK	D2
Ribarski obrt „JOPA“	Josip Horvat	SV. Ivana Nepomuka 10B, 31306 Batina	B00018	76-VK	D1
Ribarski obrt „ČIZLI“	Roland Bistrice	Školaska 1, Vardarac, 31327 Bilje	B00068	482-OK 523-OK	D1 i D2
Ribarski obrt „ŠTUKA“	Antal Balog	Paajta bb, 31326 Darda	B00059	516-OK 522-OK	D2
Ribarski obrt „MRENA“	Igor Novački	Šandora Petefija 64, Kopačevo, 31327 Bilje	B000140	510-OK 541-OK	D1 i D2
„MAĐAR“ obrt za slatkovodno ribarstvo	Igor Marton	Šandora Petefija 32, Vardarsc, 31327 Bilje	B000124	533-OK 539-OK	D2

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Osječko-baranjska županija

Županijski ribolovni savez Osječko-baranjske županije je sa početnih cca 7.000 članova do 1999.-2000. godine brojčano se povećao na oko 13.000 članova, a nakon toga bilježi nagli pad nakon što je ministarstvo počelo određivati cijenu dozvole. S više ili manje odstupanja do 2022. godine savez broji oko 8.000 članova. Svih 6 ovlaštenika ribolovnog prava (Tablica 10.) raspolaže sa preko 10.000 ha vodenih površina pogodnih za športski ribolov. Okuplja 82 ribolovne udruge. Na području FLAG-a djeluju 6 Zajednica športsko-ribolovnih udruga, u kojima djeluje 45 udruga koje se nalaze na području FLAG-a (Tablica 11.).

Tablica 10.: Ovlaštenici ribolovnog prava

OSJEČKO – BARANJSKA ŽUPANIJA			
*bold istaknuto područje FLAG-a Pannonia			
ZŠRD OSIJEK	31000 OSIJEK, Južno predgrađe 21	Grad Osijek, općine: Antunovac, Čepin, Erdut , Ernestinovo, Šodolovci, Vladislavci i Vuka	DRAVA - DUNAV
ŠUD "ŠARAN" NAŠICE	31500 NAŠICE, Sokolska 51	Grad Našice	DRAVA - DUNAV
ZŠRU DONJI MIHOLJAC	31540 DONJI MIHOLJAC, Pavla Radića 16	Grad Donji Miholjac, općine: Magadenovac, Viljevo, Podravska Moslavina, Marijanci i Đurđenovac	DRAVA - DUNAV
ZŠRU VALPOVO	31550 VALPOVO, Matije Gupca 46c	Gradovi: Valpovo i Beliše, općine: Petrijevc i Bizovac	DRAVA - DUNAV
ZŠRU ĐAKOVO	31400 ĐAKOVO, L. Botića 36	Grad Đakovo, općine: Strizivojna, Levajska Varoš, Satnica Đakovačka, Drenje, Semeljci i Viškovci	DRAVA - DUNAV
ZAJEDNICA ŠRU BARANJE	31300 BELI MANASTIR, Sv. Martina 1-A	Grad Beli Manastir, općine: Petlovac, Čeminac, Kneževi Vinogradi, Draž, Popovac, Darda, Bilje i Jagodnjak	DRAVA - DUNAV

JAVNA USTANOVA „PARK PRIRODE KOPAČKI RIT“	31327 KOPAČEVO, Mali Sakadaš 1	Ribolovna zona unutar granica Parka prirode „Kopački rit“ utvrđenih Zakonom o proglašenju parka prirode „Kopački rit“ („Narodne novine“, broj 45/1999)	DRAVA - DUNAV
MIAGRO d.o.o.	31225 BREZNICA NAŠIČKA, Ribnjak, S. Radića 1	Našička Breznica (kč. br. 2672, 2692, 2673/3 i 2675/3 – katastarska općina 317241 Našička Breznica – bivši ribnjaci) unutar administrativnih granica općine Koška	DRAVA - DUNAV
Udruga veterana 122. br. HV Đakovo	31400 ĐAKOVO, Vijenac A. Stepinca 10	Jezero Koritnjak unutar administrativnih granica grada Đakova	DRAVA - DUNAV

Izvor: MP, OBŽ, obrada FLAG Pannonia

Tablica 11.: Broj sportsko-ribolovnih udruga

JLS	Broj sportsko- ribolovnih udruga
Antunovac	0
Beli Manastir	3
Belišće	3
Bilje	3
Čepin	1
Darda	2
Donja Motičina	0
Donji Miholjac	4
Draž	5
Drenje	0
Đakovo	4
Đurđenovac	1
Erdut	4
Feričanci	0
Jagodnjak	1
Kneževi Vinogradi	1
Levanjska Varoš	0
Magadenovac	0
Našice	1
Petlovac	2
Petrijevci	2
Popovac	2
Satnica Đakovačka	0

Trnava	0
Valpovo	5
Vladislavci	1
Ukupno FLAG:	45

Izvor: OBŽ, Registar udruga, obrada FLAG Pannonia

Već nekoliko godina se vodi inicijativa od strane Športsko ribolovnog saveza (ŠRS) Osječko-baranjske županije o reciprocitetu ribolova na tekućim vodama svih ovlaštenika ribolovnog prava na ovom području kako bi ribiči ravnopravno mogli sudjelovati u ribolovu na ribolovnim vodama. Športski ribolov zastupljen je s oko 5% članova, a odnosi se na natjecateljski segment. Ribiči sa područja FLAG-a postižu zapažene rezultate na državnim i međunarodnim natjecanjima. Sve više se radi u ribolovnim društvima i zajednicama na podizanju ekološke svijesti, zaštite prirode i okoliša kroz tzv. način ribolova "ulovi i pusti". Zbog prevelikih izdvajanja, ribolovnim udrugama ostaje minimum sredstava za rad i natjecanja pa ne mogu financirati vrhunski ribolovni sport, što se odražava na rezultatima koji naši nekad ponajbolji natjecatelji mogu postići u državnoj ligi ili međunarodnim natjecanjima. Ribolovni sport, iako najzastupljeniji, nije toliko atraktivna kategorija i vrlo teško pronalazi sponzore. Uvođenje nekontroliranog obavljanja gospodarskog ribolova na rijeci Dunav i pripadajućim Dunavcima, kao najvrjednijim biotopima ovog područja, izazvalo je veliko nezadovoljstvo članstva jer se pokazalo da je gospodarski ribolov i generator krivolova, a ribari svojim neselektivnim ribarskim alatima, pa i u vrijeme lovostaja u potpunosti su osiromašili riblji fond Dunavskog slivnog područja što je uzrok pada interesa za športski i rekreativni ribolov, te za ribolovni turizam kao jednu od najprofitabilnijih grana turističke ponude (u Europi ima oko sto miliona športskih ribolovaca).

Povećani interes za rekreativni i športski ribolov može se pripisati i ovlaštenicima ribolovnog prava, koji u suradnji s Hrvatskim vodama i lokalnom samoupravom izdvajaju značajna novčana sredstva kako bi se omogućila revitalizacija ribolovnih voda, uređenje obala i okolnih prostora, izgradnja bungalova, apartmana (ušće Drave u Dunav, ušće Karašice, Puškaš i dr.) i ribičkih domova. Na taj način dovršeni su i radovi na uređenju erdutskih Dunavaca, jezera Vladislavci, jezera Zidine- Kolođvar, dok su još uvijek u tijeku višegodišnjiradovi na uređenju kanala "Šokica" od Aljmaša do stare Drave Bijelo Brdo i stare Drave Sarvaš. Na tom području se nakon razminiranja izvode i zemljani radovi zbog uređenja kanala i obala, za koje su Hrvatske vode izradile obimnu studiju i prezentirale ju javnosti. Glavni cilj svega je popularizirati podignuti športski i rekreativni ribolov na veću razinu, te time ujedno unaprijediti i kontinentalni turizam područja FLAG-a i cijele županije.

Također su i na području Đakovštine revitalizirana jezera Jošava i Mlinac, te velik broj voda koje se nalaze na području Valpovštine, Donjeg Miholjca, Našica i Baranje. Pored tradicionalnih ribolovnih voda kojima gospodare ovlaštenici ribolovnog prava, istočnoj Hrvatskoj se u posljednjih 15-ak godina ustalio trend športskog ribolova na malim obiteljskim ribnjacima. Na njima se uglavnom riba prodaje "preko udice" uz plaćanje dnevne dozvole izlovljene ribe po cjeniku vlasnika te "Catch & Release", odnosno "uhvati i pusti" uz fotografiranje s ulovljenom ribom, osobito kapitalnim primjercima. Mnogi od tih malih ribnjaka su uređenog krajobraza i infrastrukture koji sve više privlače pored ribiča brojne izletnike i ljubitelje prirode što im daje osobiti značaj u razvoju ruralnog turizma. Dokazano je da je športski ribolov u svijetu put k većoj socio-ekonomskoj dobiti za društvo, povećanje dohotka i put za razvoj turizma. Nažalost većina malih obiteljskih ribnjaka nije legalna i nije u sustavu proizvodnje ribe za tržište. U nastavku donosimo tablični pregled (Tablica 12.) broja dozvola i ulova u sportskom i rekreacijskom ribolovu na području FLAG-a Pannonia (Osječko-baranjske županije), kao i količinu i broj ulovljenih vrsta riba u 2022. godini (Tablica 13.).

Tablica 12.: Broj i vrijednost izdanih ribolovnih dozvola u 2022. godini

Vrsta dozvole	Količina	Cijena EUR
Godišnja dozvola	5.894	78.221,45
Godišnja dozvola za HRVI	779	10.338,11
Dnevna dozvola	2.916	7.735,38
Trodnevna dozvola	195	2.356,04
Tjedna dozvola	76	706,07
Ukupno:	9.860	99.357,06

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

Tablica 13.: Ulov po vrstama u sportskom ribolovu na području FLAG-a Pannonia (Osječko-baranjske županije u 2022. godini

VRSTA RIBE	Količina (kg)	Količina (kom)
babuška	2.959,02	2.099
bijeli amur	415,90	58
bijeli tolstolobik	39,00	4
bodorka	18,61	92
bolen	77,60	44
crni somić	45,10	60
crvenperka	12,20	52
deverika	461,77	593,62
grgeč	7,70	11
mrena	8,15	3
jez	33,70	30,8
klen	16,00	43
krupatica	1,50	6
linjak	6,00	6
mrena	163,30	76
nosara	14,10	18
patuljasti somić	1.123,49	834
plotica	89,90	131
podust	6,38	9
sabljarka	5,50	2
sivi glavaš	3,00	2
smuđ	1.563,61	354
som	642,52	101
šaran	3.419,86	1.003,5
štuka	130,64	69
veliki vretenac	1,00	1
Ukupno 2022. godina	11.265,55	5.702,92

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

Zajednica sportskih ribolovnih udruga Osječko-baranjske županije u 2022. godini izdala je 9.860 dozvola i ostvarila prihod od 99.357,06 EUR te ostvarila ulov od 11.265,55 kg ribe ili 5.702,92 komada.

1.4.4. DIVERZIFIKACIJA RIBARSTVA I AKVAKULTURE

Slatkovodni resursi, ribnjaci (zemljište) i riblji fond u otvorenim vodama je u vlasništvu Republike Hrvatske koja mora različitim mjerama još više stimulirati proizvođače, ovlaštenike ribolovnog prava i nositelje povlastica za gospodarski ribolov za racionalniji i bolji način gospodarenja i očuvanja okoliša, krajobrazne raznolikosti, nacionalnog blaga i kulturne baštine te bioraznolikosti ekosustava. Sve su pozitivniji trendovi u razvoju lovnog i ribolovnog turizma, sportskih natjecanja te kulinarskih priredbi u sklopu turističkih zajednica u čemu prednjače slavonsko baranjski brendovi poput: Sajma lova i ribolova u Osijeku (SALORI), „Ribarskih dana“, „fiš paprikaša“, „šarana u rašljama“, „pečene dunavske ribe“ i sl.

Diverzifikacijom primarne proizvodnje i prerade ribe otvaraju se nove perspektive razvoja i dodavanje nove vrijednosti ribi kao zdravoj namirnici u ljudskoj prehrani. U ovom trenutku na području FLAG-a postoji samo jedan pogon za preradu slatkovodne ribe tvrtke Miagro d.o.o. koji prerađuje ribu sa svojih ribnjaka, no u budućnosti planiraju proširiti proizvodnju prerađenih ribljih proizvoda za što će im trebati puno veća količina svježe slatkovodne ribe, ponajviše šarana.

Ne treba zanemariti ni mogućnost proizvodnje ukrasnih vrsta riba i vodenog bilja za akvaristiku i poribljavanje ukrasnih ribnjaka, te drugih akvatičnih organizama poput rakova, žaba i sl. Za popravljivanje stanja u slatkovodnom ribarstvu važno je:

- unaprijediti preradu ribe i tržište ribom i ribljim prerađevinama,
- ojačati nadzor i kontrolu kroz ribarsku inspekciju i koordinaciju između Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva mora, prometa i infrastrukture te ribolovnih organizacija na graničnim rijekama Drava-Dunav,
- znanstveno praćenje stanja u ribarstvu povjereno je ovlaštenoj instituciji Fakultetu agrobiotehničkih znanosti u Osijek, Zavodu za lovstvo, ribarstvo i pčelarstvo,
- kontinuirano poticanje ribiča i ribara na edukaciju i usavršavanje.

1.5. DEMOGRAFSKE ZNAČAJKE FLAG PODRUČJA

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u dijelu koji se odnosi na prirodno kretanje stanovništva i usporedbu 2011. i 2021. godine, vidljivo je da broj stanovnika kako na području Osječko baranjske županije, tako i na području FLAG-a kontinuirano opada. Takav negativan demografski trend može se pripisati ekonomskim uzrocima, a u razdoblju od 2011. do 2021. je izrazito pojačano iseljavanje stanovništva, što je dodatno uzrokovalo negativnu demografsku sliku. Što se tiče indeksa starenja i koeficijenta starosti, na FLAG području nema značajnijih odstupanja u odnosu na cijelu Osječko-baranjsku županiju. Usporedbom pojedinih članica FLAG-a vidljivo je da se starije stanovništvo nalazi uglavnom u ruralnom području, ali je i dalje u porastu trend starenja populacije. U Prilogu 9. vidljiva je dobna/spolna struktura nezaposlenih prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - podatci od kraj kolovoza 2023. godine. Ukupan broj nezaposlenih na području FLAG-a prema ovim podacima iznosi 8.949 osoba. Najviše nezaposlenih se nalazi u urbanim područjima (gradovi Đakovo, Beli Manastir, Našice, Belišće, Valpovo i Donji Miholjac). Što se tiče ruralnih područja najviše nezaposlenih ima u općinama Darda (578), Čepin (472), Erdut (374) i Đurđenovac (320), a najmanje nezaposlenih ima općina Levanjska Varoš (73). U odnosu na broj stanovnika svake članice FLAG-a, postotak nezaposlenih približno je isti. U Prilogu 10. vidljiva je dobna/spolna struktura zaposlenih prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - podatci od kraja kolovoza 2023. godine. Ukupan broj zaposlenih na području FLAG-a prema ovim podacima iznosi 46.579 osoba. Najviše zaposlenih se nalazi u urbanim područjima (gradovi Našice, Beli Manastir, Đakovo, Belišće, Valpovo, i Donji Miholjac). Što se tiče ruralnih područja najviše zaposlenih ima u općini Čepin

(3735), a najmanje zaposlenih ima općina Trnava (333). U odnosu na broj stanovnika svake članice FLAG-a, postotak zaposlenih približno je isti. U Tablici 14. prikazan je natalitet, mortalitet i vitalni indeks iz kojeg je vidljivo da je prosječna starost stanovnika najveća u Belom Manastiru 45,1 a najmanja je u Antunovcu i Satnici Đakovačkoj. Ono što je vidljivo da je približna prosječna starost i u urbanim i u ruralnim područjima vrlo slična. Iako se kroz komunalnu infrastrukturu ulagalo u poboljšanje kvalitete života, kroz uvođenje pojedinih demografskih mjera nastojalo se prevenirati iseljavanja stanovništva mlađe populacije, rezultati još uvijek nisu vidljivi, odnosno prema podacima iz 2011. ne vidi se veliki pomak i potrebna su dodatna ulaganja. Što se tiče obrazovne strukture, iz Priloga 11. vidi se da je u gradovima na području FLAG-a broj stanovništva bez škole najviši, kao što je i najviši broj visokoobrazovanog stanovništva, što je razumljivo u odnosu na ukupan broj stanovništva.

Tablica 14.: Osnovni demografski pokazatelji na području FLAG-a

Naziv JLS	Natalitet		Mortalitet		Vitalni indeks		Prosječna starost stanovnika
	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.	2020.	
	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.
Antunovac	39	28	37	54	105,4	51,9	39,1
Belišće	93	98	124	161	75	60,9	41,4
Beli Manastir	71	53	143	146	49,7	36,3	45,1
Bilje	50	25	80	83	62,5	30,1	40,6
Čepin	109	81	115	155	94,8	52,3	40,4
Darda	69	43	75	89	92	48,3	40,6
Donja Motičina	15	13	12	24	125	54,2	39,5
Donji Miholjac	79	69	120	125	65,8	55,2	42,3
Draž	19	8	60	60	31,7	13,3	49,3
Drenje	28	18	46	29	60,87	62,07	40,7
Đakovo	276	228	322	369	85,71	61,79	39,4
Đurđenovac	50	48	104	89	48,1	53,9	42,2
Feričanci	22	19	43	32	51,2	59,4	42,8
Jagodnjak	22	16	38	22	57,9	88,2	43,1
Kneževi Vinogradi	38	33	74	76	51,4	43,4	45,4
Levanjska Varoš	9	8	14	19	64,29	42,11	43,4
Magadenovac	20	13	34	39	58,8	33,3	44,5
Marijanci	29	16	40	24	72,5	66,7	41,4
Našice	189	150	182	186	103,8	80,6	39,5
Petlovac	17	15	41	45	41,5	33,3	44,5
Petrijevci	27	22	44	54	61,4	40,7	44,2
Popovac	18	13	43	34	41,9	38,2	44,8

Satnica Đakovačka	20	8	25	32	80	25	39,1
Trnava	16	18	28	17	57,14	105,88	40,1
Valpovo	116	75	141	161	82,3	46,6	41,3
Vladislavci	13	9	24	26	54,2	34,6	41,3
UKUPNO FLAG	1.415	1.099	1.972	2.097	N/P	N/P	42,1

Izvor: DZS, obrada FLAG Pannonia

2. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRSR

Jedno od temeljnih načela lokalnog razvoja je načelo partnerstva, suradnje javne, gospodarske i civilne interesne skupine, koji djeluje kao forum za dijalog i postizanje konsenzusa između različitih skupina dionika i ima savjetodavnu ulogu pri izradi i provedbi planskih dokumenata, pa tako i LRSR-a. Provedba partnerskog odnosa među članovima FLAG-a definirana je odredbama Statuta FLAG-a i načelima LEADER pristupa. Osnovna svrha partnerstva je pružanje pomoći zainteresiranim dionicima kako bi zajednički osmislili, doprinijeli i proveli strategiju održivog razvoja, temeljenu na osobitostima područja. Redovno članstvo FLAG-a Pannonia čini Skupštinu FLAG-a koja je glavno predstavničko i najviše tijelo upravljanja FLAG-a. Ostala upravljačka tijela su Upravni odbor FLAG-a kao upravljačko i koordinativno tijelo koje organizira i obavlja tekuće poslove između sjednica Skupštine, te aktivno sudjeluje u procesu provedbe LRSR i FLAG natječaja i koji broji 7 članova predstavnika javnog, civilnog i gospodarskog sektora ribarstva. U upravljačka tijela spadaju i predsjednik i voditelj koji su osobe ovlaštene za zastupanje FLAG-a i koji organiziraju i vode poslove u uredu FLAG-a zajedno sa zaposlenicima.

Proces izrade ove LRSR FLAG-a započeo je u rujnu 2023. godine i trajao je sve do kraja listopada, a temeljen je na osnovnim načelima CLLD pristupa koji je korišten u izradi:

- Razvoj utemeljen na značajkama lokalnog područja – kroz izrađenu osnovnu analizu područja utvrđene su prilike, prijetnje, snage i slabosti područja koje obuhvaća FLAG, identificirane su osnovne razvojne potrebe, te su odabrani ciljevi razvoja (opći i specifični) koji se temelje na korištenju snaga (prednosti), a sve kako bi se umanjile slabosti i dobro iskoristile prilike koje se pružaju za razvoj područja.
- Pristup odozdo prema gore – metodologija koja je korištena u izradi LRSR počiva na uključivanju širokog kruga zainteresiranih dionika u proces izrade i to putem razgovora, individualnih sastanaka, radionica, javnih savjetovanja, upitnika i dr.
- Funkcionalno lokalno razvojno partnerstvo (FLAG) koje je u izradi LRSR, ali i u svom svakodnevnom radu, vodilo računa da se odluke donose temeljem konsenzusa, uz argumentacije i objašnjenja kojima su se jačali ljudski resursi FLAG-a. U rasprave i zaključke bili su uključeni predstavnici svih interesnih skupina.
- Inovativan pristup lokalnom razvoju – ciljevi i intervencije koje se definiraju kroz LRSR sadrže inovativne pristupe u razvoju ribarstvenog područja FLAG-a. FLAG sam odabire mjere za koje smatra da najbolje doprinose razvoju područja što podiže svijesti o decentraliziranom odabiru projekata, te je samo po sebi inovativan pristup razvoju područja.
- Integrirani i multisektorski pristup – ciljevi i mjere međusobno su integrirani te ostvarenje jednog cilja doprinosi boljem i bržem ostvarenju ostalih ciljeva.
- Umrežavanje i suradnja – LRSR se potiču aktivnosti umrežavanja, kako na horizontalnoj razini, među pojedinim poljoprivrednim proizvođačima, tako i po vertikalnoj osnovi, povezivanje ponude i potražnje.

- Decentralizirana administracija odnosi se na odabir projekata na FLAG razini. Načela kriterija za odabir projekata opisuju se kod svake mjere dok će se detalji propisati FLAG natječajem.

Strategija je rađena putem konzultacijskih procesa radne grupe za izradu LRSR (najvećim dijelom zaposlenici LAG-a Karašica i FLAG-a) sa vanjskim stručnjakom i članovima lokalnog partnerstva, dok se u međuvremenu, između sastanaka, provodio dodatni konzultacijski proces sa širom javnosti po ciljnim skupinama. U proces izrade LRSR aktivno su bili uključeni i članovi Skupštine te Upravni odbor kojima je prezentiran proces izrade Strategije, raspravljalo se o ključnim pitanjima oko definiranja ciljeva razvoja, financijske alokacije, mehanizmima provedbe i administracije LRSR. Kod izrade LRSR primjenjivane su sljedeće metode uključivanja dionika: *radionice* - radi analize postojećih snaga i slabosti te u svrhu stvaranja novih ideja i rada na aktivnostima; *razgovori s lokalnim dionicima* (predstavnicima JLS-a, zaposlenicima RA, TZ...) s ciljem definiranja problema, ideja i vizija o području; *sastanci operativnih tijela* FLAG-a (Upravni odbor) kako bi se analizirali procesi uključivanja i donošenja strateških odluka te konzultacije – najave i objave događanja i aktivnosti na web stranicama i društvenim mrežama. Kod izrade ove LRSR, za uključivanje dionika primjenjen je pristup kombiniranja participativnih razina: animacija, informiranje, ankete, konzultacije i osnaživanje, što se može vidjeti iz popisa događanja i broja sudionika, a koji su organizirani za potrebe izrade LRSR-a koja se nalazi u Prilogu 12.

3. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

3.1. SWOT ANALIZA

Tablica 15.: SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Bogatstvo vodnih resursa – mogućnost korištenja rijeke Dunav i Drava kao i brojnih pritoka – povoljni okolišni uvjeti i kakvoća vode • Prisustvo toplovodnih ribnjaka na velikim površinama – povećan uzgoj različitih vrsta slatkovodne ribe (najpoznatiji šaran) • Kopački rit – kao park prirode prepoznat kao turistička destinacija • Tradicija gospodarskog ribolova na rijekama i jezerima - resursna osnova za sportsko-rekreativni ribolov • Povećana razina svijesti o potrebi brige za okoliša - Očuvan okoliš i priroda na većem području FLAG-a • Blizina gradova kao potencijalnog tržišta za riblje proizvode 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna posvećenost i ulaganja u obalo utvrde i obale rijeka - nedovoljno održavanje i uređenje obala rijeka i jezera, te mali broj privezišta i sidrišta na rijekama • Velika količina pijeska u koritima rijeka Dunav i Drava i velika količina mulja u manjim rijekama, jezerima i drugim površinama pod vodom • Nedostatak ljudskih kapaciteta - nedostatak stručnih ljudskih kapaciteta u ribolovnim udrugama, a članstvo čini starija populacija • Nedostatak potrebnih znanja i vještina u udrugama za značajnijim povlačenjem financijskih sredstava iz EU fondova i drugih izvora - ovisnost o lokalnim proračunima - slaba (is)korištenost fondova EU

<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje diversifikacije u akvakulturi (kapaciteti za preradu ribe) i visoka nutritivna vrijednost ribe i proizvoda od ribe • Prisutna i prepoznatljiva tradicija u konzumiranju ribljih specijaliteta - bogata gastronomska ponuda sve prisutnija i traženija • Mogućnosti za razvoj posebnih oblika turizma, porast broja smještajnih turističkih kapaciteta i povećanje broja turističkih dolazaka tijekom cijele godine • Stvaranje mađarsko – hrvatske veze - omogućen pristup rijekama, jezerima i ribnjacima zbog povoljnog prometnog položaja – razgranata prometna infrastruktura (koridor V C) • Veliki broj organizacija i udruga različitih profila i odgovornih ribolovnih društava koje okupljaju sportske ribiče i skrbe o ribolovnim vodama • Područje bogato jedinstvenom materijalnom, nematerijalnom, kulturnom i tradicijskom baštinom • Brojna javna događanja i manifestacije vezane za ribu i riblje specijalitete (najpoznatiji tradicija organizacije sajmovi (SALORI – sajam lova i ribolova Osijek)); • brojnost voda namijenjenih sportskom ribolovu - iskustvo u organizaciji ribičkih natjecanja (svjetsko prvenstvo u lovu šarana) • Mogućnost sinergije sa ostalim manifestacijama i događanjima na cijelom području FLAG-a Ruralno područje koje cijeni tradiciju i običaje • Ljudski resursi – kvalificirana radna snaga i brojni „majstori kotlića“ • Javna vodoopskrba u svim naseljima • Unaprijeđena komunalna, društvena i turistička infrastruktura • Iskustvo u provedbi LEADER pristupa i lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice (4 LAG-a) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna suradnja sa znanstvenim i stručnim institucijama • Mali broj međunarodnih projekata suradnje i zajedničkih lokalnih i regionalnih projekata • Nedovoljna suradnja ribolovnih društava i profesionalnih ribara, proizvođača u akvakulturi i turističkih agencija • Nedostatak radne snage – povećanje kvota za uvoz stranih radnika • Nedovoljno poduzetničkih aktivnosti • Krivolov na rijekama • Još uvijek prisutne otpadne vode koje se ulijevaju u rijeke i sve veći broj invazivnih vrsta u rijekama • Mali broj obiteljskih ribnjaka - nedovoljna ulaganja u ovaj vid proizvodnje i brojnost neregistriranih (malih) obiteljskih ribnjaka • Nedostupnost mogućnosti kupovine svježe ribe i proizvoda u manjim mjestima - mali broj mobilnih ribarnica • Još uvijek nedovoljno korištenje kapaciteta u turizmu - nedostavno razvijena turistička infrastruktura na ribnjacima, rijekama i jezerima • Nedovoljne marketinške aktivnosti vezane za ribarstvo i akvakulturu - marketing i promidžba, brendiranje na ukupnom području gotovo zanemarivi • Korisnici nedovoljno upoznati sa zakonskom regulativom vezanom uz ribolovna prava • Visoka cijena ribe u odnosu na meso • Nedostatak adekvatne opreme za održavanje i zaštitu područja sportsko/rekreacijskog turizma (čamci, alati, komunikacijska oprema, i sl.) i prostora (ribički domovi) • Niska razina turističke suradnje između sektora
--	--

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Mogućnosti financiranje projektnih prijedloga iz različitih izvora, nacionalni i EU fondovi povezanih sa specifičnim potrebama - financiranje projekata ribarstva i akvakulture putem fondova EU • Korištenje novih tehnologija - Digitalna i zelena tranzicija • Razvoj turizma uz potporu strateških dokumenata na lokalnoj i regionalnoj razini • Postoje različite vrste smjerova turističkih proizvoda koji nadopunjuju jedni druge u FLAG području – prilika za daljnji razvoj • Sve prisutniji novi trendovi u turističkoj potražnji – domaći autohtoni proizvodi, riblji specijaliteti, očuvan okoliš i priroda - povećanje zanimanja za posebne oblike turizma na kontinentu (ribolovni, gastro-enološki, kulturni, sportski, lovni i sl.) • Povećanje razine specifičnih znanja i vještina – organizirane edukativne aktivnosti na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini za sva tri sektora • Organizacija međunarodnih stručnih skupova – iskoristiti znanstvenike na području FLAG-a koje su se bavile klimatskim promjenama • Dovoljno raspoloživog prostora za uzgoj u ribnjacima - uspostava okvira za male obiteljske ribnjake i prilika za ekološki uzgoj ribe • Razvoj novih proizvoda i tehnologija te povezivanje sa sektorom prerade • Očuvanje ugroženih vrsta koje obitavaju uz ribnjake (ptice) • Smanjenje nezaposlenosti kroz razvoj područja i stvaranje novih radnih mjesta – održivost ruralnog područja i 	<ul style="list-style-type: none"> • Klimatske promjene • Povećanje cijene energije i drugih troškova uzgoja zbog svjetskih kriza, ratova i recesija • Bolesti i zaraze na rijekama i jezerima – nedovoljna kontrola i prevencija istih • Ograničenja u akvakulturi i ribarstvu zbog velikog područja pod zaštitom (PP Kopački rit, područja Natura2000) - Zaštićene životinjske i biljne vrste koje predstavljaju ugrozu (npr. Kormoran, sve veća populacija dabrova na rijekama) • Složenost administrativnih i zakonskih uvjeta u području ribarstva - različito razumijevanje i tumačenje • Ograničenje turističkog razvoja zbog vrijednosti zaštite prirode i zaštićenih područja • Uvoz jeftinijih, manje kvalitetnih proizvoda ribarstva i akvakulture • Nedovoljno raspoloživa količina vode u sušnim godinama – opasnost od pomora ribe • Nedovoljno multi-sektorsko dugoročno planiranje - Izgradnja sustava za natapanje u poljoprivredi (smanjenje razine vode u rijekama i jezerima u sušnim mjesecima) – izgradnja vodne stepenice na rijeci Dravi • Mogućnost neusklađenosti između strateških razvojnih dokumenata i prostornog planiranja • Potencijalni konflikti između eko turizma i šumskog i vodnog gospodarenja, kao i lovnog turizma • Postojanje minsko sumnjivih područja

<ul style="list-style-type: none"> • Osnivanje organizacije proizvođača i akvakulturi • Porast potražnje za slatkovodnom ribom • Međunarodni karakter rijeka Dunava i Drave – dobri plovni uvjeti za razvoj nautičkog turizma • Prilagodba Južno podunavskom sustavu eko portala 	
--	--

3.2. PRIKAZ POTREBA FLAG PODRUČJA

Tablica 16.: Potrebe FLAG područja

POTREBA	OPIS
Razvoj održivog i konkurentnog ribarstva i akvakulture te kratkih lanaca opskrbe	Potreba se temelji na prijeko potrebnim ulaganjima u opremu, na usvajanju i korištenju inovativnih metoda proizvodnje i prerade u ribarstvu i akvakulturi, uključujući zelene i digitalne tehnologije. Kratki lanci opskrbe neophodni su kao veza između proizvođača i potrošača lokalnog područja koji doprinose razvoju i opstanku malih obiteljskih ribnjaka i ribarnica.
Razvoj diversificiranih djelatnosti i turizma zasnovanih na akvakulturi, prirodnoj i kulturnoj baštini zajednice	Diversificirane djelatnosti i posebni oblici turizma sve više su prisutni na zahtjevnom turističkom tržištu (rekreacijski, ribolovni, zeleni, turizam doživljaja i drugi...) uključuju korištenje prirodne i kulturne resursne osnove područja, ali i potiču prodaju lokalno proizvedenih proizvoda.
Razvoj male infrastrukture neophodne za ribarstvo, akvakulturu i turizam	Nedostatak komunalne, vodne i druge infrastrukture. Posebice nedostaje infrastruktura na rijekama, jezerima koja čuva okoliš i prirodu (uređenje obala, zbrinjavanje otpada u okolišu), mala infrastruktura koja nedostaje ribolovnim društvima i lokalnim zajednicama (ribičke platforme - pontoni, ribička signalizacija), ali i prilazi i putevi koji omogućavaju nesmetan dolazak do rijeka, jezera i drugih vodenih površina.
Potpora, umrežavanje i povezivanje lokalnih zajednica, te osmišljavanje novih događanja i unaprjeđenje postojećih	Potreba koja odražava karakter lokalnih zajednica uključenih u FLAG i njihov život uz rijeke i jezera. Održavanje lokalnih

	<p>tradicijskih manifestacija koje uključuju ribolovne aktivnosti i proizvode od ribe, a namijenjene su kako lokalnom stanovništvu tako i turistima. Ova potreba ima sinergijski efekt, povezuje lokalne dionike i aktivnosti kojima se značajno poboljšava kvaliteta života ovog područja.</p>
--	---

Razvoj održivog i konkurentnog ribarstva i akvakulture te kratkih lanaca opskrbe

Područje FLAG-a je ruralno područje sa nedovoljno rasprostranjenom ponudom za kupovinu ribljih proizvoda. Mogućnost opskrbe ribom za stanovništvo koje je u ruralnom području je minimalna, odnosno ovisni su o većim trgovačkim lancima koji su smješteni u gradovima. Područje FLAG-a Pannonia bogato je vodnim resursima koja su pogodna za razvoj akvakulture i ribarstva. Na gotovo cijelom području očuvana je prirodna baština koja obiluje biljnim i životinjskim svijetom. Na ovom području tradicionalno se ljudi bave ribarenjem na rijekama, a uzgoj ribe postoji već dugi niz godina u ribogojilištima. Proizvodnja riba i ribljih proizvoda postupno raste, ali nedovoljno, i ova je proizvodnja opterećena nizom izazova. Slijedom toga su nužna ulaganja u proizvodnju i preradu, s ciljem podizanja konkurentnosti ribarstva. Isto tako potrebna su ulaganja u znanje i opremu za uvođenje suvremenih procesa, uvođenje digitalizacije. Nadalje, kratki lanci opskrbe su neophodni kao veza između proizvođača i potrošača lokalnog područja koji doprinose razvoju i opstanku malih obiteljskih ribnjaka i ribarnica. Potreba za povezivanjem ruralnog turizma, lokalne proizvodnje doprinosi razvoju lokalne zajednice, stvaraju se društvene, ekonomske i ekološke koristi i za širu lokalnu zajednicu. Gradovi, općine i naselja na području FLAG-a su vrlo raznoliki u smislu strateške orijentacije, stvaranja dodane vrijednosti učinkovitosti resursa, ekološke prihvatljivosti ili socijalne pravde. Sukladno tome, intenzivna dinamika razvoja na cijelom području morala bi se moći promatrati u smjeru razvoja kratkih lanaca opskrbe kao do sada nedovoljno iskorištenom potencijalu. U sadašnjem kontekstu globalizacije i rastuće konkurencije, OPG-ovi, mala i srednja prehrambena poduzeća moraju tražiti potencijalne izvore konkurentne prednosti koji im mogu pomoći nadoknaditi nedostatke, a jedan od njih je i sudjelovanje u razvoju i aktivnom uključivanju u različite oblike alternativnih kratkih opskrbnih lanaca poljoprivredno-prehrambenih i ribljih proizvoda.

Razvoj diversificiranih djelatnosti i turizma zasnovanih na akvakulturi, prirodnoj i kulturnoj baštini zajednice

Diverzifikacija ribarstva i akvakulture neophodna je za očuvanje društvene, kulturne i gospodarske vrijednosti FLAG područja. Diverzifikacija ribarstva i akvakulture podrazumijeva značajnu promjenu u proizvodnoj djelatnosti, kao odgovor na promjene u dostupnosti zaliha ribe i/ili promjene u ekološkom statusu riječnog i jezerskog sustava potaknute klimatskim i drugim izazovima. Strategije diverzifikacije uključuju prelazak na alternativne vrste ili – u slučaju akvakulture – nove genetske sojeve, kao i na prakse upravljanja bolje prilagođene novonastalim uvjetima. Nadalje, značajno mjesto zauzima rekreacijski ribolov koji je prisutan na cijelom području FLAG-a. U Republici Hrvatskoj sportski i rekreacijski ribolov su definirani Zakonom o morskom ribarstvu. Podjela sportsko - rekreacijskog ribolova se vrši ovisno o ribolovnim alatima i opremi, ribolovnoj tehnici i ciljanim ribljim vrstama koje se love. Na

području FLAG-a djeluje velik broj udruga koje za svoju glavnu aktivnost imaju promociju sportsko - rekreativnog ribolova. Sportsko - rekreacijski ribolov, obično smatran gospodarski neinteresantnom vrstom ribolova, je po svojoj prirodi bitan s tri temeljna aspekta: ekonomskog, društvenog i ekološkog, a u FLAG području je i tradicionalan. Ovo područje je potrebno postupno unaprjeđivati, vodeći se kriterijima razvojne održivosti. Potrebno je povezati ribarstvo i turizam razvijajući veći broj privlačnih atrakcija temeljenih na prirodnim i kulturnim resursima, odnosno sustav turističkih doživljaja. Bogatstvo ptica čini, također, veliki plus brojnim ljubiteljima prirode. Ovo područje odiše ljepotama i sami turisti su željni istraživanja i povezivanja s lokalnom gastronomijom i kulturom. Zahvaljujući ponudi smještajnih kapaciteta, vinu, domaćoj hrani te mogućim aktivnostima na otvorenom kao što su biciklizam, moguć je razvoj ekoturizma kao i drugih vidova posebnih oblika turizma.

Razvoj male infrastrukture neophodne za ribarstvo, akvakulturu i turizam

Činjenica je da na području FLAG-a Pannonia nedostaje mala infrastruktura neophodna za razvoj ribarstva i turizma. To se ponajprije ogleda u neodgovarajućoj vodnoj infrastrukturi, za rijeke i jezera, u nedovoljnom održavanju i poboljšanju ribolovnih područja, u nedostatku razvijene komunalne infrastrukture oko rijeka i jezera, te u manjku društvene infrastrukture za ribolovce, turiste povezane s ribolovom, lokalno stanovništvo i lokalne zajednice. Stoga su potrebna ulaganja u:

- Izgradnja pristupa za male čamce
- Izgradnja/uređenje šetnica
- Izgradnja/uređenje kupališta na rijekama i jezerima
- Izgradnja sanitarnih čvorova na rijekama
- Izgradnja mini marina na Dunavu i Dravi
- Izgradnja mreže centara vodnog turizma.

Isto tako potrebna su i ulaganja koja doprinose razvoju samog ribarstva kao što su:

- Ribičke platforme
- Ribička signalizacija.

Novim se pravilima predviđa praćenje svih ribarskih plovila (osim malih obalnih plovila kraćih od devet metara i u posebnim uvjetima do 2030.), elektroničko izvješćivanje o svim ulovima i digitalna sljedivost duž lanca opskrbe. Nedostatak adekvatne infrastrukture na rijekama i jezerima onemogućuje jačanje uravnoteženog gospodarskog razvoja zajednica ovisnih o ribarstvu i akvakulturi, ali i ograničava osiguravanje održivosti prihoda za uzgajivače. Potreba razvoja male infrastrukture koja će potpomoći razvoj ribarskih i akvakulturnih zajednica, koja će doprinijeti socijalnoj koheziji i osigurati održivost ruralnih područja proizlazi iz komunikacije sa ključnim dionicima koji se bave ovim područjem. Važnost slatkovodnog ribarstva, odnosno uzgoja ribe za FLAG područje je ne samo zbog njegove osnovne djelatnosti (proizvodnje zdrave, kvalitetne i jeftine hrane) nego i radi njegove ekološke vrijednosti te važnosti za ukupno gospodarstvo tog područja. Šaranski se ribnjaci u našim uvjetima grade na terenima koji obično nisu pogodni za drugu poljoprivrednu proizvodnju. To su uglavnom tereni s visokim podzemnim vodama, močvarna i neplodna tla, gdje bi vodotoci i poljoprivredno zemljište ostali i dalje gospodarski neiskorišteni. Zbog velike nezaposlenosti od velike je važnosti to što slatkovodna akvakultura osigurava radna mjesta u područjima gdje se ne nude drukčije mogućnosti zapošljavanja, čime se nastoji djelomično spriječiti depopulacija stanovništva tih područja.

Potpora, umrežavanje i povezivanje lokalnih zajednica, te osmišljavanje novih događanja i unaprjeđenje postojećih

Ova potreba je nastala zbog sve veće važnosti organizacije međuregionalnih tematskih turističkih zbivanja koja su specifična za ovo područje budući da i Dunav i Drava zbog svog geografskog položaja mogu savršeno poslužiti kao mjesto za tematsko turističko iskustvo. Zbivanja se mogu održavati na samim rijekama ili u njihovom prirodno-geografskom i kulturnom okruženju. Stoga sve više dolazi do izražaja potreba za transformiranjem postojećih događanja i atrakcija u provedive i održive turističke proizvode. Povezivanjem i zajedničkim osmišljavanjem pružit će se puni opseg usluga posjetiteljima i inicirati kasniji povratak posjetitelja ili turista na određeno područje/događanje. Današnji zahtjevi posjetitelja/turista su sve složeniji i potrebno je adekvatno odgovoriti na njih. Dobrim planiranjem i zajedničkim naporima velik broj događanja može postati specifičan, karakterističan turistički proizvod ili element ponude. Umrežavanjem različitih dionika i sagledavajući zajednički interes u osmišljavanju novih i unaprjeđenju postojećih događanja, doprinijeti će se jačanju i koordiniranju različitih manifestacija, a sve u zajedničkom cilju poboljšanju kvalitete života stanovnika FLAG-a.

4. OPĆI CILJ, SPECIFIČNI CILJEVI I MJERE LRSR

4.1. OPĆI I SPECIFIČNI CILJEVI I POVEZANOST SA POTREBAMA

OPĆI CILJ FLAG-a PANNONIA	
Potpora i jačanje održivog razvoja akvakulture, ribarstva i zaštite prirodnih resursa povezivanjem svih interesnih skupina područja	
SPECIFIČNI CILJEVI	
SC 1.: Poticanje održivog i konkurentnog gospodarstva ulaganjem u ribarstvo, diversificirane djelatnosti i kratke lance opskrbe	SC 2.: Poboljšanje kvalitete života te očuvanje i održivo korištenje kulturne i prirodne resursne osnove područja
MJERE	
Mjera 1.1.: Novi lanci opskrbe	Mjera 2.1.: Mala javna infrastruktura vezana za ribarstvo, akvakulturu i turizam
Mjera 1.2.: Diversifikacija ribarstva i akvakulture	Mjera 2.2.: Ribarske manifestacije
POTREBE	
Razvoj održivog i konkurentnog ribarstva i akvakulture te kratkih lanaca opskrbe	Razvoj male infrastrukture neophodne za ribarstvo, akvakulturu i turizam
Razvoj diversificiranih djelatnosti i turizma zasnovanih na akvakulturi, prirodnoj i kulturnoj baštini zajednice	Potpورا, umrežavanje i povezivanje lokalnih zajednica, te osmišljavanje novih događanja i unaprjeđenje postojećih

4.2. OPIS MJERA

Naziv i kod mjere	Mjera 1.1.: Novi lanci opskrbe
Područje obuhvata	Cijelo područje FLAG-a Pannonia
Kratki opis intervencije:	<p>Ulaganjem putem ove mjere doprinosi se povećanju prihoda gospodarskih subjekata kroz osposobljavanje i modernizaciju postojećih i razvoj novih kanala prodaje, kako bi bili prilagođeni potrebama tržišta za lokalnim proizvodima ribarstva i akvakulture sa svoga područja.</p> <p>Provedbom ove mjere iz LRSR FLAG-a Pannonia povećati će se interes i dostupnost za lokalnom ribom te će se stvoriti novi/inovativni oblici prodaje proizvoda ribarstva i akvakulture te omogućiti otvaranje novih radnih mjesta.</p> <p>Lokalna ekonomija ujedinjena sa turizmom stvara dodatnu potražnju za lokalnim proizvodima, ali i promiče oživljavanje tradicionalne proizvodnje.</p> <p>Intervencija doprinosi općem cilju potpore i jačanju održivog razvoja akvakulture, ribarstva i zaštite prirodnih resursa povezivanjem svih interesnih skupina područja, povezana je sa SC1: Poticanje održivog i konkurentnog gospodarstva ulaganjem u ribarstvo, diversificirane djelatnosti i kratke lance opskrbe.</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti CLLD-a naveden je u dijelu zajedničkih značajki za sve mjere. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove mjere, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na jačanje zajedničkog identiteta / prepoznatljivosti područja; – lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz CLLD-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na inovativne upravljačke prakse te stjecanje znanja i vještina o njima, kao i promotivnih aktivnosti i medijskih objava o projektima; – rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.) te potpori izvrsnosti.
Ciljani korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća registrirana za obavljanje relevantne djelatnosti (bez obzira na pravni oblik) sukladno nacionalnom regulatornom okviru, javnopravna tijela ili poduzeće/trgovačko društvo ili

	organizacija u većinskom javnom vlasništvu a koje/a nije javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa. Detaljan popis ciljanih (prihvatljivih) korisnika biti će definiran u FLAG natječaju.
Prihvatljive aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - izgradnja i/ili rekonstrukcija i/ili adaptacija i/ili opremanje objekata u svrhu maloprodaje proizvoda ribarstva i akvakulture - nabava i opremanje mobilnih ribarnica (vozila, prikolice i sl.) - nabava i opremanje montažnih ribarnica (kontejnerskog tipa, mobilne kućice i sl.) - nabava i/ili opremanje mobilnih objekata brze prehrane („Fast food“) proizvoda ribarstva i akvakulture - izrada projektne dokumentacije - marketinške i promotivne aktivnosti - ostale aktivnosti koje izravno doprinose ostvarenju ciljeva/rezultata projekata Detaljni opis prihvatljivih aktivnosti s pripadajućim prihvatljivošću troškova biti će propisan FLAG natječajem.
Kriterij prihvatljivosti projekta.	Detaljni uvjeti prihvatljivosti, kriteriji odabira projekata (operacija) te način dodjele potpore biti će definirani FLAG natječajem.
Vrijednost projekta i iznos potpore.	Definira se FLAG natječajem.
Indikativni intenzitet potpore	Od 50% ukupno prihvatljivih troškova projekta (operacije) pa do 100% prihvatljivih troškova projekta (operacije). Intenzitet potpore kao i detaljne odredbe/detaljni kriteriji za povećanje intenziteta potpore detaljno će biti razrađeni/definirani u FLAG natječaju.
Razdoblje provedbe	2024.-2027.
Udio u ukupnoj alokaciji za provedbe LRSR	12,5%

Indikatori (mjerljivi pokazatelji)/naziv pokazatelja uspješnosti provedbe LRSR na razini mjere (sukladno definiranim pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.)

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	Broj ostvarenih projekata putem LRSR
	Mjerna jedinica	broj projekata
	Ciljna vrijednost	3
2.	Naziv pokazatelja	CR07 Zadržana radna mjesta
	Mjerna jedinica	broj osoba
	Ciljna vrijednost	3
3.	Naziv pokazatelja	C13 Aktivnosti suradnje između dionika
	Mjerna jedinica	broj aktivnosti (radnje) koje se provode u partnerstvu i imaju zajednički rezultat

Ciljna vrijednost	1
-------------------	---

Naziv i kod mjere	Mjera 1.2.: Diversifikacija ribarstva i akvakulture
Područje obuhvata	Cijelo područje FLAG-a Pannonia
Kratki opis intervencije:	<p>Ulaganjem putem ove mjere doprinosi se razvoju ribolovnog turizma i povezane marketinške aktivnosti za profesionalne ribare i one koji se bave akvakulturom na slatkovodnim ribnjacima, a koji se bave ili planiraju baviti ribolovnim turizmom. Provedbom ove mjere gospodarskim subjektima u ribarstvu i akvakulturi na području FLAG-a Pannonia omogućava se dodatni izvor prihoda uz pomoć diversifikacije unutar gospodarskog ribolova i akvakulture. Posjeti ribolovnim područjima na rijekama i ribnjacima na kojima se uzgajaju toplovodne vrste slatkovodnih riba mogu se uključiti u promociju turističke ponude putem ribolovnog turizma i drugih oblika turizma, promatranje ptice, prirodne baštine i dr.</p> <p>Na ovaj način će se povećati prihodi subjektima koji se bave gospodarskim ribolovom i akvakulturom, omogućiti će se stvaranje novih radnih mjesta i zadržavanje postojećih te doprinijeti razvoju selektivnih oblika turizma na kontinentu i promovirati tradicijska i prirodna baština područja FLAG-a Pannonia.</p> <p>Lokalna ekonomija ujedinjena sa turizmom stvara dodatnu potražnju za lokalnim proizvodima, ali i promiče oživljavanje tradicionalne proizvodnje.</p> <p>Intervencija doprinosi općem cilju potpore i jačanju održivog razvoja akvakulture, ribarstva i zaštite prirodnih resursa povezivanjem svih interesnih skupina područja, povezana je sa SC1: Poticanje održivog i konkurentnog gospodarstva ulaganjem u ribarstvo, diversificirane djelatnosti i kratke lance opskrbe.</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti CLLD-a naveden je u dijelu zajedničkih značajki za sve mjere. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove mjere, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na jačanje zajedničkog identiteta / prepoznatljivosti područja; – lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz CLLD-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na

	<p>inovativne upravljačke prakse te stjecanje znanja i vještina o njima, kao i promotivnih aktivnosti i medijskih objava o projektima;</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.) te potpori izvrsnosti.
Ciljani korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća registrirana za obavljanje relevantne djelatnosti (bez obzira na pravni oblik) sukladno nacionalnom regulatornom okviru, javnopravna tijela ili poduzeće/trgovačko društvo ili organizacija u većinskom javnom vlasništvu a koje/a nije javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa. Detaljan popis ciljanih (prihvatljivih) korisnika biti će definiran u FLAG natječaju.
Prihvatljive aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - ulaganja u ne-ribolovnu opremu na ribarskim plovilima za potrebe ribolovnog turizma; - ulaganja u uređenje staza, vidikovaca i druge male infrastrukture na ribnjacima u svrhu pokretanja ili razvoja bavljenja turizmom (ribolovni turizam, promatranje ptica i sl.); <p>nabava opreme za zaštitu uzgajališta od divljih grabežljivaca, za poboljšanje uvjeta rada i sigurnosti na radu i sl.;</p> <ul style="list-style-type: none"> - edukacija (jačanje kapaciteta); - marketinške aktivnosti (dizajn, lektoriranje, izrada foto i video materijala i sl.); - izrada projektne dokumentacije (opći troškovi). <p>Detaljni opis prihvatljivih aktivnosti s pripadajućim prihvatljivošću troškova biti će propisan FLAG natječajem.</p>
Kriterij prihvatljivosti projekta.	Detaljni uvjeti prihvatljivosti, kriteriji odabira projekata (operacija) te način dodjele potpore biti će definirani FLAG natječajem.
Vrijednost projekta i iznos potpore.	Definira se FLAG natječajem.
Indikativni intenzitet potpore	<p>Od 50% ukupno prihvatljivih troškova projekta (operacije) pa do 100% prihvatljivih troškova projekta (operacije).</p> <p>Intenzitet potpore kao i detaljne odredbe/detaljni kriteriji za povećanje intenziteta potpore detaljno će biti razrađeni/definirani u FLAG natječaju.</p>
Razdoblje provedbe	2024.-2027.
Udio u ukupnoj alokaciji za provedbe LRSR	17,5%
Indikatori (mjerljivi pokazatelji)/naziv pokazatelja uspješnosti provedbe LRSR na razini mjere (sukladno definiranim pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.)	

R.b.			
1.	Naziv pokazatelja	Broj ostvarenih projekata putem LRSR	
	Mjerna jedinica	broj projekata	
	Ciljna vrijednost	4	
2.	Naziv pokazatelja	CR07 Zadržana radna mjesta	
	Mjerna jedinica	broj osoba	
	Ciljna vrijednost	3	
3.	Naziv pokazatelja	C13 Aktivnosti suradnje između dionika	
	Mjerna jedinica	broj aktivnosti (radnje) koje se provode u partnerstvu i imaju zajednički rezultat	
	Ciljna vrijednost	2	

Naziv i kod mjere	Mjera 2.1.: Mala javna infrastruktura vezana za ribarstvo, akvakulturu i turizam
Područje obuhvata	Cijelo područje FLAG-a Pannonia
Kratki opis intervencije:	<p>Ulaganjem putem ove mjere doprinosi se povećanju turističke ponude putem izgradnje i/ili uređenja javne infrastrukture izravno povezane sa ribarstvom i akvakulturom tj. uzgojem i korištenjem slatkovodnih organizama. Provedbom ove mjere će se zadovoljiti potrebe lokalnog stanovništva i turista za dodatnim sadržajima kao i ojačati destinacija područja FLAG-a Pannonia i njeno pozicioniranje na karti ribolovnog i rekreacijskog turizma vezanih za rijeke, jezera i druge vodene površine.</p> <p>Poboljšanjem ekoloških i infrastrukturnih uvjeta doprinijet će se i općem razvoju životnog standarda stanovništva, ali i maksimalno iskoristiti sve potencijale.</p> <p>Intervencija doprinosi općem cilju potpore i jačanju održivog razvoja akvakulture, ribarstva i zaštite prirodnih resursa povezivanjem svih interesnih skupina područja, povezana je sa SC2: Poboljšanje kvalitete života te očuvanje i održivo korištenje kulturne i prirodne resursne osnove područja.</p> <p>Mjera doprinosi Općem cilju (OC) LRSR: Jačanje integracije i prepoznatljivosti lokalne ribarstvene zajednice budući se razvojem diversificiranog gospodarstva, marketinga i promocije lokalne ponude doprinosi revitalizaciji i očuvanju tradicije i lokalnih resursa, osnaživanju i sinergiji dionika te održivom socioekonomskom razvoju i otpornosti lokalne ribarstvene zajednice.</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti CLLD-a naveden je u dijelu zajedničkih značajki za sve mjere. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove mjere, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na socijalnu (društvenu) interakciju stanovnika, očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, te na jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja; – lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz CLLD-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na inovativne upravljačke prakse te na stjecanje znanja i vještina o njima kao i na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima; – rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a, potpori izvrsnosti te razvoju socijalnih (društvenih) inovacija.
Ciljani korisnici	Organizacije civilnog društva, javnopravna tijela ili poduzeće/trgovačko društvo ili organizacija u većinskom javnom vlasništvu a koje/a nije javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa i dr. Detaljan popis ciljanih (prihvatljivih) korisnika biti će definiran u FLAG natječaju.
Prihvatljive aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - izgradnja i/ili rekonstrukcija i/ili adaptacija i/ili opremanje objekata za razvoj turističke ponude uz rijeke, jezera i druge vodene površine (obale rijeke, jezera i drugih vodenih površina, odmorišta, učionice na otvorenom, mala sportska infrastruktura za vodene i s njim povezane sportove, sjenice i dr.); - označavanje, izgradnje i opremanje tematskih ruta i šetnica uz rijeke, jezera i druge vodene površine; - uređenje i opremanje kupališta na rijekama i jezerima, - nabava opreme za vodene sportove za korištenje na rijekama, jezerima i drugim vodenim površinama (kajak, kanu, čamci, vesla, prsluci i dr.) - troškovi marketinških aktivnosti (dizajn, lektoriranje, logo, izrada foto i video sadržaja, oglašavanje putem radija, tiska i televizije, izrada plakata, majica i drugih promotivnih materijala i dr.); - izrada projektne dokumentacije (opći troškovi). <p>Detaljni opis prihvatljivih aktivnosti s pripadajućim prihvatljivošću troškova biti će propisan FLAG natječajem.</p>
Kriterij prihvatljivosti projekta.	Detaljni uvjeti prihvatljivosti, kriteriji odabira projekata (operacija) te način dodjele potpore biti će definirani FLAG natječajem.

Vrijednost projekta i iznos potpore.	Definira se FLAG natječajem.	
Indikativni intenzitet potpore	Od 50% ukupno prihvatljivih troškova projekta (operacije) pa do 100% prihvatljivih troškova projekta (operacije). Intenzitet potpore kao i detaljne odredbe/detaljni kriteriji za povećanje intenziteta potpore detaljno će biti razrađeni/definirani u FLAG natječaju.	
Razdoblje provedbe	2024.-2027.	
Udio u ukupnoj alokaciji za provedbe LRSR	35%	
Indikatori (mjerljivi pokazatelji)/naziv pokazatelja uspješnosti provedbe LRSR na razini mjere (sukladno definiranim pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.)		
R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	Broj ostvarenih projekata putem LRSR
	Mjerna jedinica	broj projekata
	Ciljna vrijednost	10
2.	Naziv pokazatelja	CR07 Zadržana radna mjesta
	Mjerna jedinica	broj osoba
	Ciljna vrijednost	2
3.	Naziv pokazatelja	C13 Aktivnosti suradnje između dionika
	Mjerna jedinica	broj aktivnosti (radnje) koje se provode u partnerstvu i imaju zajednički rezultat
	Ciljna vrijednost	5
Specifični pokazatelj FLAG-a		
R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	Unaprjeđenje društvene, sportske i komunalne infrastrukture
	Mjerna jedinica	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi
	Ciljna vrijednost	10.000

Naziv i kod mjere	Mjera 2.2.: Ribarske manifestacije u svrhu promocije tradicije i potrošnje ribe
Područje obuhvata	Cijelo područje FLAG-a Pannonia
Kratki opis intervencije:	Ulaganjem putem ove mjere doprinosi se razvoju i prepoznavanju lokalne baštine na širem ribarstvenom i akvakulturnom području, osigurava se planirani pristup u organizaciji i doprinosi decentralizaciji manifestacija unutar FLAG-a kroz promociju tradicije ribarstva i akvakulture u naseljima koja ne graniče sa velikim rijekama, jezerima ili ribnjacima. Također stvara se novi ili unaprjeđuje postojeći turistički sadržaj, ukazuje na nužnost međusobnog povezivanja turizma i lokalne ekonomije pri čemu ekonomija ima ulogu njegovanja turizma. Prepoznavanje i pokretanje sinergija lokalne, prirodne, kulturne i duhovne baštine i tradicionalnih

	<p>oblika proizvodnje predstavlja metodološki alat za daljnji razvoj turizma.</p> <p>Intervencija doprinosi općem cilju potpore i jačanju održivog razvoja akvakulture, ribarstva i zaštite prirodnih resursa povezivanjem svih interesnih skupina područja, povezana je sa SC2: Poboljšanje kvalitete života te očuvanje i održivo korištenje kulturne i prirodne resursne osnove područja.</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti CLLD-a naveden je u dijelu zajedničkih značajki za sve mjere. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove mjere, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na socijalnu (društvenu) interakciju stanovnika, jačanje kapaciteta lokalnih razvojnih dionika, očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, te na jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja - lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima. - rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.), potpori izvrsnosti, jačanju razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika te razvoju socijalnih (društvenih) inovacija te jačanju volontiranja.
Ciljani korisnici	<p>Organizacije civilnog društva, javnopravna tijela ili poduzeće/trgovačko društvo ili organizacija u većinskom javnom vlasništvu, a koje/a nije javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa i dr. Detaljan popis ciljanih (prihvatljivih) korisnika biti će definiran u FLAG natječaju.</p>
Prihvatljive aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - osmišljavanje i organizacija manifestacija koje za cilj imaju promociju područja i sektora ribarstva i akvakulture kao i promociju ribarske i akvakulturne tradicije te veću potrošnju ribe (natjecanja ribolovaca, „fišijade“ i sl.) - najam opreme za prezentaciju proizvoda ribarstva i akvakulture - najam opreme za glazbeno-scenske nastupe (pozornica, razglas, ribarska oprema i alati i sl.)

	trošak izvođača, animatora, voditelja, kuhara i dr. - troškovi opskrbe manifestacije proizvodima ribarstva i akvakulture - najam opreme za pripremu lokalnih proizvoda ribarstva i akvakulture (kotlići, roštilj i sl.) - aktivnosti čišćenja okoliša (eko-akcije) u područjima zaštićenih prirodnih vrijednosti povezanih i/ili povezanih sa vodnim resursima uključujući i nabavu potrebne opreme za provedbu aktivnosti - troškovi edukacija (jačanje kapaciteta) - troškovi marketinških aktivnosti (dizajn, lektoriranje, logo, izrada foto i video sadržaja, oglašavanje putem radija, tiska i televizije, izrada plakata, majica i drugih promotivnih materijala i dr.)	
Kriterij prihvatljivosti projekta.	Detaljni uvjeti prihvatljivosti, kriteriji odabira projekata (operacija) te način dodjele potpore biti će definirani FLAG natječajem.	
Vrijednost projekta i iznos potpore.	Definira se FLAG natječajem.	
Indikativni intenzitet potpore	Od 50% ukupno prihvatljivih troškova projekta (operacije) pa do 100% prihvatljivih troškova projekta (operacije). Intenzitet potpore kao i detaljne odredbe/detaljni kriteriji za povećanje intenziteta potpore detaljno će biti razrađeni/definirani u FLAG natječaju.	
Razdoblje provedbe	2024.-2027.	
Udio u ukupnoj alokaciji za provedbe LRSR	10%	
Indikatori (mjerljivi pokazatelji)/naziv pokazatelja uspješnosti provedbe LRSR na razini mjere (sukladno definiranim pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.)		
R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	Broj ostvarenih projekata putem LRSR
	Mjerna jedinica	broj projekata
	Ciljna vrijednost	25
2.	Naziv pokazatelja	C13 Aktivnosti suradnje između dionika
	Mjerna jedinica	broj aktivnosti (radnje) koje se provode u partnerstvu i imaju zajednički rezultat
	Ciljna vrijednost	10
3.	Naziv pokazatelja	CR07 Zadržana radna mjesta
	Mjerna jedinica	broj osoba
	Ciljna vrijednost	1
Specifični pokazatelji FLAG-a		
R.b.		
3.	Naziv pokazatelja	Kvaliteta života i socijalna uključenost
	Mjerna jedinica	broj posjetitelja
	Ciljna vrijednost	5000

4.3. ZAJEDNIČKE ZNAČAJKE ZA SVE MJERE U OKVIRU PROVEDBE LRSR

Zajednička načela kriterija kojima se postiže prednost prilikom odabira projekata (operacija) u okviru provedbe mjera FLAG-a zasnivaju se prvenstveno na doprinosu projekta (operacije) ključnim elementima dodane vrijednosti CLLD-a i to:

- povećanju/jaćanju socijalnog (društvenog) kapitala u lokalnim ribastvenim zajednicama,
- poboljšanju lokalnog upravljanja te
- poboljšanju rezultata i učinaka politike za područje FLAG-a u usporedbi s provedbom bez CLLD pristupa.

Doprinos dodanoj vrijednosti CLLD-a koju FLAG planira postići očitovati će se prvenstveno kroz potporu inovacijama (inovativnim pristupima) te poticanju sektorske i međusektorske suradnje (partnerski projekti), kao i jačem uključivanju osjetljivih društvenih skupina. Inovacija je horizontalna tema koja prožima cijelu LRSR i provedbu CLLD-a u cjelini. Svrha LRSR je stvoriti adekvatno okruženje koje će omogućiti potporu promicanju inovacija i inovativnih aktivnosti/projekata (operacija).

Projekt ima inovativne značajke na lokalnoj razini (u lokalnom kontekstu) ako rezultira uvođenjem nove aktivnosti ili novog proizvoda ili nove/inovativne metode ili usluge na lokalnoj razini (ukupno područje FLAG-a).

Osnovni elementi primjene inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu sukladno članku 31. stavku 2. (d) Uredbe (EU) br. 2021/1060. za potrebe primjene u kriterijima odabira projekata (operacija) temelje se na:

- projektnim partnerstvima koja donose međusektorsku ili sektorsku suradnju različitih dionika u iznalaženju rješenja za razvojne potrebe područja FLAG-a (partnerski projekti);
- potporom društvenim (socijalnim) inovacijama koje dovode do novih proizvoda i usluga kojima se rješavaju potrebe opće zajednice područja FLAG-a, poput:
 - novih metoda i pristupa prijenosu znanja, uključujući društveno poduzetništvo,
 - inovativnih pristupa i modernih, zelenih, praksi u području zaštite okoliša i prirode,
 - novih metoda i pristupa prijenosu znanja u području inovativne proizvodnje ribarstva/akvakulture, zelenih i digitalnih tehnologija te u razvoju turizma,
 - društvenih inovacija koje razvijaju nove oblike i načine inkluzije osjetljivih skupina društva,
 - tehnoloških i ne-tehnoloških inovacija usmjerenih na nove tehnologije i metode koje omogućuju povećanje otpornosti na klimatske promjene, digitalizaciju i zelenu tranziciju.

U svrhu jačanja doprinosa dodanoj vrijednosti CLLD-a u elementu poboljšanja rezultata i učinaka politike putem načela kriterija odabira prednost će imati projekti (operacije) „zajedničkog korisnika“ te oni kojima se ostvaruje „zajednički interes“. Zajedničkim korisnikom u smislu provedbe LRSR smatraju se gospodarska udruženja (udruge u ribarstvu/akvakulturi, zadruge, klasteri i dr., organizacije civilnog društva ili javno-pravna tijela te pravne osobe (ustanove i/ili poduzeća u većinskom javnom vlasništvu). Zajedničkim korisnikom smatra se i provedba zajedničkih projekata, odnosno, ako se projekti (operacije) provode u sektorskom ili međusektorskom partnerstvu. Projekt odnosno operacija ima Zajednički interes, provodi li ga Zajednički korisnik i/ili ako je u kolektivnom interesu članova Zajedničkog korisnika i opće javnosti odnosno od dobiti za opću zajednicu. Takav projekt (operacija) treba biti više od zbroya pojedinačnih interesa članova Zajedničkog korisnika.

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti svih projekata (operacija), uključujući i partnerske projekte (operacije) u okviru provedbe mjera FLAG-a su: biti usklađen sa ciljevima iz LRSR,

biti usklađen sa pravilima državne potpore, ako je primjenjivo, te biti usklađen s EU i RH zakonodavstvom koje se odnosi na predmetni projekt (operaciju) i dr.

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekta (operacije) se primjenjuju na sve projekte (operacije) za koje se podnosi Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije). Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti svih projekata (operacija) biti će definirani FLAG natječajem.

Partnerskim projektom (operacijom) se smatra projekt u kojem više korisnika na FLAG natječaju sudjeluje u provedbi projekta u jednoj FLAG mjeri uz ispunjenje sljedećih uvjeta: mora biti sklopljen Sporazum o suradnji između projektnih partnera; mora biti definiran glavni partner (nositelj projekta); moraju biti jasno definirane i razgraničene aktivnosti i zadaće između projektnih partnera; svi korisnici (partneri) moraju ispunjavati uvjete prihvatljivosti za FLAG mjeru za koju prijavljuju projekt.

Ciljani korisnici (projektni promotori) LRSR su pravne i fizičke osobe privatnog prava te pravne osobe javnog prava. Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika biti će definirani FLAG natječajem. Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika na FLAG natječaju se primjenjuju na sve korisnike na FLAG natječaju koji podnose Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Za projekte koji obuhvaćaju intervencije u okviru specifičnih ciljeva iz Glave II. Uredbe (EU) br. 2021/1139 primjenjuju se odredbe propisane za takve intervencije.

4.4. INOVATIVNI KARAKTER LRSR I USKLAĐENOST S HORIZONTALNIM PRIORITETIMA PRS 2021.-2027.

U procesu izrade LRSR FLAG-a, korišten je pristup "odozdo prema gore" koji je omogućio aktivno sudjelovanje predstavnika različitih interesnih skupina. Ovaj pristup je omogućio lokalnoj ribarstvenoj zajednici da identificira prednosti, slabosti, prilike i prijetnje svog područja i daju prijedloge projektnih ideja koje jasno odražavaju potrebe lokalnog područja. Umjesto da budu pasivni promatrači politike, stanovnici tog područja postali su partneri u definiranju razvojnih inicijativa, što je potaknulo osjećaj lokalnog identiteta, ponosa te vlasništva nad problemima i njihovim rješenjima. Ovaj inovativni i inkluzivan pristup izradi LRSR imao je značajan utjecaj na jačanje povjerenja među lokalnim stanovništvom, poduzetnicima, javnim institucijama i drugim interesnim skupinama.

Inovativnost na lokalnoj razini temeljno je načelo CLLD-a i njegove dodane vrijednosti te neodvojiv dio LRSR. Obrazloženja doprinosa inovativnosti navedena u okviru mjera te u zajedničkim značajkama za sve mjere.

Promicanje ravnopravnosti muškaraca i žena te sprječavanje diskriminacije bit će ostvareno putem implementacije novih radnih mjesta kroz predložene mjere, s posebnim naglaskom na mlade i osobe svih rodova, bez ikakve diskriminacije, što je razvidno kako iz same stručne službe FLAG-a tako i iz strukture članstva i operativnih tijela.

Doprinos održivom plavom gospodarstvu i prioritetnim područjima Strategije pametne specijalizacije (S3)

U pogledu nove Strategije pametne specijalizacije 2029. koja je trenutno u izradi, LRSR sa svojim općim te specifičnim ciljevima i, u konačnici, postavljenim mjerama pripada sljedećim tematskim prioritetnim područjima: 5. Hrana i bioekonomija i 6. Digitalni proizvod i platforme. Plavo gospodarstvo igra ključnu ulogu u ostvarivanju ciljeva tematskog prioritetnog područja „Održiva i kružna hrana“ budući da je navedeno područje usredotočeno na proizvodnju, prerađu

i usluge povezane s hranom, s ciljem stvaranja održive i ekološki prihvatljive prehrambene industrije. Plavo gospodarstvo, posebno sektor ribarstva i akvakulture, doprinosi ovim ciljevima na nekoliko načina: racionalno upravljanje ribljim populacijama i minimiziranje negativnih utjecaja na okoliš, promiče kružnu ekonomiju gdje se resursi koriste na održiv način (npr. riblji otpad može se iskoristiti za proizvodnju proizvoda kao što su riblje brašno ili ulje), promiče održivu praksu tijekom cijelog lanca opskrbe, uključujući pakiranje, skladištenje, distribuciju i brendiranje, doprinosi smanjenju ugljičnog dioksida kroz inovacije u uzgoju riba, primjenu održivih metoda transporta i racionalno korištenje energije.

Područje tematskog prioriteta "Digitalni proizvodi i platforme" u kontekstu razvoja i primjene digitalnih rješenja u ribarstvu i akvakulturi na području FLAG-a predstavlja inovativan pristup koji ima potencijal stvoriti održive ekonomske prilike. Navedeni prioritet će doprinositi plavom gospodarstvu kroz sljedeće komponente: razvoj internetskih stranica i digitalnih platformi koje omogućavaju direktnu promociju proizvoda ribarstva i akvakulture, povećana vidljivost putem digitalnog marketinga, edukativne aktivnosti u svrhu boljeg razumijevanja i iskorištavanja digitalnih resursa za promociju proizvoda ribarstva i akvakulture na lokalnoj razini.

Kroz racionalno upravljanje resursima, promociju održivih praksi i implementaciju digitalnih inovacija, plavo gospodarstvo postaje pokretač promjena, smanjujući negativne utjecaje na okoliš i potičući ekonomski rast. Ova integracija, ne samo da doprinosi očuvanju morskih ekosustava, već i osnažuje ribare i gospodarske subjekte na putu prema održivoj budućnosti.

5. OPIS PROCESA ODABIRA PROJEKTATA NA FLAG NATJEČAJIMA

U cilju osiguravanja nepristranosti i transparentnosti, postupak odabira projekata i drugi ključni elementi biti će detaljno opisani u natječaju FLAG-a.

Priprema i objava FLAG natječaja: Stručna služba FLAG-a (zaposlenici, volonteri i drugo osoblje FLAG-a) priprema potrebnu dokumentaciju i tekst natječaja za objavu koji najmanje sadrži: predmet i svrhu natječaja; iznos raspoloživih sredstava; visinu i intenzitet potpore; uvjete prihvatljivosti korisnika; uvjete prihvatljivosti projekta; uvjete prihvatljivosti troškova; kriterije odabira i prag prolaznosti (ako primjenjivo); prihvatljive i neprihvatljive troškove; opis administrativne obrade; način, uvjete i rokove podnošenja zahtjeva za potporu; rokove i način podnošenje prigovora/žalbi i popis priloga i obrazaca. Natječajem će se propisati minimalna dokumentacija kojom se dokazuju svi uvjeti prihvatljivosti. Nakon odobrenja natječajne dokumentacije od strane nadležnog tijela FLAG-a, FLAG Natječaj, s pripadajućim obrascima, priložima i ostalom dokumentacijom, objavljuje se na mrežnoj stranici FLAG-a. Javnost se može izvijestiti preko svih vrsta medija na lokalnoj i regionalnoj razini.

Podnošenje i zaprimanje Zahtjeva za potporu (projekta s pratećom dokumentacijom): Zahtjevi za potporu zaprimaju se putem službene adrese sjedišta FLAG-a. Otvaranje zahtjeva za potporu pristiglih na FLAG natječaj obavlja Povjerenstvo/Ocjenjivački odbor kojeg imenuje nadležno tijelo FLAG-a prema propisanim internim procedurama FLAG-a. Postupak odabira projekta: Postupak odabira projekta provodi se na razini FLAG i sastoji se od sljedećih faza:

1. faza: Administrativna kontrola projekata (Analiza 1),
2. faza: Ocjenjivanje projekata (Analiza 2),
3. faza: Odabir projekata od strane Upravnog odbora FLAG-a (u daljnjem tekstu: UO FLAG-a),
4. faza: Prigovori na odluke FLAG-a.

Administrativna kontrola i ocjenjivanje: Nakon zaprimanja zahtjeva za potporu provodi se administrativna kontrola koja, ujedno, predstavlja i 1. fazu u postupku odabira projekata. U ovoj fazi obrade, FLAG može zatražiti i dopunu dokumentacije koja je dostavljena od strane korisnika u zahtjevu za potporu. Cilj 1. faze je provjera: potpunosti dostavljene dokumentacije i svih osnovnih uvjeta prihvatljivosti korisnika i projekta. Nakon administrativne provjere, započinje 2. faza koja predstavlja kvalitativno ocjenjivanje zahtjeva za potporu (projekata) od strane Ocjenjivačkog odbora. Rezultat ocjenjivanja je rang lista projekata koja se s pratećom dokumentacijom upućuje na odlučivanje Upravnom odboru FLAG-a.

Odabir projekata od strane UO FLAG-a: U trećoj fazi UO FLAG-a na temelju dostavljene rang liste donosi odluku o odabiru ili odbijanju projekta. UO provodi procjenu projektnih prijedloga prema izvješću i rang listi te provjere usklađenosti s kriterijima za vrednovanje i odabir projekata.

Prigovori na odluke FLAG-a. Na odluke UO FLAG-a, korisnici imaju mogućnost prigovora tijelu/povjerenstvu FLAG-a nadležnom za prigovore. Odluke tijela FLAG-a nadležnog za prigovore moraju biti jasne i konačne i ne mogu ni na koji način biti promijenjene od strane UO FLAG-a. Postupak i rokovi podnošenja prigovora/žalbe biti će propisan internim procedurama FLAG-a i definirane u FLAG natječaju u skladu s pravilima/smjernicama za provedbu FLAG natječaja propisanim od strane Upravljačkog tijela.

Konačna rang lista i objava popisa odobrenih projekata. Po završetku postupanja po prigovorima/žalbama, nakon pravomoćnosti svih odluka, ažurira se rang lista koja postaje konačna.

Popis odobrenih projekata će se objaviti na mrežnoj stranici FLAG-a. Objava uključuje najmanje sljedeće podatke: naziv korisnika, naziv projekta i njegov kratak opis, intenzitet potpore i iznos potpore. Nakon završetka natječaja i postupka odabira projekata na razini FLAG-a, sva dokumentacija o postupcima i odluke o odabiru dostavljaju se Ministarstvu poljoprivrede, Upravi ribarstva (Upravljačko tijelo) sukladno Operativnim pravilima. Postupak donošenja odluka na razini Upravljačkog tijela biti će definirani natječajem FLAG-a.

Tijekom postupka odabira projekata, u svim fazama, FLAG je obavezan osigurati i spriječiti bilo kakvu mogućnost pojave sukoba interesa i osigurati nepristranost i transparentnost. Osobe koje sudjeluju u postupku odabira projekta moraju biti upoznate s popisom korisnika (nositelja projekta i partnera) koji su se prijavili na FLAG natječaj. U slučaju saznanja da se nalaze u sukobu interesa obavezni su o tome odmah izvijestiti ostale sudionike i FLAG te u svrhu osiguranja revizijskog traga pisanim putem zatražiti izuzimanje iz daljnjeg postupka u vezi s projektom korisnika kod kojeg je utvrđen sukob. U slučajevima kada je FLAG prijavitelj, cjelokupni postupak odabira projekata se mora provesti na način da ne dovodi FLAG u povlašteni položaj u odnosu na druge prijavitelje. Administrativnu kontrolu i vrednovanje/ocjenjivanje projekta moraju provesti osobe koje su u potpunosti neovisne od FLAG-a. Preporučuje se angažiranje vanjskih stručnjaka. U takvom slučaju Upravljačko tijelo će provesti kompletnu administrativnu kontrolu i ocjenjivanje takvog projekta.

6. USKLAĐENOST NA NADREĐENIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA

Strategija FLAG-a Pannonia usklađena je sa strateškim dokumentima više razine. U Planu razvoja Osječko-baranjske županije do 2027. godine utvrđeni su posebni ciljevi koji su povezani s razvojnim potrebama i potencijalima odgovarajućih upravnih područja javnih

politika, kojima se ostvaruje provedba odgovarajućeg strateškog cilja iz hijerarhijski nadređenog akta strateškog planiranja – NRS-a 2030.

Uvažavajući ciljeve, prioritete i mjere Plana razvoja OBŽ do 2027. godine opći i specifični ciljevi Strategije FLAG-a Pannonia korespondiraju slijedećim posebnim ciljevima Plana razvoja Osječko-baranjske županije do 2027 godine, kao dokumenta više razine i to s:

- Posebni cilj 4.: Jačanje zajednice i civilnog društva u funkciji poticanja aktivnog i kvalitetnog života građana
- Posebni cilj 9.: Razvoj i unaprjeđenje poslovnog okruženja te konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva
- Posebni cilj 10.: Podrška proizvodnji i preradi hrane u funkciji održivog regionalnog razvoja
- Posebni cilj 11.: Jačanje regionalne prepoznatljivosti pomoću brendiranja i promidžbe.

7. UPRAVLJANJE, NAČIN PRAĆENJA I VREDNOVANJA PROVEDBE LRSR

7.1. KAPACITETI FLAG-A ZA PROVEDBU LRSR

FLAG Pannonia relativno je mlada udruga osnovana u veljači 2023. godine nakon višegodišnjeg animiranja, promišljanja i analize razvojnih potencijala područja vezanih za ribarstvo i akvakulturu.

Sposobnost upravljanja javnim sredstvima predstavlja jedan od ključnih uvjeta za uspješnu provedu strategije lokalnog razvoja ribarstvu i akvakulturi.

FLAG Pannonia ima veliku odgovornost pri odlučivanju o izboru ponuđenih projekata koji trebaju dovesti do realizacije temeljnih ciljeva ove LRSR. Kako bi se osigurali jasni kriteriji raspodjele i odgovornost za transparentno upravljanje javnim sredstvima za financiranje projekata na FLAG razini potrebno je izraditi provedbene dokumente o detaljnom načinu odabira projekata, kriterijima odabira i izbjegavanju sukoba interesa te pravila o nepristranosti i povjerljivosti.

Najveću odgovornost za koordinaciju i upravljanje procesima oko provedbe strateških ciljeva, a time i u upravljanju javnim sredstvima ima upravljačka struktura FLAG-a Pannonia, prije svega Predsjednik i Upravni odbor. Oni će i dalje imati najvažniju ulogu u upravljanju javnim sredstvima. Njihova uloga je prvenstveno kontrolna, posebno u načinu provedbe strategije te namjenskom trošenju odobrenih sredstava. Upravni odbor FLAG-a ima sedam članova, od toga su tri predstavnika gospodarskog sektora ribarstva, dva su predstavnika javnog sektora i dva predstavnika civilnog sektora.

Skupština kao najviše tijelo FLAG-a Pannonia čini trenutno ukupno 53 člana od čega njih 26 pripadaju javnom sektoru, 12 je članova predstavnika civilnog sektora dok je u članstvu LAG-a trenutno 15 predstavnika gospodarskog sektora. Kod donošenja odluka vezanih za sustav upravljanja decentraliziranim javnim sredstvima tj. kada se odlučuje o pitanjima vezanim za provedbu LRSR vodi se računa da niti jedna interesna skupina nema kontrolni broj biračkih prava. FLAG Pannonia trenutno ima zaposlene tri osobe na nepuno radno vrijeme (voditelj, financijski menadžer i savjetnik za razvoj i EU projekte) koji imaju dugogodišnje iskustvo u provedbi lokalnih razvojnih strategija i vođenju udruge koja djeluje po LEADER pristupu. S obzirom da je FLAG Pannonia još uvijek u svojim počecima, nakon provedenih aktivnosti animiranja lokalnog stanovništva te uslijed povećanog obujma posla očekuju se dodatna zapošljavanja u vidu mjera stručnog osposobljavanja za rad, javnih radova, ugovora na određeno ili volonterskih ugovora.

Sredstva za predfinanciranje redovnih aktivnosti FLAG-a za naredno programsko razdoblje osigurat će se iz članarina JLS i drugih članova u iznosu od 15.000 EURA, iz pozajmice OBŽ u iznosu 25.000 EURA kao i iz drugih mogućih izvora financiranja (zajmova i sl.).

Tablica 17.: Plan prihoda i rashoda FLAG-a Pannonia 2023.-2027.

Naziv	Plan 2023.	Plan 2024.	Plan 2025.	Plan 2026.	Plan 2027.	Plan 2028.	Plan 2029.
Prihodi po potpori za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a	5.000*	575.000	340.000	308.000	88.500	88.500	60.055
Prihodi od članarina i članskih doprinosa	0	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Prihodi iz drugih izvora (potpora JL(R)S, zaklade)	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Prihodi UKUPNO	30.000	615.000	380.000	348.000	128.500	128.500	100.055
Rashodi za provedbu LRSR-a	0	505.000	285.000	248.000	30.000	30.791	0
Rashodi za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a	5.000	70.000	55.000	60.000	58.500	58.500	60.055
Dodatni rashodi	25.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Rashodi UKUPNO	30.000	615.000	380.000	348.000	128.500	128.500	100.055
Razlika - višak/ manjak	0	0	0	0	0	0	0

Izvor: FLAG Pannonia, * iznosi bez eurocenti

7.2. ISKUSTVO U PROVEDBI LEADER PRISTUPA I DRUGIH PROJEKATA

Djelatnici FLAG-a raspolažu s velikim iskustvom u izradi i provedbi projekata iz nacionalnih i EU izvora, s obzirom da je voditelj FLAG-a ujedno i dugogodišnji voditelj LAG-a Karašica, jednog od uspješnijih LAG-ova u RH. Veliko iskustvo i znanje LAG-ova sa područja Osječko-baranjske županije, koji su jedni od osnivača FLAG-a i aktivno sudjeluju u njegovom radu pomoći će članovima i zaposlenicima FLAG-a u provedbi LRSR i LEADER pristupa u narednom razdoblju. Sva četiri LAG-a (Baranja, Karašica, Strossmayer i Vuka-Dunav) uspješno su proveli svoje LRS u razdoblju 2014.-2020., a iskustvo su počeli graditi još u IPARD programu.

Uz provedbu LRS u ruralnom razvoju LAG-ovi, a onda i djelatnici FLAG-a proveli su i mnoštvo drugih projekata financiranih iz europskih strukturnih i investicijskih fondova, najviše iz Europskog socijalnog fonda, a potom iz nacionalnih izvora te iz sredstava županije, gradova i općina vrijednih više od 5 mil. EURA.

7.3. OPIS PRAĆENJA (MONITORING) I PROCJENE (EVALUCIJA) PROVEDBE LRSR

Praćenje / monitoring provedbe Lokalne razvojne strategije ribarstvu i akvakulturi FLAG-a Pannonia podrazumijeva stalno praćenje i mjerenje učinaka, ali i kvalitetu kriterija ocjenjivanja, indikatore uspješnosti i učinkovitost provedbe odobrenih projekata.

Sve prethodno navedene aktivnosti su dio redovnih aktivnosti FLAG-a. Prema Statutu i internim pravilnicima o radu FLAG-a, definirane su zadaće FLAG-a, odgovornosti, razina transparentnosti i informiranja, ali obuhvaćaju i zadaće praćenja, izvješćivanja i ocjenjivanja učinkovitosti rada FLAG-a odnosno, provedbe strategije i njezinih ciljeva i mjera koje su navedene u strategiji i daju smjer i okvir za rad FLAG-a.

Odgovornost za navedene aktivnosti raspoređene su između Upravnog odbora, Skupštine te operativnih tijela, odnosno, zaposlenika FLAG-a. Za uspješno praćenje i provjeru učinka LRSR-e FLAG će redovito ažurirati bazu podataka o korisnicima i projektima tijekom cijelog

procesa (od raspisivanja natječaja i zaprimanja do odobrenja i realizacije). Baza će sadržavati podatke o odobrenim/neodobrenim projektima po natječajima, s podacima o korisniku, vrsti i iznosu ulaganja, intenzitetu ulaganja, realizaciji provedbe. Kako bi se pratio doprinos ciljevima i provjerila razina provedbe planiranih intervencija, baza korisnika će imati uspostavljeni sustav praćenja prema indikatorima LRSR te vrstama korisnika, (JLS, trgovačko društvo, obrt, OPG, udruga, TZ ili dr.), lokacijama provedbe i sl. Baza ima mogućnosti pripreme analitičkog, narativnog, financijskog izvješćivanja. Provedba LRSR je predmet redovitog praćenja na godišnjoj razini, kako bi se procijenio napredak u provedbi te identificirale sve potencijalne razlike između planiranih i provedenih aktivnosti, ali i otklonili nedostaci i eventualni rizici u daljnjoj provedbi. Redovito praćenje će se provoditi putem interne evaluacije LRSR, kroz stalnu komunikaciju sa korisnicima, ali i kroz povratne informacije članova FLAG-a. Godišnja interna evaluacija će biti predstavljena i usvojena na godišnjoj skupštini (u pravilu krajem kalendarske godine).

Internom evaluacijom, a ukoliko bude dostupno i potrebno, i vanjskom evaluacijom procijenit će se prihvatljivost odabranih mjera, pokazatelja, primjerenost odabranih ciljeva te napredak u njihovoj realizaciji. Nadalje, procijenit će se uspješnost / provedivost akcijskog plana, transparentnost informiranja svih sektora i provedivost i primjenjivost zadanih kriterija.

Evaluacijom će se ocijeniti uloga i doprinos pojedinih upravnih i operativnih tijela FLAG-a, njihova rada i adekvatnosti određenih načina njihova angažiranja za rad na provedbi strategije (procedure, usklađenost sa zakonskim okvirom, sredstva, kriteriji angažiranja vanjskih suradnika i dr.). U slučaju da Upravno tijelo, temeljem dostavljenog izvješća o provedbi LRSR-a ustvrdi kako je došlo do promjene mogućnosti provedbe u odnosu na to kako je zadano strategijom, donosi se odluka o revidiranju strategije i njezinoj prilagodbi promijenjenim uvjetima.

Ciljevi vrednovanja LRSR su: Unapređenje sustava upravljanja LRSR; Identifikacija novih mogućnosti financiranja kroz LRSR; Usklađivanje s nacionalnom politikom i Programom za ribarstvo i akvakulturu RH za razdoblje 2021.-2027. i drugim dokumenata koji reguliraju provedbu planova, strategija i smjernica za razdoblje do 2027. godine, ali i procjena potreba za naredno proračunsko razdoblje. Vrednovanje provedbe LRSR provodi se, ukoliko se za to pokaže potreba, na dvije razine: Interno vrednovanje provodi se na razini svake godine kroz pripremu Akcijskog plana i sastavljanje izvješća o radu te izradu interne evaluacije provedbe LRSR. Ovom vrstom postupka na provedbenoj razini se prati uspješnost realizacije LRSR kroz identificirane indikatore te se daje osvrt na sam proces provedbe s aspekta FLAG-a kao upravljačkog tijela.

Vanjsko vrednovanje provodi neovisni stručnjak, maksimalno jednom tijekom provedbe LRSR koristeći metode: Analize dokumenta LRSR, Analize godišnjih izvješća provedbe, Razgovor s korisnicima i lokalnim partnerstvom te Izrada preporuka. Godišnja interna evaluacija provedbe LRSR objavljuju se javno na stranicama FLAG-a. Za potrebe provedbe vrednovanja potrebno je planirati i određene financijske resurse vezano za samo vrednovanje i animaciju dionika.

7.4. POKAZATELJI ZA MJERENJE UČINAKA PROVEDBE LRSR

U Tablici 18. prikazani su pokazatelji za mjerenje učinka LRSR (skupno za sve mjere) te je vidljivo da će se ostvariti pet pokazatelja: od indikatora (mjerljivi pokazatelji) / pokazatelja uspješnosti provedbe LRSR na razini mjere (sukladno definiranim pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.) to su: broj ostvarenih projekata putem LRSR, CR07 zadržana radna mjesta, C13 aktivnosti suradnje između dionika, i od specifičnih pokazatelja FLAG-a to su: unapređenje društvene, sportske i komunalne infrastrukture, kvaliteta života i socijalna uključenost.

Kroz mjeru 1.1. Novi lanci opskrbe planira se ostvariti tri pokazatelja i to: broj ostvarenih projekata putem LRSR (ciljana vrijednost 3), CR07 zadržana radna mjesta (ciljana vrijednost 3) i C13 Aktivnosti suradnje između dionika (ciljana vrijednost 1).

Kroz mjeru 1.2. Diversifikacija ribarstva i akvakulture ostvarit će se tri pokazatelja i to: broj ostvarenih projekata putem LRSR (ciljana vrijednost 4), CR07 zadržana radna mjesta (ciljana vrijednost 3) i C13 Aktivnosti suradnje između dionika (ciljana vrijednost 2).

Kroz mjeru 2.1. Mala javna infrastruktura vezana za ribarstvo, akvakulturu i turizam ostvarit će se četiri pokazatelja i to: broj ostvarenih projekata putem LRSR (ciljana vrijednost 10), CR07 zadržana radna mjesta (ciljana vrijednost 2), C13 aktivnosti suradnje između dionika (ciljana vrijednost 5) te pokazatelj unaprjeđenje društvene, sportske i komunalne infrastrukture (ciljana vrijednost 10.000 ruralnih stanovnika koji će imati koristi).

Kroz mjeru 2.2. Ribarske manifestacija u svrhu promocije tradicije i potrošnje ribe ostvarit će se četiri pokazatelja i to: broj ostvarenih projekata putem LRSR (ciljana vrijednost 25), CR07 zadržana radna mjesta (ciljana vrijednost 1), C13 aktivnosti suradnje između dionika (ciljana vrijednost 10), te FLAG-ov specifični pokazatelj, kvaliteta života i socijalna uključenost (ciljana vrijednost 5.000 posjetitelja).

Svi pokazatelji na razini mjere imaju početnu vrijednost 0.

Tablica 18.: Pokazatelji učinka provedbe LRSR

NAZIV POKAZATELJA	MJERNA JEDINICA	POČETNA VRIJEDNOST 2023.	CILJANA VRIJEDNOST 2029.
Indikatori (mjerljivi pokazatelji) / pokazatelja uspješnosti provedbe LRSR na razini mjere (sukladno definiranim pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.)			
Broj ostvarenih projekata putem LRSR	broj projekata	0	42
CR07 Zadržana radna mjesta	broj osoba	0	9
C13 Aktivnosti suradnje između dionika	broj aktivnosti (radnji)	0	18
Specifični pokazatelji FLAG-a			
Unaprjeđenje društvene, sportske i komunalne infrastrukture	broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi	0	10.000
Kvaliteta života i socijalna uključenost	broj posjetitelja	0	5.000

Izvor: FLAG Pannonia

8. FINACIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR

Kako bi se LRSR mogla uspješno provesti, važno je izraditi plan potrebnih sredstava u obliku financijskog plana. Financijski plan predstavlja raspored udjela financijskih sredstava raspoređenih po mjerama za programsko razdoblje. Da bi financijski plan bio strateški usmjeren, važno je sudjelovanje i konsenzus svih uključenih dionika. Financijski plan uključuje raspored financijskih sredstava za cijelo programsko razdoblje.

Financijski raspored sredstava kojima će se financirati projekti iz LRSR određen je na temelju utvrđenih problema i potreba te njihove prioritizacije s jedne strane te visine javne potpore.

Ukupan iznos sredstava raspoređen je na dva strateška cilja na način da je:

30 % raspoloživih sredstava alocirano na **SC 1** - Poticanje održivog i konkurentnog gospodarstva ulaganjem u ribarstvo, diversificirane djelatnosti i kratke lance opskrbe
45 % sredstava na **SC 2** - Poboljšanje kvalitete života te očuvanje i održivo korištenje kulturne i prirodne resursne osnove područja.

Gornji postoci odnose se na iznos koji će biti alociran FLAG-u Pannonia, a koji će FLAG usmjeriti prema korisnicima na svom području putem FLAG natječaja.

Sredstva za tekuće troškove i troškove vođenja iznose 25% ukupnih sredstva, a godišnje će biti utrošeno od 4 do 4,5% sredstva (2024. – 2029. godina).

Tablica 19.: Financijski plan provedbe LRSR po SC i mjerama

CILJ/MJERA	FIN. ALOKACIJA (EUR)	UDIO U UKUPNOJ ALOKACIJI (U %)
STRATEŠKI CILJ 1.	439.516,57	30%
MJERA 1.1.	183.131,90	12,5%
MJERA 1.2.	256.384,67	17,5%
STRATEŠKI CILJ 2.	659.274,86	45%
MJERA 2.1.	512.769,33	35%
MJERA 2.2.	146.505,53	10%
TEKUĆI TROŠKOVI I TROŠKOVI VOĐENJA	366.263,81	25%
UKUPNO LRSR	1.465.055,24	100%

Izvor: FLAG Pannonia

Financijska raspodjela za provedbu LRSR vezana za definirane mjere LRSR i tekući troškovi i troškovi vođenja po godinama raspoređuju se prema slijedećoj tablici.

Tablica 20.: Financijski plan provedbe LRSR po SC i mjerama po godinama

Mjere LRSR	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po mjeri
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
Mjera 1.1.: Novi lanci opskrbe	0%	12,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	12,50%
Mjera 1.2.: Diversifikacija ribarstva i akvakulture	0%	0,00%	17,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	17,50%
Mjera 2.1.: Mala javna infrastruktura vezana za	0%	20,00%	0,00%	15,00%	0,00%	0,00%	0,00%	35,00%

ribarstvo, akvakulturu i turizam								
Mjera 2.2.: Ribarske manifestacije	0%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	0,00%	10,00%
Tekući troškovi i troškovi vođenja	0,70%	4,05%	4,05%	4,05%	4,05%	4,05%	4,05%	25,00%
UKUPNO	0,70%	38,55%	23,55%	21,05%	6,05%	6,05%	4,05%	100,00%

Izvor: FLAG Pannonia

9. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR

FLAG planira tijekom provedbe LRSR kontinuirano raspisivati FLAG natječaje ovisno o potrebama dionika na FLAG području i analizom stanja spremnosti potencijalnih projektnih prijedloga.

Dinamika raspisa je 1-2 natječaja godišnje. Natječaji koji se planiraju ponavljati su natječaji za mjeru 2.1. koji se planira raspisati dva puta tijekom provedbe LRSR, dok se natječaj za mjeru 2.2. planira raspisati dva puta tijekom provedbe LRSR. Ostale mjere planiraju se raspisati samo jednom u programskom razdoblju.

Natječaji će biti otvoreni minimalno 30 dana kako bi se osiguralo dovoljno vremena za kvalitetnu pripremu projektnih prijava, a sukladno pravilima na razini FLAG-a. Mjera koja se tiče tekućih troškova i troškova vođenja će se provoditi kontinuirano, cijelo vrijeme trajanje provedbe LRSR-a s obzirom da se radi o horizontalnoj mjeri koja je nužna za uspješnu provedbu LRSR-a i ostvarenje zadanih ciljeva. U tablici je prikazan akcijski plan provedbe LRSR-a za vrijeme programskog razdoblja.

Tablica 21.: Plan raspisivanja FLAG natječaja

Mjere LRSR	Broj FLAG natječaja							Ukupno
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
Mjera 1.1.: Novi lanci opskrbe	0	1	0	0	0	0	0	1
Mjera 1.2.: Diversifikacija ribarstva i akvakulture	0	0	1	0	0	0	0	1
Mjera 2.1.: Mala javna infrastruktura vezana za ribarstvo, akvakulturu i turizam	0	1	0	1	0	0	0	2
Mjera 2.2.: Ribarske manifestacije	0	1	1	1	1	1	0	5
UKUPNO	0	3	2	2	1	1	0	9

Izvor: FLAG Pannonia

Tablica 22.: Planirani broj projekata u novom programskom razdoblju

Mjere LRSR	Broj projekata na FLAG području							
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupno
Mjera 1.1.: Novi lanci opskrbe	0	3	0	0	0	0	0	3
Mjera 1.2.: Diversifikacija ribarstva i akvakulture	0	0	4	0	0	0	0	4
Mjera 2.1.: Mala javna infrastruktura vezana za ribarstvo, akvakulturu i turizam	0	6	0	4	0	0	0	10
Mjera 2.2.: Ribarske manifestacije	0	5	5	5	5	5	0	25
UKUPNO	0	14	9	9	5	5	0	42

Izvor: FLAG Pannonia

PRILOZI

Prilog 1. Popis naselja i broj stanovnika po naseljima unutar FLAG-a

JLS	Broj stanovnika (2021.)	Naselja u sastavu jedinice lokalne samouprave	Broj stanovnika u naselju		
Beli Manastir	7.973	Beli Manastir	6.327		
		Branjin Vrh	764		
		Šećerana	461		
		Šumarina	421		
Belišće	8.884	Belišće	5.354		
		Bistrinci	1.301		
		Bocanjevci	342		
		Gat	608		
		Gorica Valpovačka	144		
		Kitišanci	145		
		Tiborjanci	218		
		Veliškovci	561		
		Vinogradci	211		
		Donji Miholjac	8.031	Donji Miholjac	5.330
				Golinci	342
Miholjački Poreč	148				
Podgajci Podravski	543				
Radikovci	246				
Rakitovica	718				
Sveti Đurađ	704				
Đakovo	23.577			Budrovci	1.107
		Đakovo	16.875		
		Đurđanci	370		
		Ivanovci Đakovački	503		
		Kuševac	897		
		Novi Perkovci	180		
		Piškorevci	1.434		
		Selci Đakovački	1.412		
		Široko Polje	799		
		Našice	14.291	Brezik Našički	336
Ceremošnjak	81				
Crna Klada	0				
Gradac Našički	135				
Granice	53				
Jelisavac	1.024				
		Lađanska	227		

		Lila	167
		Londžica	138
		Makloševac	114
		Markovac Našički	1.396
		Martin	945
		Našice	7.307
		Polubaše	13
		Ribnjak	45
		Rozmajerovac	14
		Velimirovac	946
		Vukojevci	713
		Zoljan	637
Valpovo	9.784	Harkanovci	400
		Ivanovci	405
		Ladimirevci	1.290
		Marjančaci	257
		Nard	377
		Šag	426
		Valpovo	6.332
		Zelčin	297
Antunovac	3.411	Antunovac	2.036
		Ivanovac	1.375
Bilje	4.772	Bilje	3.163
		Kopačevo	460
		Kozjak	22
		Lug	602
		Podunavlje	1
		Tikveš	15
		Vardarac	504
		Zlatna Greda	5
Čepin	9.665	Beketinci	505
		Čepin	8.001
		Čepinski Martinci	524
		Čokadinci	129
		Livana	506
Darda	5.427	Darda	4.151
		Mece	763
		Švajcarnica	128
		Uglješ	385
Donja Motičina	1.334	Donja Motičina	990
		Gornja Motičina	27
		Seona	317
Draž	1.949	Batina	594

		Draž	355
		Duboševica	393
		Gajić	232
		Podolje	88
		Topolje	287
Drenje	2.126	Borovik	1
		Bračevci	149
		Bučje Gorjansko	62
		Drenje	462
		Kučanci Đakovački	104
		Mandićevac	236
		Paljevina	138
		Podgorje Bračevačko	48
		Potnjani	396
		Preslatinci	136
		Pridvorje	161
		Slatinik Drenjski	232
Đurđenovac	5.332	Beljevina	595
		Bokšić	340
		Bokšić Lug	209
		Đurđenovac	2.318
		Gabrilovac	57
		Klokočevci	344
		Krčevina	98
		Ličko Novo Selo	78
		Lipine	46
		Našičko Novo Selo	271
		Pribiševeci	320
		Sušine	202
		Šaptinovci	421
		Teodorovac	33
Edrut	5.436	Aljmaš	481
		Bijelo Brdo	1.517
		Dalj	2.877
		Erdut	561
Feričanci	1.725	Feričanci	1.332
		Gazije	29
		Valenovac	138
		Vučjak Feričanački	226
Jagodnjak	1.500	Bolman	368
		Jagodnjak	990
		Majške Međe	59
		Novi Bolman	83

Kneževi Vinogradi	3.357	Jasenovac	4
		Kamenac	129
		Karanac	658
		Kneževi Vinogradi	1.332
		Kotlina	203
		Mirkovac	64
		Sokolovac	0
		Suza	423
		Zmajevac	544
Levanjska Varoš	767	Borojevci	0
		Breznica Đakovačka	175
		Čenkovo	1
		Levanjska Varoš	216
		Majar	98
		Milinac	25
		Musić	54
		Ovčara	18
		Paučje	40
		Ratkov Dol	19
		Slobodna Vlast	121
Magadenovac	1.579	Beničanci	395
		Kučanci	401
		Lacići	320
		Magadenovac	96
		Malinovac	91
		Šljivoševci	276
Petlovac	1.874	Baranjsko Petrovo Selo	434
		Luč	322
		Novi Bezdan	262
		Novo Nevesinje	41
		Petlovac	532
		Sudaraž	0
		Širine	26
		Torjanci	244
		Zeleno Polje	13
Petrijevci	2.485	Petrijevci	1.948
		Satnica	537
Popovac	1.446	Branjina	223
		Kneževo	485
		Popovac	738
Satnica Đakovačka	1.775	Gašinci	552
		Satnica Đakovačka	1.223
Trnava	1.251	Dragotin	191

		Hrkanovci Đakovački	90
		Kondrić	178
		Lapovci	202
		Svetoblažje	66
		Trnava	524
Vladislavci	1.552	Dopsin	374
		Hrastin	259
		Vladislavci	919
FLAG	131.303		- 131.303

Izvor: DZS, obrada FLAG Pannonia

Prilog 2. Broj i vrsta zaštićenih kulturnih dobara

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno - povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Belišće	7	-	-	2	1	-	-
Antunovac	2	-	-	-	-	-	-
Beli Manastir	3	0	0	5	4	2	2
Bilje	7	1	0	8	0	1	1
Čepin	5	-	-	-	-	-	-
Darda	3	0	0	1	0	1	0
Donja Motičina	1	-	-	-	-	-	-
Donji Miholjac	4	1	-	6	2	1	-
Draž	8	0	0	8	1	1	2
Drenje	1	-	-	-	1	-	-
Đakovo	16	2	-	11	-	8	-
Đurđenovac	3	1	-	1	-	-	-
Erdut	17	-	-	-	-	4	-
Feričanci	4	-	-	1	1	-	-
Jagodnjak	2	0	0	3	1	0	0
Kneževi Vinogradi	9	2	0	12	2	3	0
Levanjska Varoš	1	-	-	1	-	-	-
Magadenovac	1	-	-	2	1	1	-
Našice	8	1	-	11	1	7	1
Petlovac	1	0	0	1	0	1	1
Petrijevci	1	-	-	-	-	1	-
Popovac	5	0	0	6	0	1	0
Satnica Đakovačka	-	-	-	1	-	-	-
Trnava	2	-	-	-	-	-	-
Valpovo	4	1	-	1	1	1	-
Vladislavci	3	-	-	-	-	-	-
Ukupno FLAG	118	9	0	81	16	33	7

Prilog 3. Komunalna, društvena i kulturna infrastruktura

Komunalna infrastruktura

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	FLAG
Autocesta	Km	55,9
Državna cesta	Km	311,701
Županijska cesta	Km	406,555
Lokalna cesta	Km	256,09
Nerazvrstana cesta	Km	1000,61
Željeznička pruga	Km	140,93
Biciklističke staze	Km	143,478
Međunarodne zračne luke	Broj	0
Ostale zračne luke	Broj	0
Morske luke	Broj	0
Riječne luke	Broj	2
Elektr. ener. kablovi	Km	2073,36
Plinovod	Km	1485,52
Vodovod	Km	1787,53
Kanalizacija	Km	895,67
Pročišćivači otpadnih voda	Broj	5
Centri za gospod. otpadom	Broj	8
Pretovarni centri	Broj	0

Društvena i kulturna infrastruktura

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	FLAG
Društveni/kulturni dom, dom za mlade	Broj	126
Kazališta	Broj	3
Kino dvorane	Broj	6
Knjižnice	Broj	11
Muzeji	Broj	11
Vatrogasni dom	Broj	85
Ambulanta	Broj	19
Dom zdravlja	Broj	5
Bolnica	Broj	1
Vrtići	Broj	37
Ostali predškolski objekti	Broj	11
Osnovne škole	Broj	47
Srednje škole	Broj	10
Sportske građevine (zatvorene)	Broj	22

ne uključujući školske dvorane		
Sportske građevine (otvorene)	Broj	191
Dom za nezbrinutu djecu	Broj	1
Dom za starije i nemoćne	Broj	16
Ustanove za rehabilitaciju ovisnika (koje ne spadaju pod bolnice)	Broj	1

Prilog 4. Broj obrta na području FLAG-a Pannonia

JLS	Broj obrta
Beli Manastir	156
Bilje	125
Darda	110
Jagodnjak	13
Kneževi Vinogradi	55
Petlovac	25
Popovac	12
Draž	26
Đakovo	854
Drenje	42
Levanjska Varoš	8
Satnica Đakovačka	45
Trnava	28
Antunovac	58
Čepin	200
Erdut	86
Vladislavci	19
Belišće	166
Donji Miholjac	194
Našice	360
Valpovo	192
Donja Motičina	22
Đurđenovac	88
Feričanci	41
Magadenovac	18
Petrijevci	44
Ukupno FLAG	2.987

Izvor: obrtni registar, obrada FLAG Pannonia

Prilog 5. Struktura i površine poljoprivrednog i šumskog zemljišta na području FLAG-a

JLS	Ukupna poljoprivredna površina (ha)	Ukupan broj parcela u ARKOD-u	Livade (ha)	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)	Maslinici (ha)	Pašnjaci (ha)	Oranice (ha)	Šume i šumsko zemljište (ha)
Belišće	3.882,91	1.529	26,17	54,81	n/p	n/p	23,70	4.170,61	n/p
Donji Miholjac	7.588,21	3.361	40,21	175,81	0,42	n/p	101,67	7.238,22	2.254,43
Našice	5.177,72	3.138	153,42	258,58	30,87	n/p	156,41	4.528,31	2.738,49
Valpovo	7.010,54	2.844	95,36	224,49	0,07	n/p	63,29	6.600,29	1.244,66
Donja Motičina	821,98	638	48,52	34,41	3,89	n/p	3,44	731,18	776,40
Đurđanova c	5.601,87	2.507	73,27	131,55	0,38	n/p	284,35	5.107,78	1.636,46
Feričanci	1.388,06	783	15,88	66,82	132,91	n/p	6,10	1.161,37	1.161,88
Magadenovac	5.722,99	4.817	53,09	58,80	0,08	n/p	236,71	5.367,96	3.982,37
Petrijevci	2.749,27	1.356	25,22	204,40	0,04	n/p	11,09	2.498,20	n/p
Antunovac	4.703,77	974	3,89	353,99	n/p	n/p	7,57	4.334,74	129,12
Čepin	8.580,47	2.076	7,45	103,96	n/p	n/p	69,47	8.389,99	1.215,09
Erdut	8.824,53	3.705	2,15	284,02	554,57	n/p	6,90	7.960,19	3.094,75
Vladislavci	2.306,54	729	0,30	35,35	n/p	n/p	18,96	2.251,35	360,61
Grad Beli Manastir	3.166,42	1.068	13,67	71,48	123,17	n/p	2,63	2.951,69	1.689,50
Bilje	6.072,90	2.083	16,82	68,34	n/p	n/p	68,67	5.911,00	15.208,42
Darda	4.781,91	1.068	3,56	127,24	n/p	n/p	1,63	4.642,99	3.079,50
Draž	6.575,03	2.496	51,70	160,30	99,00	n/p	160,86	6.031,12	4.881,63

Jagodnjak	7.159,17	1.886	13,60	146,78	n/p	n/p	23,83	6.973,55	1.701,60
Općina Kneževi Vinogradi	12.555,79	2.960	53,78	320,59	558,18	n/p	48,15	11.529,89	9.920,99
Petlovac	5.064,69	1.713	62,63	49,32	n/p	n/p	41,94	2.585,76	3.183,39
Popovac	4.148,63	1.065	20,07	68,27	60,81	n/p	3,92	3.994,11	945,05
Đakovo	10.281,24	6.460	69,05	376,91	12,06	0,00	113,29	9.709,43	1.962,16
Drenje	5.289,33	3.024	68,54	633,11	472,57	0,00	67,49	3.963,51	2.830,39
Levanjska Varoš	1.549,88	1.706	223,93	199,97	4,31	0,00	116,93	994,05	8.465,66
Satnica Đakovačka	2.896,67	1.273	37,68	64,83	0,09	0,00	15,03	2.763,10	3.016,44
Trnava	2.535,01	2.198	65,16	191,96	105,00	0,00	6,55	2.151,65	4.087,66
Ukupno FLAG	136.435,53	57.457	1.245,12	4.466,09	2.158,42	0,00	1.660,58	124.542,04	79.566,65

Prilog 6. Ekonomska veličina PG na području FLAG-a Pannonia

JLS	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EUR)					
	do 3.000	3.001 – 8.000	8.001 – 15.000	15.001 – 50.000	50.001 – 100.000	100.001 i više
Antunovac	73	34	10	23	8	4
Beli Manastir	171	62	19	29	4	4
Belišće	169	61	23	32	12	5
Bilje	209	28	17	23	7	13
Čepin	244	79	39	57	18	20
Darda	131	43	17	24	14	10
Donja Motičina	33	14	5	3	3	10
Donji Miholjac	284	130	76	79	26	27
Draž	120	45	28	33	8	13
Drenje	108	67	50	74	17	18
Đakovo	491	283	120	135	41	31
Đurđenovac	162	85	46	37	10	10
Erdut	249	91	42	68	21	15
Feričanci	66	28	11	7	0	2
Jagodnjak	109	41	23	29	18	12
Kneževi Vinogradi	181	56	25	37	25	14
Levanjska Varoš	43	38	10	17	5	3
Magadenovac	116	52	23	37	16	10
Našice	363	166	50	50	11	16
Petlovac	70	27	11	27	8	7
Petrijevci	68	32	10	5	6	5
Popovac	73	13	7	11	6	3
Satnica Đakovačka	59	22	13	24	12	8
Trnava	64	57	30	28	5	4
Valpovo	288	85	32	30	9	18
Vladislavci	61	26	9	13	9	3

Izvor: APPRRR, obrada FLAG Pannonia

Prilog 7. dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području FLAG-a

JLS	Godina																	
	2018.						2019.						2020.					
	dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista		
	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani
Belišće	220	123	97	794	278	516	135	77	58	474	180	294	z*	z	z	z	z	z
Donji Miholjac	1.138	770	368	1.930	1.229	701	1.178	747	431	1.997	1.305	692	z	z	z	z	z	z
Našice	4.880	3.162	1.718	9.011	5.642	3.369	5.065	3.127	1.938	9.504	5.793	3.711	1.998	1.408	590	4.453	2.864	1.607
Valpovo	2.794	1.685	1.109	7.867	3.941	3.926	2.524	1.853	671	5.903	4.206	1.697	958	592	366	2.843	1.346	1.497
Donja Motičina	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z
Đurđenovac	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Feričanci	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	z	Z	z
Magadenovac	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Petrijevci	718	534	184	1.359	984	375	584	419	165	1.089	722	367	z	z	z	z	z	z
Đakovo	8.868	5.421	3.447	18.657	10.673	7.984	9.473	5.544	3.929	19.148	10.601	8.547	3.691	2.719	972	7.387	4.874	2.513
Drenje	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Levanjska Varoš	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Satnica Đakovačka	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Trnava	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p

Antunovac	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Čepin	1.658	1.048	610	2.837	1.561	1.276	2.357	1.612	745	3.931	2.448	1.483	1.331	999	332	2.384	1.771	613	
Erdut	591	363	228	1.572	922	650	683	377	306	1.868	746	1.122	488	429	59	1.082	797	285	
Vladislavci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	4	20	0	20	
Beli Manastir	4.530	2.911	1.619	8.221	5.619	2.602	3.621	2.094	1.527	6.807	3.864	2.943	1.287	956	331	2.897	1.840	1.057	
Bilje	8.513	5.324	3.189	16.070	9.822	6.248	8.401	5.305	3.096	16.075	9.763	6.312	28.333	23.336	497	5.692	4.318	1.374	
Darda	202	140	62	1.344	1.209	135	266	127	139	653	412	241	73	46	27	233	198	35	
Draž	464	224	240	1.162	388	774	558	332	226	1.568	697	871	343	249	94	1.147	585	562	
Jagodnjak	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	6	0	6	6	0	6
Kneževi Vinogradi	6.166	2.923	3.243	9.186	5.054	4.132	5.764	3.028	2.736	8.615	5.179	3.436	1.915	1.619	296	3.389	2.742	647	
Petlovac	26	0	26	134	0	134	5	0	5	15	0	15	15	0	15	64	0	64	
Popovac	51	28	23	119	50	69	80	51	29	174	75	99	181	174	7	322	274	48	
Ukupno FLAG	40.819	24.656	16.163	80.263	47.372	32.891	40.694	24.693	16.001	77.821	45.991	31.830	40.623	32.527	3.596	31.919	21.609	10.328	

z* - podaci zbog povjerljivosti nisu javno objavljeni

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prilog 8. Dozvole u akvakulturi na području FLAG-a

Podaci o dozvoli				Podaci o nositelju dozvole		Podaci o uzgajalištu				Podaci o uzgoju	
Datum upisa	Mjesto izdavanja	Datum izdavanja	Datum isteka	Naziv	Sjedište	Naziv lokacije / područja	Županija	Površina / ha	Pozicija	Uzgojni mediji	Vrsta uzgajanih vodenih organizama
29.10.2018.	Zadar	23.10.2018.	19.1.2068.	OSILOVAC d.o.o.	Ferićeva 16, Feričanci	ribnjak na području općine Feričanci u k.o. Feričanci na k.č. br. 2	Osječko-baranjska	32,1694	katstarska čestica broj 2 na području općine Feričanci u k.o. Feričanci	kopnene vode	šaran (<i>Cyprinus carpio</i>), bijeli amur (<i>Ctenopharyngodon idella</i>), sivi glavaš (<i>Hypophthalmichthys nobilis</i>), bijeli glavaš (<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>), som (<i>Silurus glanis</i>), smuđ (<i>Sander lucioperca</i>), štika (<i>Esox lucius</i>) i linjak (<i>Tinca tinca</i>).
7.11.2018.	Zadar	5.11.2018.	7.7.2028.	MIAGRO d.o.o.	Stjepana Radića 1, Ribnjak (Grad Našice)	ribnjak na području grada Našica u k.o. Breznica Našička	Osječko-baranjska	1.196,06	katstarske čestice broj 2639, 2640, 2642, 2643, 2644/1, 2644/2, 2644/3, 2644/4, 2644/5, 2644/6, 2644/7, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2661/1, 2662, 2671/1, 2671/3, 2674, 2676/1, 2678, 2680 i 2682 na području Grada Našica u k.o. Breznica Našička	kopnene vode	šaran (<i>Cyprinus carpio</i>), bijeli amur (<i>Ctenopharyngodon idella</i>), sivi glavaš (<i>Hypophthalmichthys nobilis</i>), bijeli glavaš (<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>), som (<i>Silurus glanis</i>), smuđ (<i>Sander lucioperca</i>), štika (<i>Esox lucius</i>), linjak (<i>Tinca tinca</i>), karas (<i>Carassius carassius</i>), kečiga (<i>Acipenser ruthenus</i>), grgeč (<i>Perca fluviatilis</i>), pastrvski grgeš (<i>Micropterus salmoides</i>), deverika (<i>Abramis brama</i>), mrena (<i>Barbus barbus</i>) i crvenperka (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>)
18.12.2018.	Zadar	10.12.2018.	21.12.2065.	PP ORAHOVICA d.o.o.	Pustara 1, Zdenci	ribnjak na području Općine Bilje, u k.o. Vardarac	Osječko-baranjska	685,2134	katstarske čestice broj 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 1185, 1186, 1187, 1197, 1198, 1199, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1206, 1207, 1208, 1213, 1214, 1215, 1216/2, 1217, 1218, 1219, 1221/1, 1221/2, 1232/1, 1232/2, 1272, 1273, 1280, 1281, 1402, 1403 i 1404 u k.o. Vardarac, Općina Bilje	kopnene vode	šaran (<i>Cyprinus carpio</i>), som (<i>Silurus glanis</i>), smuđ (<i>Sander lucioperca</i>), štika (<i>Esox lucius</i>), linjak (<i>Tinca tinca</i>), deverika (<i>Abramis brama</i>), crvenperka (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>) i bodorka (<i>Rutilus rutilus</i>)

18.12.2018.	Zadar	10.12.2018.	24.8.2062.	PP ORAHOVICA d.o.o.	Pustara 1, Zdenci	ribnjak na području Grada Donji Miholjac, u k.o. Donji Miholjac	Osječko- baranjska	1.017,96	katstarske čestice broj 2893, 2894, 2896, 2898, 2905/1, 2905/2, 2908, 2911, 2924, 2929, 2952/1, 2952/2, 2952/3, 2955, 2957, 2959, 2960, 2962, 2964, 2966, 2968, 2972/1, 2972/2, 2976/1, 2976/2, 2977/1, 2977/2, 2978, 2576, 2577, 2580, 2581, 2582, 2585, 2914/1, 2914/3, 2914/4, 2922, 2953/1 i 2958 u k.o. Donji Miholjac, Grad Donji Miholjac	kopnene vode	šaran (<i>Cyprinus carpio</i>), bijeli amur (<i>Ctenopharyngodon idella</i>), sivi glavaš (<i>Hypophthalmichthys nobilis</i>), bijeli glavaš (<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>), som (<i>Silurus glanis</i>), smuđ (<i>Sander lucioperca</i>), štika (<i>Esox lucius</i>), linjak (<i>Tinca tinca</i>), deverika (<i>Abramis brama</i>), crvenperka (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>) i bodorka (<i>Rutilus rutilus</i>)
18.12.2018.	Zadar	11.12.2018.	24.8.2062.	PP ORAHOVICA d.o.o.	Pustara 1, Zdenci	ribnjak Grudnjak na području Općine Zdenci u k.o. Zdenci i k.o. Kutovi i Općine Đurđenovac u k.o. Bokšić	Osječko- baranjska i Virovitičko- podravska	981,224	katstarske čestice broj 1831/1, 1831/2, 1831/3, 1833, 1834/1, 1834/2, 1834/3, 1834/4, 1834/5, 1834/6, 1841/1, 1841/2, 1841/3, 1842, 1843, 1844/1, 1844/2, 1844/3, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1851/1, 1851/2, 1853, 1854/1, 1854/4, 1855, 1863/1, 1863/2 i 1864 u k.o. Zdenci i katstarske čestice broj 775/3-a3, 824, 825 i 829 u k.o. Kutovi u Općini Zdenci i na katstarskoj čestici broj 1 u k.o. Bokšić, Općina Đurđenovac	kopnene vode	šaran (<i>Cyprinus carpio</i>), bijeli amur (<i>Ctenopharyngodon idella</i>), sivi glavaš (<i>Hypophthalmichthys nobilis</i>), bijeli glavaš (<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>), som (<i>Silurus glanis</i>), smuđ (<i>Sander lucioperca</i>), štika (<i>Esox lucius</i>), linjak (<i>Tinca tinca</i>), deverika (<i>Abramis brama</i>), crvenperka (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>), bodorka (<i>Rutilus rutilus</i>), američka veslokljunka (<i>Polyodon spathula</i>), hibridni grgeč (<i>Morone saxatilis</i> x <i>Morone chrysops</i>) i crni amur (<i>Mylopharyngodon piceus</i>) i afrički som (<i>Clarias gariepinus</i>)
12.11.2021.	Zadar	8.11.2021.	13.7.2046.	KANINER j.d.o.o.	Biljska cesta 64, Osijek	ribnjak na području Općine Popovac na katstarski m česticama u k.o. Popovac	Osječko- baranjska	21,0692	1353/1, 1353/2, 1354/1, 1354/2, 1354/4, 1355/1 i 1355/2 u k.o. Popovac	kopnene vode	šaran (<i>Cyprinus carpio</i>), bijeli amur (<i>Ctenopharyngodon idella</i>), sivi glavaš (<i>Hypophthalmichthys nobilis</i>), bijeli glavaš (<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>), som (<i>Silurus glanis</i>), smuđ (<i>Sander lucioperca</i>), štika (<i>Esox lucius</i>), linjak (<i>Tinca tinca</i>), karas (<i>Carassius carassius</i>) i deverika (<i>Abramis brama</i>)

Izvor: MP, obrada FLAG Pannonia

Prilog 9. Dobna struktura nezaposlenih na području FLAG-a

Petrijevci 1	Našice	Magadenovac	Feričanci	Đurđenovac	Donji Miholjac	Donja Motičina	Belišće	JLS																
								15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60 i više	ukupno						
								M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U		
6	42	2	2	12	6	5	24																	
6	27	0	0	5	11	1	14																	
12	69	2	2	17	17	6	38																	
4	29	3	1	12	9	5	31																	
6	51	5	6	16	13	5	50																	
10	80	8	7	28	22	10	81																	
2	33	1	1	13	9	4	23																	
6	56	3	6	19	21	6	49																	
8	89	4	7	32	30	10	72																	
6	33	1	4	10	7	1	26																	
6	55	5	5	20	20	5	45																	
12	88	6	9	30	27	6	71																	
3	24	7	5	5	7	2	23																	
6	63	6	3	21	14	4	52																	
9	87	13	8	26	21	6	75																	
8	24	3	2	13	10	2	19																	
7	78	5	10	26	12	3	56																	
15	102	8	12	39	22	5	75																	
5	22	5	4	8	9	5	15																	
12	59	6	3	22	18	9	35																	
17	81	11	7	30	27	14	50																	
5	26	4	1	11	16	1	18																	
11	62	9	7	32	19	14	76																	
16	88	13	8	43	35	15	94																	
5	30	11	5	18	18	5	29																	
10	81	9	3	32	31	19	85																	
15	111	20	8	50	49	24	114																	
5	31	12	3	6	14	3	34																	
6	41	9	4	19	17	10	60																	
11	72	21	7	25	31	13	94																	
125	867	106	75	320	281	109	764																	

Satnica Đakovačka	Levanjska Varoš	Drenje	Đakovo	Vladislavci	Erdut	Čepin	Antunovac	Valpovo
4	5	5,5	20	2	6	12	2	12
0	4	4,5	29	4	7	16	7	22
4	9	10	49	6	13	28	9	34
6,5	5	8	72,5	4	11	25	7	25
8,5	10	12	79,5	5	20	33	9	28
15	15	20	152	9	31	58	16	53
1	5	4,5	65	6	10	24	6	24
5	3,5	7	87,5	5	17	30	8	50
6	8,5	11,5	152,5	11	27	54	14	74
1	1	0,5	52	4	5	18	4	22
9	1	7	66	2	20	16	12	37
10	2	7,5	118	6	25	34	16	59
5,5	1	3,5	38	2	9	12	4	21
11,5	4	9	75	4	19	34	18	47
17	5	12,5	113	6	28	46	22	68
3	1	9,5	35	3	11	12	3	13
4,5	3	11	82	9	12	24	13	29
7,5	4	20,5	117	12	23	36	16	42
4	2	9	34,5	3	14	13	8	27
7,5	2	6,5	84,5	1	32	26	16	42
11,5	4	15,5	119	4	46	39	24	69
5	2,5	6,5	34	4	18	15	6	16
15,5	2	12	95	11	33	45	15	67
20,5	4,5	18,5	129	15	51	60	21	83
14	5,5	15,5	76	3	22	19	7	33
20	8	6,5	105,5	6	39	50	17	60
34	13,5	22	181,5	9	61	69	24	93
9	4	3	63,5	7	36	22	8	21
7	4	2,5	38,5	5	33	26	11	46
16	8	5,5	102	12	69	48	19	67
141,5	73,5	143,5	1233	90	374	472	181	642

Ukupno FLAG	Popovac	Petlovac	Kneževi Vinogradi	Jagodnjak	Draž	Darda	Bilje	Beli Manastir	Trnava
229,5	5	6	5	3	5	11	2	21	4
218	4	8	8	4	5	13	2	13	3,5
447,5	9	14	13	7	10	24	4	34	7,5
366	6	7	14	8	5	32	8	28	0
499	10	15	8	13	7	26	14	45	4
865	16	22	22	21	12	58	22	73	4
328,5	5	3	10	3	3	25	16	28	4
524	7	12	18	11	3	32	14	42	6
852,5	12	15	28	14	6	57	30	70	10
268,5	3	5	10	3	3	18	4	24	3
473,5	11	10	16	13	4	23	13	43	9,5
742	14	15	26	16	7	41	17	67	12,5
269	3	9	7	11	7	18	8	33	1
578	7	18	18	21	22	36	12	45	8,5
847	10	27	25	32	29	54	20	78	9,5
288	6	9	9	11	7	23	15	36	0,5
583,5	8	17	24	18	18	39	14	51	10
871,5	14	26	33	29	25	62	29	87	10,5
310,5	11	7	9	18	12	23	11	30	2
579	10	15	15	26	17	41	17	46	10,5
889,5	21	22	24	44	29	64	28	76	12,5
303	3	11	15	18	6	16	14	25	6
755,5	18	22	13	19	16	45	14	70	13
1058,5	21	33	28	37	22	61	28	95	19
499	14	18	19	12	16	38	11	48	7
850,5	12	22	29	30	20	46	25	75	9,5
1349,5	26	40	48	42	36	84	36	123	16,5
490,5	10	11	31	17	23	34	20	53	10
536	15	18	28	23	13	39	13	44	4
1026,5	25	29	59	40	36	73	33	97	14
8949,5	168	243	306	282	212	578	247	800	116

Jagodnja k	Draž	Darda	Bilje	Beli Manastir	Vladislavci	Erdut	Čepin	Antunovac	Petrijevci
5	4	10	9	6	3	14	26	11	6
0	2	7	16	9	2	10	18	3	1
5	6	17	25	15	1	4	8	8	7
14	42	95	64	104	44	128	285	91	42
16	12	48	52	76	24	80	172	56	16
30	54	143	116	180	20	48	113	35	58
32	49	153	127	200	60	229	522	188	72
22	39	127	99	146	41	135	294	112	35
54	88	280	226	346	19	94	228	76	107
25	63	161	184	220	65	257	531	183	68
23	27	121	135	180	38	174	305	96	47
48	90	282	319	400	27	83	226	87	115
34	47	120	168	178	61	251	474	190	77
18	24	83	145	168	42	159	242	109	49
52	71	203	313	346	19	92	232	81	126
33	45	136	152	208	72	267	534	159	63
14	28	116	113	175	41	159	280	84	46
47	73	252	265	383	31	108	254	75	109
25	60	153	124	216	66	279	547	149	64
22	55	142	112	199	39	160	256	63	51
47	115	295	236	415	27	119	291	86	115
33	60	139	131	215	53	259	450	158	81
14	38	101	96	218	36	156	267	84	42
47	98	240	227	433	17	103	183	74	123
29	68	97	109	178	40	183	268	72	38
15	25	43	53	120	30	132	183	51	17
44	93	140	162	298	10	51	85	21	55
14	24	38	37	87	14	71	95	13	20
2	5	16	20	52	9	56	67	9	2
16	29	54	57	139	5	15	28	4	22
1	4	5	6	8	3	7	3	1	1
1	1	1	4	2	2	6	3	1	-
2	5	6	10	10	1	1	0	0	1
392	722	1912	1956	2965	481	1.945	3.735	1.215	838

Ukupno FLAG	Trnava	Samica Đakovačka	Levanjska Varoš	Drenje	Đakovo	Popovac	Petlovac	Kn. Vinogradi
243	8	5	-	2	27	1	2	9
158	1	2	1	4	20	3	1	2
335	9	7	1	6	47	4	3	11
2380	32	37	13	29	355	26	31	68
1432	10	19	12	22	207	15	22	53
3148	42	56	25	51	562	41	53	121
4153	39	49	16	50	653	48	57	112
2752	14	40	7	26	479	19	36	46
5741	53	89	23	76	1.132	67	93	158
4265	36	48	9	53	623	45	63	98
2838	7	22	5	23	501	18	28	50
5877	43	70	14	76	1.124	63	91	148
3890	26	46	21	39	617	31	39	78
2635	15	23	8	19	465	30	25	49
5421	41	69	29	58	1.082	61	64	127
3906	40	29	13	56	585	32	31	95
2783	13	20	5	23	517	20	34	52
5561	53	49	18	79	1.102	52	65	147
4202	29	55	16	55	623	44	58	107
2998	7	20	7	20	559	27	40	100
6164	36	75	23	75	1.182	71	98	207
4004	28	52	12	55	578	41	62	125
2569	10	18	4	11	445	22	32	70
5484	38	70	16	66	1.023	63	94	195
2677	11	19	8	27	383	30	52	83
1336	1	5	2	8	193	17	17	39
3230	12	24	10	35	576	47	69	122
956	1	12	3	10	125	4	12	39
493	4	3	2	4	74	5	3	15
1167	5	15	5	14	199	9	15	54
133	1	-	1	3	29	1	3	6
55	-	-	-	-	7	0	0	2
164	1	-	1	3	36	1	3	8
46578	333	524	165	539	8.065	479	648	1298

Prilog 11. Obrazovna struktura stanovništva na području FLAG-a

Naziv JLS	Bez škole			Osnovna škola			Srednja škola			Visokoškolsko obrazovanje												Nepoznato
										Svega			Viša i stručni studij			Fakulteti, umjetničke akademije i sveučilišni studij			Doktorat			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	
Antunovac	3	18	21	332	449	771	917	791	1.708	149	186	335	51	52	103	94	130	224	4	4	8	0
Beli Manastir	20	62	82	443	950	1.393	2.181	1.864	4.045	503	689	1.192	199	237	436	302	446	748	2	6	8	3
Belišće	101	221	322	632	1.199	1.831	2.473	1.963	4.436	483	579	1.062	222	214	436	252	363	615	9	2	11	0
Bilje	4	15	19	368	666	1.034	1.362	1.018	2.380	289	358	647	110	103	213	167	249	416	12	6	18	1
Čepin	17	73	90	600	1.045	1.645	2.806	2.264	5.070	539	708	1.247	199	207	406	330	491	821	10	10	20	0
Darda	22	77	99	394	684	1.078	1.471	1.195	2.666	251	274	525	110	108	218	132	163	295	9	3	12	0
Donja Motičina	8	19	27	140	230	370	381	277	658	47	42	89	22	12	34	25	30	55	0	0	0	0
Donji Miholjac	42	104	146	628	1.168	1.796	2.199	1.686	3.885	490	557	1.047	182	194	376	302	363	665	6	0	6	1
Draž	8	23	31	244	379	623	508	360	868	71	72	143	35	23	58	36	48	84	0	1	1	0
Drenje	40	89	129	326	423	749	484	353	837	50	49	99	25	23	48	24	26	50	1	0	1	0
Đakovo	159	516	675	1.543	2.788	4.331	6.348	5.144	11.492	1.664	2.059	3.723	531	568	1.099	1.114	1.480	2.594	19	11	30	24
Đurđenovac	85	207	292	454	815	1.269	1.600	1.099	2.699	186	219	405	97	78	175	88	141	229	1	0	1	0
Erdut	10	34	44	536	852	1.388	1.500	1.267	2.767	219	255	474	105	122	227	110	130	240	4	3	7	1
Feričanci	22	53	75	111	231	342	506	376	882	69	116	185	35	46	81	34	69	103	0	1	1	0
Jagodnjak	8	27	35	190	229	419	346	257	603	27	41	68	11	20	31	16	21	37	0	0	0	1
Kneževi Vinogradi	10	38	48	368	590	958	879	633	1.512	128	150	278	47	59	106	79	91	170	2	0	2	0
Levanjska Varoš	22	20	42	123	173	296	180	123	303	14	28	42	7	10	17	7	18	25	0	0	0	0

Magadenovac	35	104	139	200	255	455	419	252	671	43	57	100	25	26	51	18	31	49	0	0	0	0
Našice	126	340	466	862	1.651	2.513	3.769	3.017	6.786	1.056	1.283	2.339	381	407	788	670	870	1.540	5	6	11	1
Petlovac	12	31	43	215	293	508	479	354	833	58	56	114	33	17	50	25	39	64	0	0	0	0
Petrijevci	16	39	55	173	344	517	769	559	1.328	119	155	274	56	50	106	63	103	166	0	2	2	1
Popovac	3	14	17	168	299	467	375	275	650	35	27	62	16	10	26	19	17	36	0	0	0	0
Satnica Đakovačka	16	43	59	199	276	475	502	320	822	61	76	137	13	28	41	48	48	96	0	0	0	3
Trnava	17	50	67	180	239	419	313	179	492	32	43	75	7	23	16	25	27	52	0	0	0	0
Valpovo	54	172	226	617	1.241	1.858	2.737	2.189	4.926	638	751	1.389	243	266	509	384	480	864	11	5	16	7
Vladislavci	9	24	33	216	281	497	399	291	690	39	36	75	13	16	29	26	20	46	0	0	0	0
Ukupno FLAG	869	2.413	3.282	10.262	17.750	28.002	35.903	28.106	64.009	7.260	8.866	16.126	2.775	2.919	5.680	4.390	5.894	10.284	95	60	155	43

Izvor DZS, obrada FLAG Pannonia

Prilog 12. Događaji i sudionici tijekom izrade LRSR

Naziv događaja (sastanak, radionica i sl.)	Broj sudionika	Mjesto održavanja događaja	Datum održavanja događaja
Sastanak radnog tima za izradu LRSR	7	Valpovo	12.9.2023.
Sastanak radnog tima – priprema za terenske radionice	7	Valpovo	25.9.2023.
Radionica sa predstavnicima JLS-a	10	Našice	26.9.2023.
Radionica sa predstavnicima civilnog sektora	12	Belišće	28.9.2023.
Radionica sa predstavnicima JLS-a	9	Antunovac	29.9.2023.
Sastanak radnog tima za izradu LRSR	7	Valpovo	2.10.2023.
Sastanak radnog tima za izradu LRSR	7	Valpovo	3.10.2023.
Radionica sa predstavnicima civilnog sektora	9	Beli Manastir	4.10.2023.
Radionica sa predstavnicima gospodarskog sektora	5	Dalj	6.10.2023.
Radionica sa predstavnicima gospodarskog sektora	3	Našice	10.10.2023.
Sastanak radnog tima za izradu LRSR	7	Valpovo	13.10.2023.
Sastanak Upravnog odbora, usvajanje LRSR	7	Našice	26.10.2023.
Skupština FLAG-a, usvajanje LRSR	35	Našice	30.10.2023.